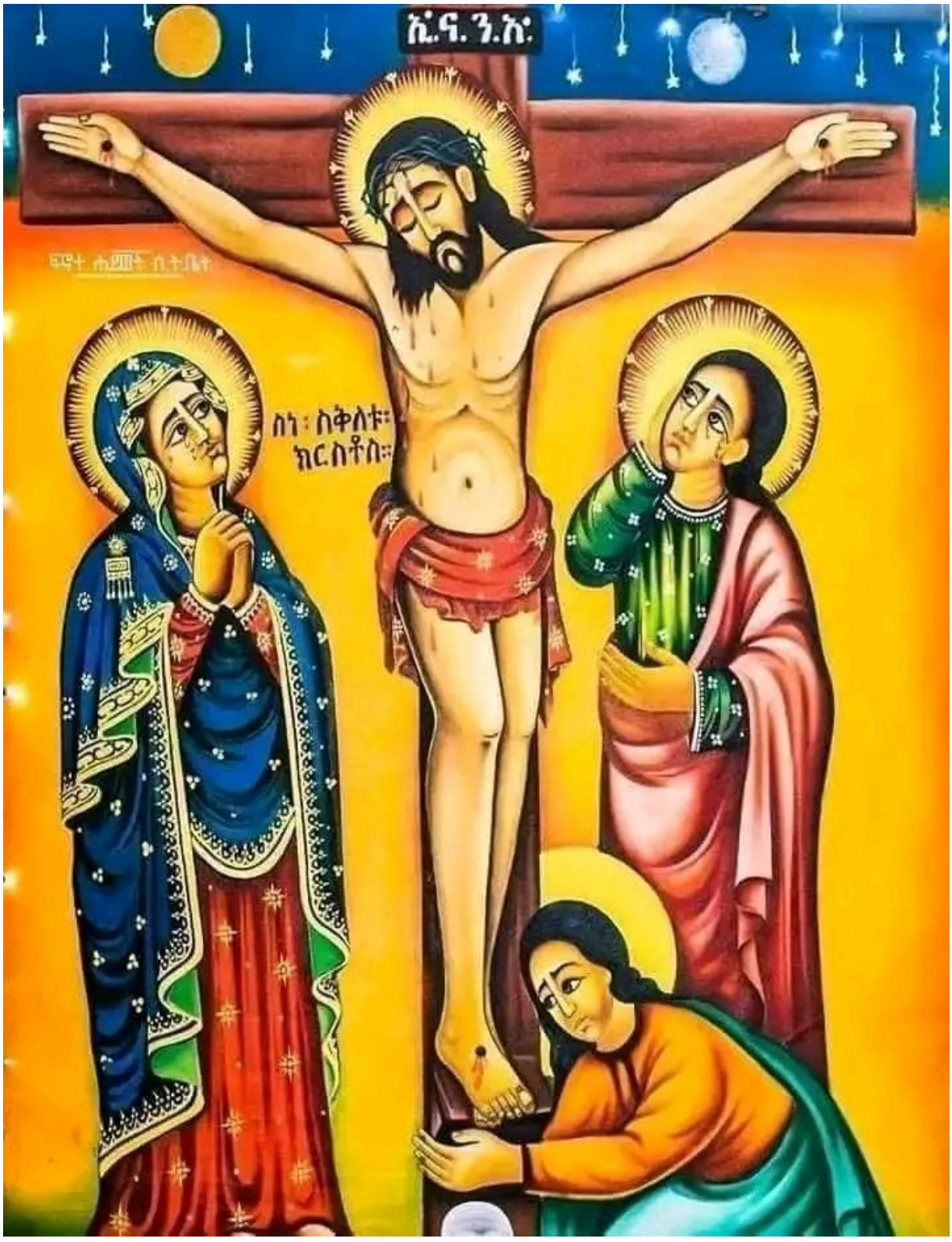
ነገረ ክርስቶስ ክፍል ፮

አዘጋጅ፦ በትረ ማርያም አበባው

፳፻፲፮ ዓ.ም

አዘጋጅ፦ በትረ ማርያም አበባው

ክፍል ፩

ኢየሱስ

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከሚጠራባቸው ስሞች አንዱ ኢየሱስ ነው። ኢየሱስ ማለት መድኃኒት ማለት ነው። ዓለም በአዳም በደል ምክንያት ታሞ ይኖር ነበር። ዓለምን መፈወስ የቻለ ሰው ደግሞ እስከ ክርስቶስ ልደት ድረስ አልተገኘም ነበር። ስለዚህ ዓለምን ለማዳን ከሦስቱ አካላት አንዱ ወልድ ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ፥ ከነፍሷ ነፍስን ነስቶ ተዋሐደ። ዓለምን የማዳን ሥራውም ከማኅፀን በተዋሕዶ ጀመረ። በዓለም ላይ ብዙ መድኃኒቶች ቢኖሩም መድኃኒትነታቸው የጸጋ ማዳን ነው።

በባሕርይው አዳኝ የሆነ እግዚአብሔር ነው። እርሱ እግዚአብሔር ሥጋን ተዋሕዶ አድኖናልና ኢየሱስ ተብሏል። ሰውን ያዳነው፥ ወደቀደመ ቦታውም የመለሰው ኢየሱስ ነው። ሌሎች ፍጡራን ቢያድኑ ግን ማዳንን ከክርስቶስ በጸጋ ተቀብለው ነው። ኢየሱስ የሚለው ስም በአማርኛ መድኃኒት፥ መድኃኒ ዓለመ፥ መድኃኔ ዓለም ተብሎ ሊገለጽ ይችላል። የኢየሱስ ስሙ፥ አካሉ፥ ሁለንተናው አዳኝ ነው። ስለሆነም በየጊዜው በየሰዓቱ ከሰይጣን ተንኮል ያድነን ዘንድ ስሙን እንጠራለን። ስለሆነም እንደ ደራሲው ኢየሱስ ኢየሱስ ኢየሱስ ሠረፀ እምቤተ ሌዊ፥ ኮፌባዊ መለኮታዊ፥ ቃል ሰማያዊ እምድንግል ተወልደ እንለዋለን።

ክፍል ፪

ክርስቶስ

ክርስቶስ በዕብራይስጥ ማስያስ፥ በዐረብ መሢሕ፥ በግሪክ ክርስቶስ፥ በግእዝ ቅቡዕ ማለት ነው። ቅቡዕ ማለትም የተቀባ ማለት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው የሆነ አምላክ፥ አምላክ የሆነ ሰው ነው። ወልደ እግዚአብሔር ከድንግል ማርያም የነሣውን ሥጋ ሲዋሐድ በአምላክነት አከበረው። ሥጋም ቃልን ስለተዋሐደ ከብረ። ስለዚህም ቅቡዕ ተባለ። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው መባሉ በሰውነቱ እንደሆነ ሁሉ ቅቡዕ መባሉም በሰውነቱ ነው። በአምላክነቱ ክብርን (ቅብዕን) የሚሻ አይደለምና። ክርስቶስ ለተዋሐደው ሥጋ ክብር የሆነውም ራሱ ቃል ነው። እንጂ የቅባት እምነት አራማጆች እንደሚሉት መንፈስ ቅዱስ ቅብዕ (ክብር) አልሆነውም። በሥላሴ ዘንድ ቅብዕ፥ ተቀባዒ፥ ቅቡዕ የሚል አካላዊ ግብር የለምና። በማክበር፥ በክብር አንድ ስለሆኑ አብ አከበረው፥ ወልድ አከበረው፥ መንፈስ ቅዱስ አከበረው ቢል አንድ ነው። ለሥጋ ክብር የሆነው በተለየ አካሉ ቃል ነው። ምክንያቱም ሥጋ ቃልን ሆነ እንጂ ልብን ወይም እስትንፋስን አልሆነምና ነው። ሥጋ ከበረ መባሉ እንኳ ቃልን ሆነ ማለት ነውና።

ክፍል ፫

አማኑኤል

አማኑኤል ማለት እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ሆነ (እግዚአብሔር ምስሌነ) ማለት ነው። እግዚአብሔር በአካል ከፍጥረቱ ተለይቶ አያውቅም። እርሱ በአካል የሌለበት ቦታ የለምና። በረድኤትም በብሉይ ኪዳን ከቅዱሳን አበው፥ ከቅዱሳን ነቢያትና፥ ከቅዱሳን ነገሥታት ጋር ነበር። ይህኛው "ምስሌነ" ግን አነጋገሩ ከረድኤት የተለየ "ምስሌነ" ነው። በረድኤት ከእኛ ጋር መኖርን ብቻ የሚገልጽ አይደለም። የእኛን ሥጋ ተዋሕዶ ከእኛ ጋር መኖሩንም የሚገልጽ አነጋገር ነው። አማኑኤል የሚለው ስም ስመ ሥጋዌውን የሚገልጽ ስም ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ እኛን ለማዳን እንደእኛ ሰው ሆኖ ክሦ፥ ቤዛ ሆኖ አድኖናል።

እንግዲህ ምንንም፥ ማንንም አንፈራም። የሚያስፈራን ፍጡር የለም። ምክንያቱም እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው። በእምቢታችን ጸንተን፥ በራሳችን ፈቃድ ከእግዚአብሔር ጋር መኖር አንፈልግም ብለን ከሰይጣን ጋር ካልተባበርን በስተቀር እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ስለሆነ በእርሱ ሁሉን አሸንፈን እንኖራለን። እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ሆኖ ነጻነትን መለሰልን፥ ፍጹም መንፈሳዊ ደስታን ሰጠን። እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ከሆነ ሁሉ አለን። ኩሉ ብነ እንዘ አልብነ ኩሉ እንዳለ።

ክፍል ፬

ቃለ እግዚአብሔር

ወልድ ዋሕድ በተዋሕዶ ከበረ ዋነኛ ትምህርታችን ነው። ቅዱስ አትናቴዎስ በሃይማኖተ አበው እንደተናገረው ሥጋ መክበሩ ቃል ስለተዋሐደው ነው እንጂ መንፈስ ቅዱስ ክብር ሆኖት አይደለም። ኢየሱስ ክርስቶስ ቃለ እግዚአብሔር ነው። ይህም ማለት ቃለ አብ፥ ቃለ መንፈስ ቅዱስ ነው ማለታችን ነው። በአንድ ህልውና በአንድ ባሕርይ ለሚኖሩ ሦስቱ አካላት ቃላቸው እርሱ ነው። ይህ ቃል ከሰው፥ ከእንስሳት፥ ከመላእክት ቃል (ድምፅ) የተለየ ነው። እነዚህ ቃላት (ድምፆች) ዝርዋን ናቸው እንጂ አካላውያን አይደሉም። ቃለ እግዚአብሔር አአትሪኮን፥ አተርጋዎን፥ ቦርፎሪኮን ከሚባሉት ቃላት የተለየ ቃል ነው።

ቅዱሳን ነቢያት ከእግዚአብሔር የሰሙት ድምፅ እንኳ ዝርው ነው። አካላዊ ቃል የሚባለው ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ነው። ከንባብ (ንግግር) የተለየ አካላዊ ቃል ነው። ይህ ቃል ሥጋ ሆነ። ይህም ማለት ረቂቁ አካለ ቃል ግዙፉን አካለ ሥጋ በተዋሕዶ ገንዘቡ አደረገው ማለታችን ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር እየተመላለሰ ሲያስተምር ለሕዝቡ ጆሮ ይሰማ የነበረው ድምፅ ዝርው ስለሆነ አካላዊ አይደለም። ራሱ ክርስቶስ ግን አካላዊ ቃል ነው። እርሱ የተናገረው ንግግር ግን ከእርሱ ከአካላዊ ቃል የተገኘ ንግግር (ንባብ) ነው እንጂ ራሱ ንግግሩ አካላዊ አልነበረም።

ክፍል ፭

ኢየሱስ ክርስቶስ የት ተወለደ?

የሕይወት እንጀራ ክርስቶስ በእንጀራ ቤት ተወለደ (ሉቃ. ፪፥ ፬-፲፭)። ቤተልሔም ማለት የእንጀራ ቤት ማለት ነው። የክርስቶስ መወለድ ድንገት እንደ እንግዳ ደራሽ፥ እንደ ውሃ ፈሳሽ አይደለም። በቅዱሳን ነቢያት የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ እንደሚወለድ ትንቢት ሲነገር ነበርና (ኢሳ. ፯፥ ፲፬)። ከጽድቅ ለተራበው ዓለም መንፈሳዊ ምግብ ይሆን ዘንድ የሕይወት እንጀራ ክርስቶስ በእንጀራ ቤት ተወለደ።

ቤተልሔም በእስራኤል ሀገር ያለች የዳዊት ከተማ የነበረች ቦታ ናት። ነቢያቱ፥ ነገሥታቱ ተወልደውባታል። የነቢያት ሀገር ናት። ከነቢያቱ፥ ከነገሥታቱ ግን የሕይወት እንጀራ ሆኖ የተራበውን ዓለም ማጥገብ የቻለ አልነበረም። ወልደ እግዚአብሔር ግን ከድንግል ማርያም ተወልዶ ዘለዓለማዊ ሕይወትን የሚሰጥ የሕይወት እንጀራ ሆነ። ምእመናን ንሥሓ ገብተው፥ ሥጋውን በልተው፥ ደሙን ጠጥተው በእርሱ ሕያዋን ሆነው ይኖራሉ። እርሱም በእነርሱ ይኖራል።

ክፍል ፮

ኢየሱስ ክርስቶስ በአደገባት ከተማ ምክንያት ናዝራዊ እየተባለ ይጠራል። ማቴ. ፪፥ ፳፫ "በነቢያት ናዝራዊ ይባላል የተባለው ይፈጸም ዘንድ ናዝሬት ወደ ምትባል ከተማ መጥቶ ኖረ" እንዲል። ክርስቶስ በቤተልሔም እንደተወለደ ዕለቱን በአንድ ጊዜ ልደግ አላለም። ሰው እንደመሆኑ እንደሰው በየጥቂቱ አደገ። በበሕቅ ልሕቀ እንዲል። ሥጋ መቼም ቃልን ተዋሕጃለሁ ብሎ በአንድ ጊዜ የሠላሳ ዓመት ጎልማሳ ልሁን አላለም።

ክርስቶስ በሥጋ በቤተልሔም ተወልዶ በናዝሬት አደገ። መድኃኒትነቱ ግን ለዓለም ሁሉ ስለሆነ መድኃኔዓለም እየተባለ ይጠራል። ካህናትም በእርሱ የተሾሙ እርሱን የሚያገለግሉ ስለሆኑ ለሰው ልጅ ሁሉ እኩል ያስባሉ። ለሁሉም ጸሎትን ያቀርባሉ። በብሉይ ኪዳን ናዝራውያን የሚባሉት ለእግዚአብሔር ራሳቸውን የተለየ የሚያደርጉ ሰዎች ነበሩ (ዘኍ. ፮፥ ፪)። በሐዲስ ኪዳን ደግሞ ክርስቶድ ናዝራዊ እንደተባለ ሁሉ በጥምቀት ተወልደን ከዓለም ተለይተን ውሉደ እግዚአብሔር የሆንን እኛ ክርስቲያኖች ናዝራውያን እንባላለን።

ክፍል ፯

አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ እንደጻፈው በመሢሕ መሢሓውያን እንባላለን። ክርስቶስ ማለት መሢሕ ማለት ነውና። ይህንን ቅድስት ቤተክርስቲያን ስታስተምረው የኖረችውና ወደፊትም እስከ ዕለተ ምጽአት የምታስተምረው ትምህርት ነው። ሥጋ የአምላክነትን ክብር ሲያገኝ ክብር የሆነው ማን ነው የሚለውን ጠንቅቆ ማወቅ ያስፈልጋል። የቅባት እምነት አራማጆች ለሥጋ ቅብዕ (ክብር) የሆነው መንፈስ ቅዱስ ነው ይላሉ። ነገር ግን ቅዱስ አትናቴዎስ የሚነግረን ለሥጋ ክብር የሆነው ራሱ ቃል መሆኑን ነው። ይህንንም "ሥጋ ረከበ ዕበየ ወብዝኀ ፍድፍድና በተሳትፎቱ ወበተዋሕዶቱ ምስለ ቃል" ብሎ በማያሻማ ቃል ነግሮናል (ሃይ. አበ. ፴፫፥ ፷፱)። ሥጋ የአምላክነትን ክብር ያገኘው ከቃል ጋር በመዋሐዱ ነው እንጂ መንፈስ ቅዱስ ክብር ሆኖት አይደለም።

መቀባት (ማክበር) ግን የሦስቱም የአንድነት ሥራ ስለሆነ አብ ቀባው፥ መንፈስ ቅዱስ ቀባው ቢል አንድ ነው። በመንፈስ ቅዱስ ቀባው ሲል ቢገኝ መንፈስ ቅዱስ ቅብዕ ነው የሚል ትርጉምን አይሰጥም። ቅዱሳት መጻሕፍት ረቂቅ ሥራዎችን ሁሉ ለመንፈስ ቅዱስ አድለው መናገር ልማዳቸው ነው። ይሁን እንጂ በዚህ ጊዜ ለመንፈስ ቅዱስ የተጠቀሰው ከአካላዊ ግብር በስተቀር ለአብም ለወልድም ይሆናል። ለምሳሌ "ከውሃና ከመንፈስ ቅዱስ ያልተወለደ መንግሥተ ሰማያት አይገባም" ይላል። የተጠቀሰው መንፈስ ቅዱስ ስለሆነ የምንወለደው ከመንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው አንልም። ከወልድም ከአብም ያልተወለደ ማለት እንደሆነ ልብ ማድረግ ያስፈልጋል።

በዚህ አግባብ የተነገሩትን ቃላት ለመንፈስ ቅዱስ አካላዊ ግብር አድርጎ መውሰድ የጠማማ ጎሊና ሥራ ነው። ግብረ ባሕርይን ከግብረ አካል ጋር ማቀላቀል ትልቅ በደል ነው። ወልድ ዋሕድ በተዋሕዶ ከበረ ስንል ምንጫችን ታላቁ ሊቅ ቅዱስ አትናቴዎስ ነው። ቅዱስ አትናቴዎስ ሥጋ ከቃል ጋር በመዋሐዱ ክብርን አገኘ በማለቱ ምንታዌ ነው አንልም። ምክንያቱም ሲከፈልም፥ ሲዋሐድም፥ ሲቀባም አንድ ጊዜ ነውና። ስለዚህ በምንም ተአምር ምንታዌ አያሰኝም። ቃል አክባሪ ሥጋ ከባሪ ካላችሁ የካቶሊክ ትምህርት ነው የሚሉ ሰዎች አሉ። ይህ አስቂኝ ነው። የካቶሊክ ትምህርት አንድ አካል ሁለት ባሕርይ የሚል ነው። የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን አስተምህሮ ግን አንድ አካል አንድ ባሕርይ የሚል ነው። ከተዋሕዶ በፊት ቃል በቃልነቱ በክብሩ ጸንቶ ይኖር ነበር። ሥጋ ቃልን በተዋሐደበት ቅጽበት ደግሞ መምህረ ዓለም ቅዱስ ቄርሎስ "እንቲኣሁ ለቃል ኮነ ለሥጋ ዘእንበለ ኃጢአት ወእንቲኣሁ ለሥጋ ኮነ ለቃል" ብሎ እንደተናገረው የቃል ገንዘብ ሁሉ ለሥጋ ሆነ የሥጋ ገንዘብ ሁሉ ደግሞ ለቃል ሆነ። ከቃል ገንዘቦች አንዱ ክቡርነት ነው። የቃል ክቡርነት ለሥጋ ሆነ። ስለዚህም በጊዜ ተዋሕዶ ቅዱስ አትናቴዎስ እንደተናገረው ሥጋ በቃል ከበረ እንላለን።

ክፍል ፭

በሥላሴ ዘንድ ያለው አካላዊ ግብር የሚከተለው ነው። **የአብ መውለድ ማሥረጽ፥ የወልድ መወለድ፥ የመንፈስ ቅዱስ ደግሞ መሥረጽ ነው። ከዚህ ውጭ መቅባት፥ መቀባት፥ ቅብዕ መሆን የሚል አካላዊ ግብር የለም።**

ለግብረ ባሕርይ የተነገረውን ለግብረ አካል፥ ለግብረ አካል የተነገረውን ለግብረ ባሕርይ አድርገው ከተናገሩት ትልቅ ተፋልሶን ያመጣል። በግብረ አካል ሕይወትነት በተለየ የመንፈስ ቅዱስ ነው። በግብረ ባሕርይ ሲነገር ግን ሦስቱ አንድ የሚሆኑበት አፍኣዊ ግብር ነው። ይህ በሦስቱ ኵነታት ተገናዝቦ የሚገኝ ሕይወትነት ነው እንጂ ከሦስቱ ኵነታት አንዱ አይደለም። ለምሳሌ በሃይማኖተ አበው "አብ ሕይወት፥ ወልድ ሕይወት፥ መንፈስ ቅዱስ ሕይወት" ሲል ይገኛል። ይህ ሕይወትነት ሦስቱ አካላት አንድ የሚሆኑበት ሕይወትነት ነው እንጂ በግብረ አካል የተጠቀሰው እስትንፋስነት (ሕይወትነት) አይደለም። ምክንያቱም ሦስቱም አካላት በየአካላቸው ጸንተው የሚኖሩ ስለሆነ አብ መንፈስ ቅዱስን፥ መንፈስ ቅዱስም አብን አይሆኑምና ነው።

በግብረ ባሕርይ አብን አባታችን እንደምንለው ሁሉ ወልድንም አባታችን ሆይ እንለዋለን። እኛን በመንፈሳዊ ልደት መውለድ የአብም፥ የወልድም፥ የመንፈስ ቅዱስም (ሦስቱም አንድ የሚሆኑበት) ሥራ ነው። በዚህኛው ግብረ ባሕርይ አብንም ወልድንም መንፈስ ቅዱስንም ወላዲ ወላዲ ወላዲ ልንላቸው እንችላለን። በግብረ አካል ወላዲ የሚባል ግን አብ ብቻ መሆኑን ማወቅ ያስፈልጋል። ለግብረ ባሕርይ የተነገረውን ለግብረ አካል፥ ለግብረ አካል የተነገረውን ለግብረ ባሕርይ መናገር አይገባም ያልነው ይህ ነው።

አፍቀርከ ጽድቀ ወዐመፃ ጸላእከ ወበእንተዝ ቀብዐከ እግዚአብሔር ቅብዐ ትፍሥሕት እምእለ ከማከ ብሎ ቅዱስ ዳዊት የተናገረው በመቅባት ሦስቱም አካላት አንድ ስለሆኑ ስለሦስቱም የተነገረ ቃል ነው። እለ ከማከ ተብለው ("እለ" የሚለው አገባብ በቂ ሆኖ ማለት ነው) ከተገለጹት ነቢያት የሚበልጥ ቅብዐ ትፍሥሕትን ቀባህ ተብሏል። ቅብዐ ትፍሥሕት ክብር ነው። የነቢያት ክብር የጸጋ ክብር ነው። አምላክ የተባሉ ነቢያት እንኳ ቢኖሩ አምላክነታቸው፥ ክብራቸው የጸጋ ነው። ረሰይኩከ አምላኮ ለፈርዖን እንዲል። ሥጋ አምላክነትን (ክብርን) ገንዘብ ያደረገው ግን በጸጋ ሳይሆን በባሕርይ በተዋሕዶ ነው።

ክፍል ፮

ወልደ እግዚአብሔር **በከዊን ስሙ ቃል** ይባላል። **ሥላሴ በባሕርይ አንድ ናቸው**። ባሕርይ የሚባለው የሦስቱ ኵነታት ማለትም የቃል፥ የልብ፥ የእስትንፋስ መገናዘብ ነው። ባሕርይ አካላዊ ይባላል እንጂ አካል አይባልም። ባሕርየ ሥላሴ በቃል ከዊነ ሰው ሆነ ይባላል እንጂ በልብ ከዊን ወይም በእስትንፋስ ከዊን ሰው ሆነ አይባልም። ቃል ሰው ሲሆነ ከልብነት ከእስትንፋስነት ተገናዝቦ ሳይለይ ነው። ሥጋ የቃልን ገንዘብ ሲወርስ አብ ልቡ፥ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋሱ ሆነዋል። ሥጋም በቃል ርስት የአብ ቃል፥ የመንፈስ ቅዱስ ቃል ተባለ።

ሥላሴ ስንል አብን፥ ወልድን፥ መንፈስ ቅዱስን ለማመልከት ነው። አብ የራሱ የሆኑ ፍጹም አካል አለው። ወልድም የራሱ ፍጹም አካል አለው። መንፈስ ቅዱስም የራሱ ፍጹም አካል አለው። እነዚህ አካላት አንዱ አካል በአንዱ አካል ህልው ሆነው ይኖራሉ። ህልው መሆን ብቻ ሳይሆን አንዱ ከአንዱ ተገነዛዝበው ይኖራሉ። ለምሳሌ ከምድር በላይ የፀሐይ ብርሃን በአየር ላይ ህልው ሆኖ ይኖራል። መገነዛዘብ ግን የለውም። አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድ በአብና በመንፈስ ቅዱስ፥ መንፈስ ቅዱስ በአብና በወልድ አለ (ህልው ሆኖ ይኖራል) ስንል ግን መገነዛዘብ ያለበት ህልውና ነው።

ሦስቱ አካላት የሚገነዛዘቡት ደግሞ በከዊን ነው። አብ በልብ ከዊኑ የወልድም የመንፈስ ቅዱስም ልብ ነው። ወልድ በቃል ከዊኑ የአብም የመንፈስ ቅዱስም ቃል ነው። መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነት ከዊኑ የአብም የወልድም ሕይወት ነው። ስለዚህ **አብን ልብ፥ ለባዊ፥ አለባዊ፥ ነባቢ፥ አንባቢ፥ ሕያው፥ ማሕየዊ እንለዋለን። ወልድን ቃል፥ ነባቢ፥ አንባቢ፥ ለባዊ፥ አለባዊ፥ ሕያው፥ ማሕየዊ እንለዋለን። መንፈስ ቅዱስን ደግሞ እስትንፋስ፥ ሕያው፥ ማሕየዊ፥ ለባዊ፥ አለባዊ፥ ነባቢ፥ አንባቢ እንለዋለን።** የእነዚህ የሦስቱ ኵነታት ተገናዝቦ ባሕርይ ይባላል። ወልድ ሰው ሲሆን አካለ ቃል ከአካለ ትስብእት ጋር ተዋሕዷል። ባሕርየ ወልድ (ቃልነት) ከባሕርየ ትስብእት ተዋሕዷል ማለታችን ነው።

ክፍል ፯

የእግዚአብሔር ልጅ የሰው ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ አንዳንዶች ሰውነቱን ብቻ አይተው ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) ይመስላቸዋል። አንዳንዶች ደግሞ አምላክነቱን ብቻ አይተው ሰውነቱን ይዘነጉታል። ነገር ግን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው የሆነ አምላክ፥ አምላክ የሆነ ሰው ነው። አምላክም ሰውም የሆነ አንድ ልጅ (ወልድ ዋሕድ) ነው።

ሰው እንደመሆኑ **በየጥቂቱ አደገ፥ ተራበ፥ ተጠማ፥ ስለእኛ መከራን ተቀበለ**። አምላክ እንደመሆኑም **የተራቡትን አጠገበ**። ከኃጢአት በቀር የሰውነትን ሥራ ሁሉ ሠራ። በዚህም ሰውን አዳነ። ወንጌላዊው ሉቃስ የኢየሱስ ክርስቶስን የትውልድ ሐረግ ሲገልጽ "የእግዚአብሔር ልጅ የአዳም ልጅ" ብሎ ይናገራል (ሉቃ. ፫፥ ፴፰)። ሙስሊሞች አምላክ አይወልድም አይወለድም ብለው ይናገራሉ። ነገር ግን ይህ እግዚአብሔር የሆነውን ሳይሆን እንዲሆን የሚፈልጉትን ሐሳብ የሚያንጸባርቁበት ንግግር ነው። ቁርኣን ከመጻፉ በፊት የነበሩ የነቢያትና የሐዋርያት መጻሕፍት የሚናገሩት

እግዚአብሔር ወልድ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጁ መሆኑን ነውና። "ከአጥቢያ ኮከብ አስቀድሞ ከሆድ ወለድኩህ" እንዲል (መዝ. ፻፱፥ ፫)። እንግዲህ አላህ በቁርኣን ወንጌልንም ኦሪትንም ለሚሣ ገለጥኩ ብሎ ከተናገረ ወንጌልም ኦሪትም የአብ አንድ ልጅ ወልድ እንዳለው ይናገራሉ። ስለዚህ በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ ማመን ይገባቸው ነበር።

ክፍል ፲፭

የዳዊት ልጅ የአብርሃም ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ትውልድ መጽሐፍ (ማቴ. ፩፥ ፩)። ኢየሱስ ክርስቶስ ብዙ ቦታ ላይ የዳዊት ልጅ እየተባለ ተገልጿል። **"የዳዊት ልጅ ሆይ ማረኝ"** እንዲል **(ሉቃ. ፲፰፥ ፴፱)**። ተለይቶ የዳዊት ልጅ የተባለው አስቀድሞ ለዳዊት **"ከሆድህ ፍሬ በዙፋንህ ላይ አስቀምጣለሁ"** ብሎ ቃልኪዳን ገብቶለት ስለነበር ቃልኪዳኑን መፈጸሙን ለማሳወቅ የዳዊት ልጅ እየተባለ ይጠራል **(መዝ. ፻፴፪፥ ፲፩)**። በተጨማሪም ኢየሱስ ክርስቶስ ልደቱ ከዳዊት ዘር መሆኑን ለማሳወቅ ነው። ቅዱስ ዳዊት እንደልቤ ተብሎ ተጠርቷል። የደግ ልጅ ደግ መሆኑን ለመግለጽ ነው። የዳዊት ፈጣሪ እርሱ በሥጋ ከዳዊት ዘር ተወልዶ የዳዊት ልጅ ተባለ።

የአብርሃም ልጅ መባሉ ደግሞ "የምድር አህዛብ ሁሉ በዘርህ ይባረካሉ" ተብሎ የተነገረው ትንቢት መፈጸሙን ለማሳወቅ ነው (ዘፍ. ፳፪፥ ፲፰)። የምድር አሕዛብ ሁሉ የሚባረኩበት ጌታ ከእርሱ መወለዱንና ትንቢቱ መፈጸሙን ለመንገር ጌታ የአብርሃም ልጅ እየተባለ ይጠራል። አብርሃም በደግነቱ አርከ እግዚአብሔር (የእግዚአብሔር ወዳጅ) እየተባለ ተጠርቷል። ከእግዚአብሔር ወዳጅ ከአብርሃም የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ተወለደ።

ክፍል ፲፮

ያዕቆብም ክርስቶስ የተባለውን ኢየሱስን የወለደች የማርያምን እጮኛ ዮሴፍን ወለደ (ማቴ. ፩፥ ፲፮-፲፰)።

ድንግል ማርያም በቤተ መቅደስ ፲፪ ዓመት ከቆየች በኋላ አይሁድ እርሷን ከቤተመቅደስ አስወጥተው ዮሴፍ ይጠብቃትና ይንከባከባት ዘንድ በአደራ መልኩ ሰጥተውታል (ነገረ ማርያም ብራና)። እጮኛ ማለት ጠባቂ ማለት ነው። ፳ኛ መቃ. ፲፪፥ ፮ "እኔ ለቅድስና አጭቼሽ ነበር። አንቺ ግን ለዲያብሎስ ሆንሽ" እንዲል። እጮኝነት ሁለት ዓይነት ትርጉም አለው። አንደኛው አንዲት ሴት ለአንድ ወንድ ሚስት ትሆን ዘንድ ማጨት ነው። ይህም ምሥጢሩ መጠባበቅን ያመለክታል። እስኪጋቡ ድረስ እርሷ ለእርሱ እርሱ ለእርሷ መሆኑን ተማምነው መቆየትን ያመለክታል (ዘዳ. ፳፥ ፯)።

ሁለተኛው ትርጉም እጮኝነት የባልና የሚስት መተጫጨትን ሳይሆን መጠበቅን፥ መንከባከብን የሚያመለክት ነው። ድንግል ማርያም የዮሴፍ እጮኛ መባሏ በዚህኛው አግባብ ነው። "እንደ ንጽሕት ድንግል እናንተን ለክርስቶስ ላቀርብ ለአንድ ወንድ አጭቻችኋለሁና" እንዲል (፪ኛ ቆሮ. ፲፩፥ ፪)። አረጋዊው ዮሴፍ ድንግል ማርያምን ይጠብቃትና ይንከባከባት ነበር። ወደ ግብፅ ስትሰደድ አብሯት ተሰዷል።

"እናቱ ማርያም ለዮሴፍ በታጨች ጊዜ ሳይገናኙ ከመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተገኘች" (ማቴ. ፩፥ ፲፰)። ያለወንድ ዘር፥ ያለሩካቤ በድንግልና መፅነስ በተፈጥሮ ሕግ አይቻልም። ይህ ከተፈጥሮ ሕግ በላይ ነው። ከተፈጥሮ ሕግ በላይ የሆነ ነገር ሲደረግ ብዙ ጊዜ "ግብረ መንፈስ ቅዱስ (የመንፈስ ቅዱስ ሥራ)" እየተባለ ይገለጻል። ከመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተገኘች የሚለው አገላለጽ በዚህ አግባብ የተነገረ ነው። "መንፈስ ቅዱስ" ተብሎ ቢነገርም ይህ የባሕርይ ሥራ ስለሆነ ከአብ፥ ከወልድ ቢል ትርጉሙ አንድ ነው።

ክፍል ፲፫

የበኩር ልጇንም እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም (ማቴ. ፩፥ ፳፭-፳፭)። የበኩር ልጅ ማለት የመጀመሪያ ልጅ ማለት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ለድንግል ማርያም የመጀመሪያ ልጇ ነው። መጀመሪያነቱም ሁለተኛነት የማይከተለው መጀመሪያ ነው። ድንግል ማርያም ልጇን በድንግልና ወለደችው። ድንግል ማርያም የበኩር ልጇን እስክትወልድ ድረስ ዮሴፍ አላወቃትም ተብሏል። ከወለደች በኋላ ወንድ ሴትን በሚያውቅበት ግብር አወቃት ማለት አይደለም። "እስከ" ሁለት ዓይነት ትርጉም አለው። ይኽውም ፍጻሜ ያለው እስከ እና ፍጻሜ የሌለው እስከ ነው። ፍጻሜ ያለው እስከ መድረሻ ያለው ነው። ለምሳሌ ከአዳም እስከ ሙሴ ሞት ነገሠ (ነግሠ ሞት እምነ አዳም እስከ ሙሴ) ሲል ከዚያ በኋላ አልነገሠም ማለት ነው። ፍጻሜ የሌለው እስከ የሚባለው ደግሞ "ኢወለደት ሜልኮል እስከ አመ ሞተት (ሜልኮል እስከሞተችበት ጊዜ ድረስ አልወለደችም)" ይላል። ከሞተች በኋላ ወለደች ማለት አይደለም። እስክትሞት ድረስም አልወለደችም ከሞተች በኋላም አልወለደችም ማለት ነው።

ዮሴፍ ድንግል ማርያም የበኩር ልጇን እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም ተብሏል። ይህ እስከ ፍጻሜ የሌለው እስከ ነው። ከወለደች በኋላም አላወቃትም ማለት ነው። በሌላ አገላለጽ ደግሞ ድንግል ማርያም ጌታን በጸነሰች ጊዜ ኅብረ መልኳ ይለዋወጥ ስለነበር በአንድ ወጥ ኅብር አያውቃትም ነበር። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንደተናገረው ቦ አመ ታቀያይሕ፥ ወቦ አመ ታሕመለምል እንዲል። ከወለደች በኋላ ግን በአንድ ኅብረ መልክዕ አወቃት ማለት ነው። በዚህኛው ጊዜ የእስከ ትርጓሜ ፍጻሜ ያለው እስከ ይሆናል። ድንግል ማርያም ጌታን ከወለደች በኋላም በድንግልና ጸንታ ኖራለች። ቅድመ ጸኒስ፥ ጊዜ ጸኒስ፥ ድኅረ ጸኒስ፥ ቅድመ ወሊድ፥ ጊዜ ወሊድ፥ ድኅረ ወሊድ በድንግልና ጸንታ ኖራለች። ክርስቶስ ሕዝቡን ከኃጢአት የሚያድን ስለሆነ ኢየሱስ ተባለ። ኢየሱስ ማለት መድኃኒት ማለት ነውና (ማቴ. ፩፥ ፳፩-፳፭)። ስም ግብርን የሚገልጽ ሆኖ ይወጣል። ይህ የጌታ ስምም ግብሩን የሚገልጽ ነው።

ክፍል ፲፬

"እነሆ ድንግል ትፀንሳለች ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ይሉታል የተባለው ይፈጸም ዘንድ ይህ ሁሉ ሆኗል" (ማቴ. ፩፥ ፳፫)።

የነቢያት ትንቢት

የክርስቶስ መወለድ ድንገት እንደ እንግዳ ደራሽ፥ እንደ ውሃ ፈሳሽ አይደለም። ጎርፍ ድንገት ይመጣል። እንግዳም ድንገት ይመጣል። የክርስቶስ መወለድ ግን ድንገት የሆነ አይደለም። ነቢያት እንደሚወለድ አስቀድመው ትንቢት ተናግረዋል። በነቢያት ትንቢት አስነግሯል። ለዚያ ነው ወንጌላዊው ሲገልጽ "የተባለው ይፈጸም ዘንድ" ብሎ የገለጸው። ከነቢያት ነቢዩ ኢሳይያስ ስለክርስቶስ መወለድ ተናግሯል (ኢሳ. ፱፥ ፮: ኢሳ. ፯፥ ፲፬)። በቤተልሔም እንደሚወለድም ነቢዩ ሚክያስ ተናግሯል (ሚኪ. ፭፥ ፪)።

የክርስቶስ መወለድ በነቢያት በብዙ አምሳል ተገልጿል። ነቢዩ ሕዝቅኤል "ወደ ምሥራቅም ወደ ሚመለከተው በስተውጭ ወዳለው ወደመቅደሱ በር አመጣኝ። ተዘግቶም ነበረ። እግዚአብሔርም ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ አይከፈትም ሰውም አይገባበትም የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና ተዘግቶ ይኖራል (ሕዝ. 44፥ 1-2) ብሎ ተናግሯል። ሕዝቅኤል ያያት መቅደስ የድንግል ማርያም ምሳሌ ናት። በዚህች መቅደስም እግዚአብሔር ወልድ በሥጋ ዘጠኝ ወር ከአምስት ቀን ኖሮበታል። ወልድ ወደዚህች መቅደስ ሲገባ የድንግል ማኅተመ ድንግልናዋ አልተለወጠም ነበር። ዘጠኝ ወር ከአምስት ቀን ቆይቶ ሲወጣም ማኅተመ ድንግልናዋ አልተለወጠም። ጌታን ከወለደች በኋላም በድንግልናዋ ጸንታ ኖራለች። የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና ተዘግቶ ይኖራል መባሉ ለዚህ ነው። ክርስቶስ በምድር ያለአባት ከእናት ብቻ ተወለደ።

ክፍል ፲፭

"ክርስቶስ ወዴት እንዲወለድ ጠየቃቸው"። (ማቴ. ፪፥ ፬)

ሑረተ ሰብአ ሰገል

ሰብአ ሰገል ማለት የጥበብ ሰዎች ማለት ነው። በአባቶቻቸው መጽሐፍ ልዩ ኮከብ በወጣ ጊዜ ኮከቡን ተከትለው እንዲሄዱ ተነግረው ነበር (ተአምረ ኢየሱስ)። በዚህም መሠረት ክርስቶስ በተወለደ ጊዜ ያ በመጽሐፍ የተገለጸላቸው ኮከብ ታየ። ኮከቡም በቆመ ብእሲ (በሰው ቁመት ልክ) ሆኖ እየመራቸው ወደ ቤተልሔም አቀኑ። ፲፪ ነገሥታት ከነሠራዊታቸው መንገድ ጀምረው ነበር። በኋላ ዘጠኙ ተመልሰው ሦስቱ ነገሥታት ከነሠራዊታቸው ወደ ኢየሩሳሌም አቀኑ። ሄደውም የተወለደው የአይሁድ ንጉሥ ወዴት ነው ብለዋል። ክርስቶስ ንጉሠ ነገሥት ነው። ንጉሥነቱም የአይሁድ ብቻ አይደለም። በዚህ ጊዜ ሄሮድስ ሥልጣኔን ይወስድብኛል ብሎ ደነገጠ። ይህ ክርስቶስ ወዴት እንደሚወለድም በዘመኑ ለእግዚአብሔር ቃል የቀረቡ የካህናት አለቆችን ጠየቃቸው። በቤተልሔም እንደሚወለድም ነገሩት። እርሱም ሰብአ ሰገልን ባገኛችሁት ጊዜ እኔም እንድሰግድለት ንገሩኝ አላቸው። የሸንገላ ንግግር ነው። በልቡ ሊገድለው እየፈለገ በአፉ ግን እሰግድለት ዘንድ ብሏል።

ኮከቡ ሰብአ ሰገልን ድንግል ማርያም ከእነ ልጇ ካለችበት ቦታ ላይ አደረሳቸው። ወደቤትም ገብተው ክርስቶስን ከእናቱ ከማርያም ጋር አገኙት። ሳጥኖቻቸውንም ከፍተው እጅ መንሻ ወርቅ፥ ከርቤ፥ ዕጣን አቀረቡለት። ሰብአ ሰገል ለጌታ ሰግደው እጅ መንሻ ያቀረቡለት በተወለደ በሁለት ዓመቱ ነበር። ዕለቱን አልደረሱም። ከሀገራቸው በኮከቡ እየተመሩ የደረሱት በሁለት ዓመታቸው ነው። ሰብአ ሰገል ለጌታ የሰጡት እጅ መንሻ ራሱ ጌታ ከሰጣቸው ነው። ቅዱስ ያሬድ ይህንን በሰብአ ሰገል ተገብቶ "አምኃ አባእነ ለከ ዕጣነ አቅረብነ ለከ እምዚኣከ ለክቡር ስምከ" ብሎ ገልጾታል።

ክፍል ፲፮

"የጌታ መልአክ ለዮሴፍ በሕልም ታይቶ ሄሮድስ ሕፃኑን ለመግደል ይፈልገዋልና ተነሣ። ሕፃኑንና እናቱንም ይዘህ ወደ ግብፅ ሽሽ። እስክነግርህም ድረስ በዚያ ተቀመጥ አለው" (ማቴ. ፪፥ ፲፫-፲፬)።

ስደተ እግዚእ ምስለ እሙ

ልጄን ከግብፅ ጠራሁት የተባለው እንዲፈጸም ወደ ግብፅ ሄደ (ሆሴ. ፲፩፥ ፩)። ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የባሕርይ ልጅ ነው። ስለዚህም እግዚአብሔር አብ "ልጄ" ይለዋል። ልጄ ያለው "ሥጋን" ብቻ ወይም "ቃልን" ብቻ አይደለም። ሥጋ ከቃል፥ ቃል ከሥጋ ጋር ተዋሕዷልና በአንድነት በተዋሕዶ ልጄ ይለዋል። ልደተ ክርስቶስን ቅባቶች ሦስት ያደርጉታል። ይኽውም ቅድመ ዓለም ከአብ አንድ፥ በማኅፀን ቃል በሥጋ ከአብ ሁለት፥ ከዘጠኝ ወር ከአምስት ቀን በኋላ ከእመቤታችን ሦስት ይሆናል ይላሉ (ምንጭ፦ ወልደ አብ የተባለው የቅባት መጽሐፍ)። ይህን ካሉ በኋላ ግን ግብሩን ሰጥተው ስም ይነሱና የማኅፀኑና የቅድመ ዓለሙ ከአንድ ይቆጠራልና ብለው ሁለት ለማድረግ ይጥራሉ። አስቂኝ ነው።

መምህረ ዓለም ቅዱስ ቄርሎስ "እንቲኣሁ ለቃል ኮነ ለሥጋ፥ ወእንቲኣሁ ለሥጋ ኮነ ለቃል" ብሎ ተናግሯል። በማኅፀን የቃል ገንዘብ ለሥጋ የሥጋ

ገንዘብ ለቃል ሆኗል። ቃለ አብ ወልድ የአብ ልጅ ነው። ሥጋ ቃልን በሆነ ጊዜ በቃል ርስት ወልደ አብ ተብሏል። በተጨማሪ ቃል ፈጣሪ ነው። ሥጋ ቃልን በሆነ ጊዜ በቃል ርስት ፈጣሪ ሆኗል። ሥጋ በቃል ርስት ፈጣሪ ሆነ እንለዋለን እንጂ ሰማይንና ምድርን ፈጠረ አንልም። ፈጢረ ዓለም ከተዋሕዶ በፊት የተከናወነ ድርጊት ነው። ርስት ደግሞ የሚነገረው ከተዋሕዶ በኋላ ነው። ታዲያ ፈጣሪነትን ገንዘብ እንዳደረገ በምን እናውቃለን ከተባለ በደረቅ ግንባር ዓይንን በመፍጠሩ ይታወቃል። መከፈልን፥ መወለድን መፈጠር የሚል አማርኛ በቅዱሳት መጻሕፍት ይገኛል። ለምሳሌ ሔዋን አዳም በተፈጠረ በሳምንቱ ዓርብ ተፈጠረች ሲል ተወለደች ማለት መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። መከፈልን መፈጠር ሲለውም "ወኢተሳተፎ መኑሂ በፈጢረ ሥጋሁ" ሲል ይገኛል።

ክፍል ፲፯

ሞተ ሕፃናተ ሳሌም ወሞተ ሄሮድስ

"ሄሮድስም እስኪሞት ድረስ በዚያ ኖረ" (ማቴ. ፪፥ ፲፭)። ሄሮድስ ሊገድለው በፈለገ ጊዜ ጌታ ክርስቶስ ከእናቱ ከቅድስት ድንግል ማርያም ጋር ወደ ግብፅ ተሰደደ። ይህ እጅግ በጣም ይደንቃል። ፈጣሪ ከፍጡር ለምን ሸሸ?! ሄሮድስን ማጥፋት ይችል ነበር። ነገር ግን ራሱ ክርስቶስ እንደተናገረው የመጣው ሰውን ሊያድን እንጂ ሊያጠፋ አይደለም። "የሰው ልጅ የሰውን ነፍስ ሊያድን እንጂ ሊያጠፋ አልመጣም" እንዲል (ሉቃ. ፱፥ ፶፮)። ስለዚህ ሊያድነው የመጣውን ሰው ላለማጥፋት ወደ ግብፅ ተሰደደ።

ሁለተኛው ለእኛ አብነት ለመሆን ተሰደደ። ይኽውም እናንተም መከራ በጸናባችሁ ጊዜ ከሀገር ሀገር ሸሹ ብሎ ለስደተኞች ተስፋ ለመሆን ነው። "ኢየሱስ ስዱድ ተስፋሆሙ ለስዱዳን" እንዲል። ሦስተኛው "ልጄን ከግብፅ ጠራሁት" ያለው ትንቢቱ ይፈጸም ዘንድ ነው። አራተኛ ከዚያው ከእስራኤል ሆኖ ሌሎች ሲገደሉ እርሱ ሳይሞት ቢቀር ምትሐት ነው ይሉት ነበርና ምትሐት አለመሆኑን ለማሳወቅ ወደ ግብፅ ተሰዷል። እንዳይሞት ደግሞ ጊዜው አልደረሰም ነበርና ነው። አምስተኛ "በግብፅ የነበሩ ጣዖታትን ያፈራርስ ዘንድ ነው" ። ክርስቶስ ወደ ግብፅ ሲገባ በግብፅ የነበሩ ጣዖታት ፈራርሰዋል። ሳይፈጥሩ የሚመለኩ የእጅ ሥራዎች የነበሩ ጣዖታት ፈጥሮ የሚመለክ እውነተኛው አምላክ መምጣቱን አይተው ወዳድቀዋል (ነገረ ማርያም ብራና)።

ሄሮድስ መድኃኒቱን አሳደደ። ድንግል ማርያምም የዓለምን መድኃኒት ይዛ ወደ ግብፅ ተሰደደች። ሄሮድስ ጌታን እገድላለሁ ብሎ በሸንገላ ከሁለት ዓመት በታች የሆኑ 144 ሺ ሕፃናትን አስገደለ። ስለክርስቶስ ብለው የሚቀበሉት መከራ ደስታን ያጎናጽፋል። ሄሮድስም ብዙ ጥፋትን ካጠፋ በኋላ ተዋርዶ ሞተ። ሕፃናተ ሳሌምም በክብር ሞቱ።

ክፍል ፲፰

ሚጠተ እስራኤል፤ ወደ እስራኤል መመለስ

ጌታ ከእናቱ ጋር መዋዕለ ስደቱን በግብፅ ሀገር ከፈጸመ በኋላ ያሳደደው ንጉሥ ሄሮድስ ስለሞተ ወደ እስራኤል ሀገር ተመልሷል። ጌታ ወጣንያን ሞትን ቢፈሩ መሸሽ እንዲገባቸው ለማስተማር ወደ ግብፅ ተሰዷል። ፍጹማን ሰማዕትነትን እንዲቀበሉ ደግሞ በመስቀል ተሰቅሎ በመሞት አሳይቷል። የሁሉም መምህር እርሱ ነው። ወደ እስራኤል ሀገር ከተመለሰ በኋላ ወደ ገሊላ አውራጃ ሄዶ ናዝሬት በምትባል ከተማ ኖረ።

መጥምቁ ዮሐንስ

በቀድሞ ባህል ንጉሥ ከመምጣቱ በፊቱ ንጉሡ የሚመጣበትን መንገድ የሚጠርጉ ሰዎች ነበሩ። ንጉሠ ነገሥት (የነገሥታት ንጉሥ) ክርስቶስም ከማስተማሩ በፊት አስቀድሞ ሰውን የንሥሓ ጥምቀት ለማጥመቅ የዘካርያስ ልጅ ዮሐንስ ተልኳል (ኢሳ. ፵፤፥ ፲፬)። ዮሐንስ ጸያሔ ፍኖተ እግዚኡ ነው። ይህ ዮሐንስ ስለክርስቶስ ሲናገር ጫማውን እሸከም ዘንድ የማይገባኝ ብሎ ተናግሯል። ሴቶች ከወለዷቸው ሁሉ ከዮሐንስ መጥምቅ የሚበልጥ የለም የተባለለት ዮሐንስ ደግሞ የጌታን ጫማውን እንኳ መሸከም አይገባኝም ብሏል። ክርስቶስ አምላክም ሰውም ስለሆነ ከዮሐንስ ይበልጣል። ፈጣሪ ከፍጡር መብለጡ ግን አይደንቅም። ራሱ ዮሐንስ እንደመሰከረው የዮሐንስ ጥምቀት የንሥሓ ጥምቀት ነው።

ክፍል ፲፱

እርሱ በመንፈስ ቅዱስ በእሳትም ያጠምቃችኋል (ማቴ. ፫፥ ፲፩)። እሳት ወርቅን እንደሚያጠራ ሁሉ ምእመናንም ተጠምቀው በምግባር የጠሩ ይሆናሉ። ጌታ የሚያጠምቀን በመንፈስ ቅዱስ ነው ማለት በረቂቅ ሥራው ከእርሱ መወለድን ያድለናል፥ ልጅነትን ይሰጠናል ማለት ነው። ጌታ ክርስቶስ ከጎኑ ከሚፈሰው ማየ ገቦ ይወልደናል። የዮሐንስ ጥምቀት ልጅነትን አያሰጥም። ጥምቀቱ የንስሓ ጥምቀት ነበር። የጌታ ጥምቀት ግን ልጅነትን ያሰጣል። ልጅነትን የሚያስገኙ አራት ዓይነት አማናውያን ጥምቀቶች አሉ። እነዚህም፦

፩) **በአርባ ቀን በሰማንያ ቀን ተጠምቀን የምናገኘው ጥምቀት አንዱ ነው**። ወንዱ በተወለደ በ፵ ቀን፥ ሴቷ በተወለደች በ፹ ቀን የሚጠመቁት ጥምቀት ነው። ይህም አዳም በተፈጠረ በአርባኛው ቀን ወደ ገነት እንደገባ፥ ሔዋንም በተፈጠረች በ፹ ቀኗ ወደገነት እንደገባች ያለ ነው።

ገነት የቤተክርስቲያን ምሳሌ ናት። ወይም ደግሞ ቤተክርስቲያን የገነት ምሳሌ ናት።

፪) **ደመ ሰማዕታት**፦ አንድ ሰው አምኖ ሳለ ለመጠመቅ በዝግጅት ላይ እያለ በክፉ ሰዎች አማካኝነት በሰይፍ ተመትቶ ሰማዕትነትን ቢቀበል ደሙ ጥምቀት ይሆነዋል።

፫) **ባሕረ እሳት**፦ አንድ ሰው አምኖ ሳለ ለመጠመቅ በዝግጅት ላይ እያለ በክፉ ሰዎች አማካኝነት ወደ እሳት ተጥሎ ቢሞት እሳቱ ጥምቀት ይሆነዋል። በእሳት ያጠምቃችኋል መባሉ አንዱ ምሥጢሩ ከዚህ ይገባል።

፬) **አንብዐ ንሥሓ**፦ ንዑሳነ ክርስቲያን እግዚአብሔርን አምነው መሠረታዊውን የሃይማኖት ትምህርት እየተማሩ ለጥምቀት እየተዘጋጁ ሳለ መካከል ላይ ለሚጠመቁባት ጊዜ ሳይደርሱ ቢሞቱ እንባቸው ጥምቀት ሆኖ ይቆጠርላቸዋል።

ክፍል ፭

የኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀት

ኢየሱስ ክርስቶስ ለመጠመቅ ከነበረበት ገሊላ አውራጃ ወደ ዮርዳኖስ መጣ። ዮሐንስም ጌታን በማጥመቁ መጥምቁ ዮሐንስ እየተባለ ይጠራል። ኢየሱስ ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውሃው ወጣ። ሰማያት ተከፈቱ የእግዚአብሔርም መንፈስ በራሱ ላይ በርግብ አምሳል ተቀመጠ። አብም የምወደው ልጄ ይህ ነው ብሎ ድምፅ አሰማ (ማቴ. ፫፥ ፲፫-፲፯)። ምሥጢረ ሥላሴ በግልጽ ታወቀ። በመለኮት አንድ የሆነው እግዚአብሔር በአካል ሦስት መሆኑ ታወቀ። ወልድ ሥጋ ለብሶ በዮርዳኖስ ታየ። መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል ታየ። አብ ከሰማያት ድምፁ ተሰማ። የድምፅ መገኛ አካል ነው። ስለዚህ የአብን አካላዊነት፥ የወልድንም አካላዊነት፥ የመንፈስ ቅዱስንም አካላዊነት አወቅን።

ኢየሱስ መጠመቁ ለእኛ አርዓያ ለመሆን ነው። ተጠምቆ ተጠመቁ ለማለት እንጂ በመጠመቁ የሚጨመርለት ነገር ኖሮ አይደለም። ከመጠመቁ በፊትም ሁሉ የእርሱ የሆነ የባሕርይ አምላክ ነውና። ትንቢቱን ለመፈጸም በዮርዳኖስ ተጠመቀ (መዝ. ፻፲፫፥ ፫-፭)። ጥምቀት ምሥጢረ ሥላሴ የተገለጠበት ስለሆነ ዋዜማውን "ገሐድ (መገለጥ)" ብለን እንጾመዋለን። ምሥጢረ ሥላሴ በአጭሩ እንደሚከተለው ነው።

- ❖ በአካል ሦስት ናቸው። ስመ አካላት የሚባሉት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ናቸው።
- ❖ በአካል ግብር ሦስት ናቸው። እነዚህም መውለድ ማሥረጽ፥ መወለድ፥ መሥረጽ ናቸው። የአካል ግብር ስማቸውም ይህን መሠረት አድርጎ ወላዲ አሥራጺ፥ ተወላዲ፥ ሠራጺ ነው።
- ❖ በባሕርይ አንድ ናቸው። በባሕርይ ስምም አንድ ናቸው። ይኽንንም ሊቃውንት ዕበይ፥ መለኮት እያሉ ይገልጹታል።
- ❖ በኩነታት ሦስት ናቸው። የከዊን ስማቸውም የአብ ልብ፥ የወልድ ቃል፥ የመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ ነው። ስለዚህም አብን ልብ፥ ለባዊ፥ አለባዊ፥ ሕያው፥ ማሕየዊ፥ ነባቢ፥ አንባቢ እንለዋለን። ወልድን ቃል፥ ነባቢ፥ አንባቢ፥ ሕያው፥ ማሕየዊ፥ ለባዊ፥ አለባዊ እንለዋለን። መንፈስ ቅዱስን ሕይወት (እስትንፋስ)፥ ሕያው፥ ማሕየዊ፥ ለባዊ፥ አለባዊ፥ ነባቢ፥ አንባቢ እንለዋለን።
- ❖ በግብረ ባሕርይ አንድ ናቸው። በባሕርይ ግብር ስምም አንድ ናቸው። ይኽውም አምላክ፥ እግዚአብሔር፥ ፈጣሪ፥ ኤልሻዳይ፥ አዶናይ፥ ሁሉን ቻይ እና በመሳሰሉ ስሞች ሦስቱም ይጠሩባቸዋል ማለታችን ነው።

ክፍል ፭፤

"ኢየሱስ ከዲያብሎስ ይፈተን ዘንድ መንፈስ ወደ ምድረ በዳ ወሰደው" (ማቴ. ፬፥ ፩)። መንፈስ የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ በብዙ ይተረጎማል። ነፋስ፥ ነፍስ፥ መልአክ፥ ሰይጣን፥ ፈቃድ፥ መለኮት፥ መንፈስ ቅዱስ እነዚህ ሁሉ መንፈስ ተብለው ይጠራሉ። ታዲያ ጌታ ኢየሱስን መንፈስ ወሰደው ሲል "መንፈስ" በየትኛው ይተረጎማል? ስንል "ፈቃድ እና መንፈስ ቅዱስ" በሚለው ያስተረጉማል። የራሱ ፈቃድ አነሳስቶት ወደ ምድረ በዳ ሄዷል። "መንፈሱሰ ሥምረቱ ይእቲ" እንዲል። ለምን ሄደ ስንል ለመናንያን ገዳምን ይባርክላቸው ዘንድ ነው። ፈቃዱ አነሳስቶት ስንል ግን ፈቃዱ ከእርሱ የተለየ ነው ማለት አይደለም። ከአካል የተለየ ፈቃድ የለምና። መንፈስን መንፈስ ቅዱስ ብለን ከተረጎምነው ደግሞ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በፈቃድ አንድ ስለሆኑ ነው። የኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ገዳም መሄድ የአብም የመንፈስ ቅዱስም ፈቃድ ነውና። በህልውና አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ ናቸውና።

ጌታ ወደ ገዳም የሄደው እፈተናለሁ ብሎ አይደለም። ለመናንያን ገዳምን ይባርክ ዘንድ ከሄደ ዘንድ ግን ሰይጣን ጾሩን ይዞ ፈትኖታል። ጌታም የሰይጣንን ጾሮች ሰባብሮበታል። በዚህም ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አሸንፎ ማሸነፍን አስተማረን። አሸንፎ አሸንፉ አለን።

ክፍል ፳፪

"መላእክት ቀርበው ያገለግሉት ነበር" (ማቴ. ፬፥ ፲፩)። ኢየሱስ ክርስቶስ የመላእክት ፈጣሪ ነው። ስለሆነም መላእክት ያገለግሉታል። መላእክት እርሱን አገልግለው የሚጠቀሙት እነርሱ ራሳቸው ናቸው። ለፈጣሪ የሚጨመርለት ምንም ነገር የለም። የመላእክት ዋና ሥራ ፈጣሪን በምስጋና ማገልገል ነው። ሥራቸው የሰውን ልመና ወደፈጣሪ ማቅረብ፥ የፈጣሪን ምሕረት ደግሞ ለሰው ማድረስ ነው። ስለዚህ ኢየሱስ መላእክት የሚያገለግሉት አምላክ ነው እንጂ ሙስሊሞች እንደሚሉት ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) የሆነ የአምላክ አገልጋይ አይደለም።

መጥምቁ ዮሐንስ ከሞተ በኋላ ጌታ ከናዝሬት ተነሥቶ በባሕር አጠገብ ወዳለችው ወደ ቅፍርናሆም ሄዶ ኖሯል። ፈጣሪውን ባለማወቅ ጨለማ ውስጥ የሚኖር ሕዝብ ጌታ ተወልዶ በመካከሉ እየተመላለሰ ስላስተማረው ታላቅ ብርሃንን አየ (ማቴ. ፬፥ ፲፭)። ዮሐንስ መጥምቅ ከሞተ በኋላ ኢየሱስ ክርስቶስ "መንግሥተ ሰማያት ቀርባለችና ንሥሓ ግቡ" እያለ ማስተማር ጀመረ። የዮሐንስ መጥምቅ ትምህርት የእርሱ የጌታ ትምህርት መሆኑን ለማሳወቅ ዮሐንስ ያስተማረውን አስተማረ። ጌታ ኢየሱስ እስከ ሠላሳ ዓመቱ ድረስም የተለያዩ ተአምራትን እያደረገ ተግባራዊ ትምህርትን እያስተማረ ኖሯል። ትምህርቱን ዓይተው 12ቱ ሐዋርያት ተማሪዎቹ ሆነው ተከትለውታል። ክርስቶስ ራሱ ብርሃን ይባላል። እኔ የዓለም ብርሃን ነኝ ብሏልና። ትምህርቱም ሰውን ከድንቁርና ጨለማ የሚያድን በመሆኑ ብርሃን ይባላል።

ክፍል ፳፫

ኢየሱስ ክርስቶስ ፈዋሽም ፈውስም ነው። አዳኝም መድኃኒትም ነው። **"በሕዝብም ያለውን ደዌና ሕማም ሁሉ እየፈወሰ በገሊላ ሁሉ ይዞር ነበር" እንዲል (ማቴ. ፬፥ ፳፫)**። የእርሱ አዳኝነት የባሕርይ አዳኝነት ነው። ፍጡራን ቢያድኑ የማዳንን ጸጋ ከእግዚአብሔር አግኝተው ነው። ስለሆነው ፈዋሽነታቸው የጸጋ ነው። ሲፈውሱም ሁሉን አይፈውሱም። ለፈውሳቸው ወሰን አለበት። ለፈውሱ ምንም ገደብ የሌለበት ፈዋሽና አዳኝ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

አንዳንድ መድኃኒቶች ጥቂት በሽታዎችን ብቻ ይፈውሳሉ። ሁሉንም በሽታዎች የማዳን ኃይል የላቸውም። ኢየሱስ ክርስቶስን መድኃኒት ስንለው ግን በሽታዎችን ሁሉ መፈወስ የሚችል መድኃኒት መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። "በሕዝብም ያለውን ደዌና ሕማም ሁሉ" ተብሎ የተገለጸው ለዚህ ነው። በባሕርይው አዳኝ የሆነ ከእግዚአብሔር ውጭ ማንም የለም። "ከእኔ ሌላም የሚያድን የለም" እንዲል (ኢሳ. ፵፫፥ ፲፩)። ኢየሱስ እግዚአብሔር ስለሆነ በባሕርይው የሚያድን ነው። በተሰጣቸው ጸጋ ግን ቅዱሳን ሐዋርያትም ያድናሉ። እንዲያድኑ ራሱ ክርስቶስም ልኳቸው ነበር (ማቴ. ፲፥ ፩-፰)። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ የመፈወስን ሥልጣን ለሐዋርያት ሰጥቷቸዋል።

ክፍል ፳፬

ሐዋርያትን ጌታ በማቴ. ፰፥ ፲፭ "እናንተ የዓለም ብርሃን ናችሁ" ብሏቸዋል። ኢየሱስ ክርስቶስ ብርሃናችን ነው እያልን እንናገራለን። ብርሃን ነው ስንል የእርሱ ብርሃንነት የባሕርይው (ከሌላ ያልተቀበለው የራሱ ገንዘብ) ነው ማለታችን ነው። ቅዱሳንን ብርሃን ስንላቸው ግን ብርሃንነታቸው የጸጋ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። ኢየሱስ ክርስቶስን እጅግ አድርገን የምንወደው ብርሃናችን፥ አምላካችን፥ አባታችን፥ ቤዛችን፥ መድኃኒታችን... በመሆኑ ነው።

ቅዱሳንን የምናከብራቸው እና የምንወዳቸው ደግሞ ከፈጣሪ በተሰጣቸው ጸጋ ስለሚያድኑን፥ ብርሃን ስለሆኑልን፥ የእግዚአብሔርን መንገድ በተግባርም፥ በትምህርትም ስለሚያሳዩን ነው። ጌታ ክርስቶስ ሐዋርያቱን የዓለም ብርሃን ያላቸው በዚህ አግባብ ነው። ስለቅዱሳን ስንናገር ክርስቶስን ይሸፍነዋል የሚሉ ሰዎች ያልገባቸው ነገር ይህ ነው። ቅዱሳን ሐዋርያትን ክርስቶስ ራሱ "የዓለም ብርሃን፥ የምድር ጨው" እያለ ተናግሮላቸዋል። እኛም የእርሱን ቃል ቃል አድርገን የዓለም ብርሃን፥ የምድር ጨው፥ ቅዱሳን እያልን እንናገራለን። እነርሱን ቅዱስ፥ ብርሃን፥ ጨው ስንል ግን የጸጋ መሆኑን እንገነዘባለን። ክርስቶስን ብርሃናችን፥ ሕይወታችን ስንል ግን በባሕርይው ብርሃን፥ ቅዱስ ስለሆነ ነው።

ነቢያትን ያስተምሩ ዘንድ የላከ ራሱ ጌታ ስለሆነ ነቢያትንና የነቢያትን ትንቢት ሊሽር አልመጣም (ማቴ. ፭፥ ፲፯-፵፰)። ጌታ ከነቢያት ትንቢት፥ ከኦሪት ሕግ የሻረው የለም። ያሻሻለውና አዲስ የሠራው ሕግ ግን አለ። እነዚህም ስድስቱ ቃላተ ወንጌል ናቸው። ዐሥሩ ትእዛዛት የጸኑ ናቸው። የኦሪት መሥዋዕት አቀራረብ ደግሞ በራሱ ሥጋና ደም እንዲለወጥ አድርጎታል።

ክፍል ፳፭

አቡነ ዘበሰማያት ስንል አባታችን ሆን ስምህ ይቀደስ የምንለው ማንን ነው? አብን ነው? ወልድን ነው? ወይስ መንፈስ ቅዱስን? **"በሰማያት የምትኖር አባታችን ሆይ ስምህ ይቀደስ" እንዲል (ማቴ. ፮፥ ፱-፲)**። ስለ አብ ስለ ወልድ ስለ መንፈስ ቅዱስ ስንናገር ሁልጊዜም መዘንጋት የሌለብን ነገር አለ። ይኽውም ግብረ ባሕርያቸውንና ግብረ አካላቸውን መለየት ነው። ግብረ አካል አይቀላቀልም። የአብ ግብር መውለድ ማሥረጽ ነው። የወልድ ግብር መወለድ ነው። የመንፈስ ቅዱስ ግብር መሥረጽ ነው። በዚህ ግብር ሦስቱ አካላት ይለያያሉ። ለአንዱ የተነገረው ለሌላው አይሆንም። አብን ወላዲ እንዳልነው ሁሉ ወልድንም ወላዲ አንለውም። ወልድን ተወላዲ እንዳልነው አብንም ተወላዲ አንለውም። መንፈስ ቅዱስን ሠራጺ እንዳልነው አብንም ሠራጺ አንለውም።

በግብረ ባሕርይ ግን ሦስቱም አካላት አንድ ናቸው። በዚህ ጊዜ ለአንዱ የተነገረው ለሁለቱም ይሆናል። ባሕርይ የሚባለው የኩነታት ተገናዝቦ ነው። ኩነታት ማለት መሆኖች ማለት ነው። ይኽውም የአብ ልብ መሆን፥ የወልድ ቃል መሆን፥ የመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ (ሕይወት) መሆን ናቸው። እነዚህ መሆኖች በአንድ ህልውና ተገናዝበው ባሕርይ ይባላሉ። ወይም ባሕርይ ማለት የኩነታት ተገናዝቦ ማለት ነው። ወልድና መንፈስ ቅዱስ ልብ አይደሉም። ነገር ግን በአብ ልብነት ስለሚያስቡ ለባውያን፥ አለባውያን ይባላሉ። አለባውያን ስንላቸው ለፍጡራን ነው። ፍጡራንን ማለበም የሦስቱም የአንድነት ሥራ ነውና። አብና መንፈስ ቅዱስ ቃል አይደሉም። ነገር ግን በወልድ ቃልነት ስለሚናገሩ ነባብያን፥ አንባብያን ይባላሉ። አንባብያን ስንላቸው ለፍጡራን ነው። ፍጡራን እንዲናገሩ ማስቻል የሦስቱም የአንድነት ሥራ ነው። አብና ወልድ እስትንፋስ አይደሉም። ነገር ግን በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት (ሕይወትነት) ስለሚኖሩ ሕያዋን፥ ማሕየውያን ይባላሉ። ማሕየውያን ስንላቸው ለፍጡራን ነው። ፍጡራን ሕያዋን ሆነው እንዲኖሩ ማስቻል የሦስቱም ሥራ ነው።

ከዚህ የምንገነዘበው ለፍጡራን ባላቸው ሥራ የሦስቱም አንድ ሥራ እንዳላቸው ነው። ስለዚህ እኛ አባታችን ሆይ ስምህ ይቀደስ ስንል እኛ ፍጡራን እንደመሆናችን አባትነቱ የሦስቱም አንድ ሥራ ነው ማለት ነው። ስለዚህ አባታችን ሆይ ስንል አብንም፥ ወልድንም፥ መንፈስ ቅዱስንም ማለታችን ነው። እኛን በጸጋ በመውለድ ሦስቱም ወላዲ፥ ወላዲ፥ ወላዲ ይባላሉ። እርስ በእርሳቸው ባለው አካላዊ ግብር ግን ወላዲ የሚባል አብ ብቻ መሆኑን ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። ስለዚህ ግብረ አካልንና ግብረ ባሕርይን ለይተን እንወቅ።

ክፍል ፳፮

ኢየሱስ፥ ኢየሱስ ማለት ብቻውን አያጸድቅም። የምናምነው ኢየሱስ ማን እንደሆነ፥ ከእኛ ምን እንደሚፈልግ ማወቅ ይጠበቅብናል። እርሱ ራሱ ሲያስተምረን "ጌታ ሆይ ጌታ ሆይ የሚለኝ ሁሉ መንግሥተ ሰማያት የሚገባ አይደለም" ብሎናል (ማቴ. ፯፥ ፳፩-፳፱)። በስሙ አጋንንትን ማውጣት፥ በስሙ ትንቢትን መናገር፥ በስሙ ተአምራትን ማድረግ ብቻውን ወደ መንግሥተ ሰማያት አያስገባም። ይህ እምነት ብቻ የሚሉ ሰዎችን ትምህርት ከንቱ የሚያደርግ ትምህርት ነው። ትእዛዛቱንም መፈጸም እንጂ አምንሃለሁ ኢየሱስ ማለት ብቻ ወደ ገነት አያስገባም።

የምናምነው ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክም ሰውም (ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው) መሆኑን ማመን፥ ማመን ብቻ ሳይሆን አድርጉ ያለንን ትእዛዛቱን በፍጹም ፍቅር መጠበቅና ሌላውም እንዲጠብቅ ማስተማር ይገባናል። በክርስቶስ ስም ትንቢት መናገር፥ ተአምራትን መሥራት፥ አጋንንትን ማውጣት ብቻቸውን የጽድቅ መንገዶች አይደሉም። እኒህን ነገሮች እያደረጉ የእርሱን ፈቃድ (ትእዛዝ) የማይፈጽሙ ሰዎችን ጌታ ራሱ "አላውቃችሁም" ብሏቸዋል (ማቴ. ፯፥ ፳፫)። ኢየሱስ ክርስቶስን የሚወድ ሰው ከፍሬው ይታወቃል። ይህም ማለት በመልካም አስተሳሰቡ፥ በመልካም ንግግሩ፥ በመልካም ሥራው በጠቅላላው በተቀደሰ ሕይወቱ ይታወቃል።

ኢየሱስ ክርስቶስ በሰማይም በምድርም የአምላክነት ሥልጣን ያለው አምላክ በመሆኑ ሲያስተምር እንደ ባለሥልጣን ያስተምር ነበር ተብሏል (ማቴ. ፯፥ ፳፱)።

ክፍል ፳፯

ኢየሱስ ክርስቶስ የሁላችንንም መዳን የሚሻ ቸር አምላክ ነው። መጻጉዕ ጌታን ልታድነኝ ትወዳለህን ቢለው "እወዳለሁ ንጻ" (ማቴ. ፰፥ ፫) ብሎታል። እግዚአብሔር በሕመማችን የሚተወን ትሕትናን እንድንማር፥ ጸጋን እንድናገኝበት፥ ከኃጢአታችን እንድንመለስ ነው። እርሱ መጥቶ "የታመሙትንም ሁሉ ፈወሰ" ተብሎ እንደተገለጸው በሽታዎችን ሁሉ መፈወስ የሚችል አምላክ ነው (ማቴ. ፰፥ ፲፮)። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነቱን ያሳወቀን ተአምራትን በማሳየት፥ በተፈጥሮ ላይ ያለውን ኃይል አይተን፥ በተአምረ ኢየሱስ እንደተገለጸው ከልጅነቱ ጀምሮ ከጭቃ ወፍን ሲፈጥር እና የመሳሰሉ ድርጊቶችን በማድረግ ነው። መጻጉዕን እወዳለሁ ንጻ ብሎ አዳነው።

አምላክ ብቻ ሊያደርጋቸው የሚችላቸውን ነገሮች አሳይቶ አምላክነቱን አሳወቀን። የክርስትና ሃይማኖት የተመሠረተው በእርሱ (በክርስቶስ) በመገለጥ ነው። መገለጡም በተአምራትና በብዙ አምላካዊ ትምህርቶች የታጀበ ነው። ይህ ከእስልምና ሃይማኖት ይለየናል። እስልምና እምነት ነቢዩ መሐመድን መሠረት አድርጎ የተመሠረተ እምነት ነው። ነገር ግን ነቢዩ መሐመድ ራሱ ከአላህ ይላክ አይላክ በምን እናውቃለን? ብለን ብንጠይቅ ምላሽ አናገኝም። ያልተገለጠለትን ተገለጠልኝ ብሎ በልብ ወለድ ድርሰት ሰውን እያታለለ ይሁን አይሁን በምን እናውቃለን? ብንል መልስ የለም። ምክንያቱም ከአምላክ ለመላኩ ማረጋገጫ የሚሆን አንድም ተአምርን አልሠራም። ኢየሱስ ክርስቶስ ግን አምላክ ወልደ አምላክ ለመሆኑ በሥራው ታይቷል። እምነታችን የተገለጠ መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል።

ክፍል ፳፰

"አንተ ልጅ አይዞህ ኃጢአትህ ተሰረየችልህ አለው" (ማቴ. ፱፥ ፪)። ለሰውም እንዲህ ያለ ሥልጣን የሰጠ እግዚአብሔርን አመሰገኑ። ብዙ ሰዎች ኢየሱስ ክርስቶስን ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) አድርገው ያስቡት ነበር። አምላክነቱን ይዘነጉት ነበር። በኃጢአት ምክንያት ደዌ ይዞት የነበረውን ሰው ከደዌው ፈውሶታል። ኃጢአትህ ተሰረየችልህም ብሎታል። ኃጢአትን ይቅር ማለት የእግዚአብሔር ሥራ ነው። ብዙዎች የኢየሱስን አምላክነት ስላልተረዱ "ኃጢአትህ ተሰረየችልህ" ሲለው ደንግጠዋል። ኃጢአትህ ተሰረየችልህ የማለት ሥልጣን ያለው እግዚአብሔር ነውና። በኋላ ግን

ለሰው እንዲህ ያለ ሥልጣን የሰጠ እግዚአብሔርን አመስግነዋል።

በእርግጥ አለማወቃቸው እንጂ ሰው የአምላክነትን ሥልጣን ያገኘው ገና በማኅፀን ቃል ሥጋን ሲዋሐድ ነው። እየተናገርን ያለነው ስለክርስቶስ ሰውነት መሆኑን ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። ክርስቶስ በሸተኛውን አድኖ ኃጢአትህ ተሰረየችልህ ያለው አይሁድ የሰው ልጅ የተባለ እርሱ አምላክም እንደሆነ እንዲረዱ ነበር። ወልደ እግዚአብሔር ሰው የሆነው የጽድቅን መንገድ በመካከላችን እየተመላለሰ ሊያሳየን ነው። ከኃጢአተኞች ጋር ቁጭ ብሎ ይበላ የነበረው በፍቅሩ ስቦ ወደ ጽድቅ ይመልሰን ዘንድ ነበር (ማቴ. ፱፥ ፲፭)። የወደደን እርሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ይመስገን።

ክፍል ፶፱

ኢየሱስ ክርስቶስ ሲያስተምር **"ኃጢአተኛዎችን ወደ ንሥሓ እንጂ ጻድቃንን ልጠራ አልመጣሁም" ብሏል (ማቴ. ፱፥ ፲፫)**። አምላክ ሰው የሆነው በኃጢአት የጠፋውን ሰው ሊያድነው ነው። ሰው የመሆኑ ዋና ምክንያት ይህ ነው። ለዚህም ነው ኃጢአተኞችን ወደ ንሥሓ ልጠራ ነው እንጂ ጻድቃንን ልጠራ አልመጣሁም ያለው። ሰው ሁሉ በአዳም በደል ምክንያት ገነትን አጥቶ ይኖር ነበር። ስለዚህ ወደገነት ይመልሰው ዘንድ ሰው ሆነ። ጌታ ጻድቃን የተባሉ መላእክትን ሊጠራ አልመጣም። ምክንያቱም ቅዱሳን መላእክት የመጀመሪያ ጥሪውን ተቀብለው በዚያው የጸኑ ናቸውና። ሰው ግን የመጀመሪያ ጥሪውን ሳይቀበል በራሱ በደል ጠፍቶ ነበርና ጠፍቶ እንዳይቀር ሰው ሆኖ ወደ ድኅነት ጠርቶታል።

ሰው ሁሉ በአዳም በደል ምክንያት ገነትን አጥቶ ስለኖረ (ኃጥእ) እየተባለ ይኖር ነበር። ኃጥእ ማለት ገነትን ያጣ፥ ዘለዓለማዊ ሕይወትን ያጣ፥ እግዚአብሔርን ያጣ ማለት ነውና። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ የጽድቅን መንገድ አሳየን። "ጻድቃንን ልጠራ አልመጣሁም" ከሚለው ቃል ውስጥ "አልመጣሁም" የሚለው ቃል መተርጎም አለበት። መምጣት እንደጊዜ ግብሩ ይተረጎማል። በብሉይ ብዙ ጊዜ ረድኤት መስጠት ተብሎ ይተረጎማል። በሐዲስ ደግሞ ሰው መሆን (መዋሐድ) ተብሎ ይተረጎማል። ለምጽአት ስንተረጉመው ደግሞ መፍረድ ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ስለዚህ ጻድቃንን ልጠራ አልመጣሁም የሚለው ትርጓሜው ሰው የሆንኩ ጻድቃንን ልጠራ አይደለም ኃጥኣንን ነው እንጂ ማለት ነው።

ክፍል ፷

"ይህን ማድረግ እንድችል ታምናላችሁን አላቸው። አዎን ጌታ ሆይ አሉት። ማንም እንዳያውቅ ተጠንቀቁ ብሎ በብርቱ አዘዛቸው" (ማቴ. ፱፥ ፳፰)።

ጌትነት የባሕርይ ጌትነትና የጸጋ ጌትነት ተብሎ ይከፈላል። ጌትነት ማለት ምሥጢሩ መግዛት ማለት ነው። እግዚአብሔር ፈጥሮ የሚገዛ ስለሆነ "ጌታ ሆይ" እየተባለ ተጠርቷል። በጸጋ ገዢዎች የሆኑ ሰዎችም "ጌታ" ተብለዋል። ሣራ አብርሃምን ጌታዬ ትለው እንደነበር ተጽፏል። ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ ሆይ እየተባለ ይጠራ የነበረው በባሕርይው ገዢ በመሆኑ ነው። ፈጥሮ የሚገዛን አምላክ እርሱ ስለሆነ ጌታ ሆይ እንለዋለን።

ሕሙማን የጌታን ሁሉን ቻይነት አምነዋል። ይህን ማድረግ እንድችል ታምናላችሁን ሲላቸው አዎን ብለውታል። እርሱም አምላክ እንደመሆኑ ፈወሳቸው። ከፈወሳቸው በኋላ ይህንን ለማንም እንዳይናገሩ በብርቱ አዘዛቸው ተብሏል። ይህም ለቅዱሳን አብነት ለመሆን ነው። ደጋግ ሰዎች እግዚአብሔር በእነርሱ አድሮ ተአምራትን ሲሠራ ከንቱ ውዳሴ እንዳያጋጥማቸው መልካም ሥራቸውን ከሰው ይሠውራሉ። ተአምርን እናደርጋለን ብለው እዩን እዩን አይሉም። ይህም ከጌታቸው የተማሩት ትሕትናን ስለሆነ ነው።

ፈጥሮ የሚገዛ ኢየሱስ ክርስቶስ ይመስገን!

ክፍል ፷፩

በከተማዎችና በመንደሮች ሁሉ ይዞር ነበር። ብዙ ሕዝብም ባየ ጊዜ እረኛ እንደሌላቸው በጎች ተጨንቀው ተጥለውም ነበርና አዘነላቸው (ማቴ. ፱ ፴፭-፴፮)።

የሰው ልጅ በአዳምና ሔዋን ስሕተት ምክንያት ሞትን በመፍራት እየተጨነቀ፥ በእግረ አጋንንት እየተጠቀጠቀ ይኖር ነበር። ሰውን ወዳጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ግን እኛን ከወደቅንበት ለማንሣት፥ ከዲያብሎስ እሥራት ነጻ ሊያወጣን ሰው ሆኖ ወደዚህ ዓለም መጣ። ከኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ ገንዘቦች አንዱ ርኅራኄ ነው። እርሱ ሩኅሩኅ ስለሆነ ሰዎች ተጨንቀው ሲያይ ያዝንላቸው ነበር። ለዚያ ነው ወንጌላዊው ማቴዎስ ተጥለውም ነበርና አዘነላቸው ብሎ የጻፈው።

እረኛ እንደሌላቸው በጎች ተጨንቀን ስንኖር በነፍስም በሥጋም የሚጠብቀን እረኛችን ክርስቶስ መጣልን። "አነ ውእቱ ኖላዊ ኄር" ቸር እረኛ እኔ ነኝ። ቸር እረኛ ለበጎቹ ሲል ራሱን አሳልፎ ይሰጣል ብሎም አስተማረን። ምንም በደል የሌለበት እርሱ ሰውን ለማዳን ስለሰው ተሰቀለ። አንድ ባለቅኔ፦

> በይነጣዕዋሃ ሐንካስ ትትበላዕ ላሕም አምስጦ ዘይትከሃላ።
>
> ለይእቲ ላሕም መድኃኔዓለም ተመሰላ።

ብለዋል። አንካሳ ጥጃዋን ለማዳን ከአራዊት ማምለጥ የምትችል ላም ስለጥጃዋ ብላ ትበላለች ይልና ክርስቶስም በደል የሌለበት ንጹሐ ባሕርይ

ቢሆንም እኛን ለማዳን ግን ሞት የማይገባው እርሱ እንደሞተ በቅኔው ለማመልከት ሞክሯል።

ቸር ጠባቂያችን ኢየሱስ ክርስቶስ ይመስገን!

ክፍል ፴፪

በሰው ፊት ለሚመሰክርልኝ ሁሉ እኔ ደግሞ በሰማያት ባለው በአባቴ ፊት እመሰክርለታለሁ። (ማቴ. ፲፥ ፴፪)። ወልድ ስለ አብ ይመሰክራል። አብም ስለወልድ ይመሰክራል። አብ የሌለበት ቦታ የለም። ወልድም የሌለበት ቦታ የለም። ነገር ግን ከላይ ባለው ጥቅስ እንደምንረዳው አብን በሰማያት ያለ ብሎ ገልጾታል። ቅዱሳት መጻሕፍት የእግዚአብሔርን ታላቅነት ለመግለጽ በሰማይ ያለ እያሉ ይገልጹታል። በደመና የሚመስሉበት ጊዜም አለ። "ወበእንተ ዕበይከ ትትሜሰል በደመና" እንዲል። ስለዚህ በሰማያት ያለ ሲል ህልውናውን በሰማይ ብቻ ወስኖ መናገሩ ሳይሆን ስለታላቅነቱ በሰማይ ያለ እንደተባለ መረዳት ይገባል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በዓለም ሁሉ ህልዋን ናቸው። ከዓለም በአፍኣም ህልዋን ናቸው። እነርሱ የሌሉበት ቦታ የለም።

ወልድ ስለአብ የሚመሰክር ብቻ አይደለም። አብም ስለወልድ ይመሰክራል። "የላከኝ አብም ስለእኔ ይመሰክራል" እንዲል (ዮሐ. ፭፥ ፲፰)። "የላከኝ" የሚለው ቃል ትርጉም "ሰው እንድሆን ያደረገኝ" ተብሎ ይተረጎማል። ወልድ የሰውን ሥጋ እንዲዋሐድ ያደረገው አብ ነው። አብ ብቻ ግን አይደለም። አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በግብረ ባሕርይ አንድ ስለሆኑ አብ ቢጠቀስም ለሁለቱም የተነገረ እንደሆነ ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። ወልድ ሰው የሆነው በአብ ፈቃድ፥ በራሱ ፈቃድ፥ በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ነውና። "እስመ በፈቃዱ ወበሥምረተ አቡሁ ወመንፈስ ቅዱስ መጽአ ወአድኀነነ" እንዳለ ቅዱስ ኤፍሬም (ውዳሴ ማርያም ዘሠሉስ)።

ክፍል ፴፫

ኢየሱስ ክርስቶስ ለሐዋርያት **"ደቄንና ሕማምን ሁሉ እንዲፈውሱ ሥልጣን ሰጣቸው" ተብሏል (ማቴ. ፲፥ ፩)**። ሐዋርያትንም በከንቱ ተቀብላችሁ በከንቱ ስጡ ብሏቸዋል። እግዚአብሔር ለእኛ ለሰው ልጆች የሰጠን ስጦታ ብዙ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ ለሐዋርያት በሽተኞችን ይፈውሱ ዘንድ ሥልጣንን ሰጥቷቸዋል። በሽተኞችን እንዲፈውሱ ሥልጣንን መስጠት የአምላክ ሥራ ነውና። ሐዋርያትም በተቀበሉት ጸጋ የሰውን ልጅ በነጻ እንዲያገለግሉ ታዝዘዋል።

ሀብተ መንፈስ ቅዱስ በዘር፥ በገንዘብ፥ በሥልጣን የሚታደል አይደለም። ለሚገባው ሰው በነፃ የሚሰጥ ነው። የሀብቱ ባለቤት ኢየሱስ በከንቱ ተቀብላችሁ በከንቱ ሥጡ ብሏልና። አሁን አሁን ከኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት ያፈነገጡ ጳጳሳትን፥ ካህናትን፥ ምእመናንን እያየን ነው። ሀብተ መንፈስ ቅዱስ የሆነውን ክህነት በብሔር የሚያድሉ፥ በባለሥልጣን ጫና ጵጵስና የተሾሙ ሰዎችን ማየት የተለመደ ሆኗል። ምእመናንን በዘረኝነት ንግግር የሚያሳዝኑና የሚያበሳጩ ክፉ እረኞችን ማየት አዲስ ነገር አይደለም። ነገር ግን ምእመናን በዚህ ብዙ ሊያዝኑ አይገባም። ሁልጊዜም ዋናውን ጠባቂያችንን (እረኛችንን) ኢየሱስ ክርስቶስን ማየት አለብን።

ክፍል ፴፬

"በሁሉም ስለስሜ የተጠላችሁ ትሆናላችሁ" (ማቴ. ፲፥ ፳፪)። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለስሜ የተጠላችሁ ትሆናላችሁ ብሎናል። እርሱ ክርስቶስ እንደተባለ እኛም ልጆቹ በእርሱ ስም ክርስቲያን እንባላለን። እርሱ ርቱዕ እንደሆነ እኛም በእርሱ ርቱዓነ ሃይማኖት ስለሆንን በግሪክ ቋንቋ ኦርቶዶክስ እንባላለን። እርሱ ክርስቶስ በተዋሕዶ ከሁለት አካል አንድ አካል፥ ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ የሆነ እንደሆነ ሁሉ እኛም ይህንን ተዋሕዶውን እንደምናምን ለመግለጽ ተዋሕዶ እንባላለን። ክርስቲያን ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ነን።

እርሱ ክርስቶስ ምንም በደል ያልተገኘበት ንጹሐ ባሕርይ ነው። ነገር ግን አይሁድ በውሸት ከሰሱት። ናቁት፥ ሰደቡት፥ ተፉበት፥ በጥፊ እየመቱ ማን መታህ እያሉ ተሳለቁበት። እርሱ ጌታ ግን መከራ መስቀሉን እኛን ለማዳን ተጠቀመበት። ሰይጣን ጌታ ክርስቶስ በመስቀሉ እንደሚያድነን ቢያውቅ ኖሮስ ባላሰቀለውም ነበር። የጌታ ሥራ ድንቅ ነው። ጌታ ሰቃዮቹን ማጥፋት ይችል ነበር። ነገር ግን የመጣው ሊያድናቸው እንጂ ሊያጠፋቸው ስላልሆነ እየሰደቡት፥ እየተፉበት፥ እየተሣለቁበት፥ እየሰቀሉት ዝም አለ።

እኛ ክርስቲያኖችም በእርሱ ስም ስለተጠራን ስለስሙ ሁልጊዜም መከራን እንቀበላለን። ቤተክርስቲያን ንጽሕት ሆና ሳለ በክፉዎች ዘንድ በክፋት ትነሣለች። በየቦታው ትነዳለች። አገልጋዮቿ በየቦታው መከራን ይቀበላሉ። ያለስሟ ስም ይሰጣታል። ለዓለም መዳን እና ሰላም የምትጸልይ ሆና ሳለ ነገር ግን እንደዐመፀኛ ተቆጠረች። የክርስቶስን ስም ስለያዘች በክፉዎች ዘንድ ተሰደበች፥ የሥልጣኔ ፀር ተባለች፥ የኢኮኖሚያዊና የማሕበራዊ ሕይወት እንቅፋት ተባለች። እውነታው ግን ይህ አይደለም። ቤተክርስቲያን ለሥልጣኔ ዋና በር ከፋች፥ የመልካም ኢኮኖሚያዊና ማሕበራዊ ሕይወት መሠረት ናት። እንደጌታዋ እንደክርስቶስ ንጽሕት ሆና ሳለ ክፉዎች በሐሰት ይከሷታል።

ኢየሱስ ክርስቶስ በስሙ የተጠራን እኛን ክርስቲያኖችን ይጠብቀን።

አዘጋጅ፦ በትረ ማርያም አበባው

ክፍል ፴፭

"ከእኔ ይልቅ አባቱን ወይም እናቱን የሚወድ ለእኔ ሊሆን አይገባውም" (ማቴ. ፲፥ ፴፯)።

ከኢየሱስ ክርስቶስ የበለጠ የምንወደው ነገር የለም። ከዐሥሩ ሕግጋት አንዱ እናትህንና አባትህን አክብር የሚል ነው። እናትና አባትን ማክበር ማለት ደግሞ እናትንና አባትን መውደድ፥ መታዘዝ፥ ማክበር፥ መፍራት ናቸው። እናትና አባትን መውደድ ማለት ግን ከእግዚአብሔር ቀጥሎ ነው። ከእግዚአብሔር ይልቅ እናትና አባቱን የወደደ ሰው ግን የኢየሱስ መሆን አይችልም። ሰው የኢየሱስ ክርስቶስ መሆን የሚችለው ከራሱም በላይ ኢየሱስ ክርስቶስን ሲወድ ነው። ራስን ሳይክዱ የኢየሱስ ነኝ ማለት አይቻልም።

ኢየሱስ ፈጥሮ የሚገዛን አምላክ በመሆኑ ፍጥረታት ሁሉ የእርሱ ናቸው። የፍጥረታት ሁሉ ባለቤት እርሱ ነው። በተለየ በእርሱ አምነን፥ በእርሱ ስም ተጠምቀን የምንኖር እኛ ክርስቲያኖች ደግሞ ልጆቹ ነን። ልጅ ደግሞ የአባቱን ንብረት የሚወርስ በአባቱ ንብረት የሚሾም ወራሽ ነው። ስለዚህ ጌታ ኢየሱስ "ከእኔ ይልቅ አባቱን ወይም እናቱን የሚወድ ለእኔ ሊሆን አይገባውም" ያለው ወራሽ አይሆንም ማለቱ ነው። እንጂ በተፈጥሮ የእኔ ገንዘቦች አይደሉም ማለቱ እንዳልሆነ ልብ ማድረግ ይገባል። በተፈጥሮ ፍጥረታት ሁሉ የእርሱ ገንዘቦች ናቸውና።

ክፍል ፴፮

ብዙዎች ስለቅዱሳን ስንናገር የኢየሱስን ክብር እንደመቀነስ ይቆጥሩታል። ነገር ግን ቅዱሳንን የምናከብረው ስለኢየሱስ ብለን እንደሆነ ቢያውቁ ሸጋ ነበረ። ራሱ ክርስቶስኮ **"ነቢይን በነቢይ ስም የሚቀበል የነቢይን ዋጋ ይወስዳል። ጻድቅንም በጻድቅም ስም የሚቀበል የጻድቁን ዋጋ ይወስዳል። ማንም ከእነዚህ ከታናናሾቹ ለአንዱ ቀዝቃዛ ውሃ ብቻ የሚያጠጣ እውነት እላችኋለሁ ዋጋው አይጠፋበትም" ብሎ አስተምሮናል (ማቴ. ፲፥ ፵፩-፵፪)**። ጻድቅን ጻድቅ ነው ብለን መቀበል የጻድቁን ዋጋ እንደሚያስገኝ እናምናለን። ምክንያቱም ኢየሱስ ክርስቶስ ነግሮናል።

ቅዱሳንን የምናከብራቸው አባታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዳከበራቸው አይተን እርሱን አብነት አድርገን ነው። እርሱን ስናከብርና ቅዱሳንን ስናከብር ግን አከባበራችን የተለያየ ነው። ኢየሱስን ስናከብር እርሱ የባሕርይ አምላክ መሆኑን አምነን የባሕርይ የአምልኮት አክብሮት ነው። ቅዱሳንን የምናከብራቸው ግን በኢየሱስ አስተምህሮ ጸንተው ስላለፉና ኢየሱስም ስላከበራቸው ነው። የምናከብራቸውም በተሰጣቸው ጸጋ ስለሆነ የጸጋ ክብር ነው።

ክፍል ፴፯

በከተማዎቻቸው ሊያስተምርና ሊሰብክ ከዚያ አለፈ (ማቴ. ፲፩፥ ፩-፮)። የማስተማር ዋና ዓላማ ሰውን ከገቢረ ኃጢአት ወደገቢረ ጽድቅ መመለስ ነው። ያላመኑትን ማሳመን፥ ያመኑትን ማጽናት ነው። ጌታ ክርስቶስ ይህችን ዓለም ያለመምህር ትቷት አያውቅም። ቀድሞ ነቢያትን ልኮ ሕዝቡን ያስተምር ነበር። ሰው በነቢያት ትምህርት መጽናት ቢያቅተው ሰውን ወዳጅ እርሱ ራሱ ሥጋን ተዋሕዶ በመካከላችን እየተመላለሰ አስተማረን። ዋና መምህራችን እርሱ ኢየሱስ ነው።

የጌታ ትምህርት ሁለት ዓይነት ነበር። አንደኛው በቃል ማስተማር ሲሆን፥ ሁለተኛው በተግባር ማስተማር ነበር። በቃሉ እኔና አብ አንድ ነን ብሎ አምላክነቱን የተናገረ ጌታ በተግባር ደግሞ ለምፃሞችን በማንጻት፥ ዕውራንን እንዲያዩ በማድረግ፥ ዲዳዎችን እንዲናገሩ በማድረግ፥ መስማት የማይችሉ ሰዎችን መስማት እንዲችሉ በማድረግ አምላክነቱን አሳወቀ። ዮሐንስ መጥምቅ ደቀመዛሙርቱን ልኮ የምትመጣው አንተ ነህን ብሎ ባስጠየቀው ጊዜ ጌታ የመለሰለት ምላሽ ተግባራዊ ምላሽ ነበር። አሁን መጥምቁ ዮሐንስ አስቀድሞ የኢየሱስን አምላክነት አላውቅ ብሎ አልነበረም። ደቀመዛሙርቱ የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት እንዲረዱለት ነበር እንጂ።

ክፍል ፴፰

ጌታ ኢየሱስ **"በእኔም የማይሰናከለው ሁሉ ብፁዕ ነው" ብሏል (ማቴ. ፲፩፥ ፮)**። በእርሱ የማይሰናከል ሰው ብፁዕ ነው። ብዙዎች ግን ስለጌታ ክርስቶስ የሆነውን ሳይሆን የመሰላቸውን በመናገር ተሰናክለው ወድቀዋል። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰውም አምላክም መሆኑን ዘንግተው እስላሞች ሰው ብቻ (ፍጡር) አድርገው ይቆጥሩታል። አንዳንዶች በመለኮት ከአብ ጋር አንድ የሆነውን እርሱን ጌታን ከአብ አሳንሰው ይናገሩለታል። ካቶሊኮች አምላክም ሰውም የሆነ አንድ ክርስቶስ ሆኖ ሳለ በአካል አንድ አድርገው በባሕርይ ሁለት ብለው በራሳቸው ግላዊ ፍልስፍና ተመርተው ተሰነካክለዋል። ቅባቶች ደግሞ ለክርስቶስ ሥጋ መንፈስ ቅዱስ ክብር ሆነው ብለው በምሥጢረ ሥጋዌ፥ በምሥጢረ ሥላሴ ላይ ደግሞ ቀባዒ፥ ተቀባዒ፥ ቅብዕ የሚል አካላዊ ግብር ጨምረው ተሰነካክለዋል። የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ አካላዊ ግብር መውለድ ማሥረጽ፥ መወለድ፥ መሥረጽ ብቻ መሆኑን ይዘነጉታል።

በእርሱ በኢየሱስ ክርስቶስ የማትሰነካከለዋ ቅድስት የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ግን ብፅዕት ናት። ቤተክርስቲያን ስለክርስቶስ ስትናገር

፩) ራሱ ስለራሱ የተናገረውን

፪) ነቢያት ስለእርሱ የተነበዩትን

፫) ሐዋርያት ስለእርሱ ያስተማሩትን

፬) ሊቃውንት ስለእርሱ ያመሰጠሩትን

መሠረት አድርጋ ነው። ከቀድሞ ጀምሮ ሲተረጎም የመጣውን ትርጓሜ ይዛ ትናገራለች። በራስ ስሜት ተነሳስቶ በክርስቶስ መሰነካከል አይገባም።

ክፍል ፴፱

"እውነት እላችኋለሁ ከሴቶች ከተወለዱት መካከል ከመጥምቁ ዮሐንስ የሚበልጥ አልተነሣም። በመንግሥተ ሰማያት ግን ከሁሉ የሚያንሰው ይበልጠዋል" (ማቴ. ፲፩፥ ፲፩)።

ስለቅዱሳን ታላቅነት የሚመሰክር ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ጌታ ስለ ቅዱስ ዮሐንስ መጥምቅ ታላቅነት ለሕዝቡ አስተምሯል። እኛም ጌታን አብነት አድርገን ስለቅዱሳን ታላቅነት እንናገራለን። ሉተራውያን የማይረዱትና ሊረዱትም የማይፈልጉት ጉዳይ ይህ ነው። በጩኽት ብዛት እውነትን ለመደበቅና ራሳቸውን በውሸት ለማጽናናት የሚያደርጉት ጥረት ይገርማል።

ሴቶች ከወለዷቸው ሁሉ ከዮሐንስ መጥምቅ የሚበልጥ የለም። የዮሐንስ መጥምቅ ቅድስናው ክብሩ ገናና ነው። የቅዱስ ዮሐንስ ሕይወቱ በበረሃ ነበር። ልብሱም የተናቀ ነበር። ስለቅዱሳን ክብር መናገር የኢየሱስን ክብር አይሸፍነውም። ኢየሱስን የምናከብረው አምላክ ነው ብለን ነው። ቅዱሳንን የምናከብራቸው ደግሞ በኢየሱስ ትምህርት ጸንተው ስለኖሩና እንዴት በኢየሱስ ስም እንደፀኑ ከሕይወታቸው ትምህርትን ስለምናገኝ ነው። ይኽውም የጸጋ አክብሮት ነው። ኢየሱስን የምናከብረው ግን የአምልኮ አክብሮት ነው።

ክፍል ፵

ጌታ ክርስቶስ በባሕርይው ፍቅር ነው። ይህ ማለት ጥላቻ አይስማማውም ማለት ነው። አይሁድ እርሱን ጌታን ከኃጢአተኞችና ከቀራጮች ጋር ሲበላ አይተውት ነቅፈውት ነበር። **"የቀራጮችና የኃጢአተኛዎች ወዳጅ"** ብለውታል **(ማቴ. ፲፩፥ ፲፱)**። ኢየሱስ ኃጢኣታችን እንደ ምድር አሸዋ የበዛ ቢሆን እንኳ ንስሓ ብንገባ ይቅር የሚል አምላክ ስለሆነ ኃጥአንን ከኃጢአታቸው እንዲመለሱ ምክንያት ለመሆን አብሯቸው ይበላ ይጠጣ ነበር።

ጌታ ሰዎች ተአምራቱን አይተው፥ ትምህርቱን ሰምተው ከኃጢአታቸው ተመልሰው መልካም ሥራን ይሠሩ ዘንድ በከተማዎችና በመንደሮች እየተመላለሰ ያስተምር ነበር። ነገር ግን ይህ ሁሉ ተደርጎላቸው ከኃጢአታቸው ያልተመለሱ ሀገሮች ስለነበሩ ወዮልሽ ኮራዚ ወዮልሽ ቤተሳይዳ እያለ ወቅሷቸዋል። በፍርድ ቀን መከራ እንደሚበዛባቸውም ነግሯቸዋል (ማቴ. ፲፩፥ ፳-፳፭)። ጌታ ኃጥአንን እንጂ ኃጢአታቸውን አይወድም። ኃጥአንን ከኃጢአታቸው ለመለየት ብዙ ተአምራትን አሳይቷል። ነገር ግን በባሕርይው ፍቅር የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ በባሕርይው በትክክል የሚፈርድ (ፈታሒ በርትዕ) ስለሆነ ለሁሉም እንደየሥራው ይከፍለዋል። ፍቅሩና ፍርዱ የተስማማለት ጌታ ነው።

ስለዚህ ኢየሱስ የኃጢአተኞች ወዳጅ ነው እያልን ኃጥአን እንሁን ማለት ትልቅ በደል ነው። ጌታ ኃጥአንን በባሕርያቸው ይወዳቸዋል በግብራቸው ግን ይጠላቸዋል። ጻድቃንን ደግሞ በባሕርያቸውም በግብራቸውም ይወዳቸዋል። ስለዚህ እንደ ጻድቃን በግብርም ለመወደድ መልካም ሥራን መሥራት ይገባናል።

ክፍል ፵፩

"ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል። ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም። ከወልድም በቀር ወልድም ሊገልጥለት ከሚፈቅድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም" (ማቴ. ፲፩፥ ፳፯)።

አብ ወልድን፥ ወልድ አብን ያውቀዋል። ይህ ዕውቀት ባሕርያዊ ዕውቀት ነው። ወልድ አብን የሚያውቀው ከሆነና አብና ወልድ በክብር አንድ ከሆኑ ወልድ ከአባቱ ምንን ይቀበላል? በሥላሴ ዘንድስ አንዱ ሰጪ አንዱ ተቀባይ ይሆናል እንዴ? የዚህ ቃል ትርጉሙ ምንድን ነው? ይህ ቃል የተነገረው ስለሥጋ እንግድነት ነው። ከተዋሕዶ በፊት አምላክ ያልነበረ ሥጋ ቃል በተዋሐደው ጊዜ ግን የአምላክነትን ክብር ሁሉ አግኝቷል። በተዋሕዶ ሥጋ ቃልን ቃል ሥጋን ገንዘቡ ሲያደርግ ለሥጋ በቃል አብ ልቡ፥ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋሱ ሆነዋል። በተዋሕዶ ሥጋ አምላክ እንዲሆን ማድረግ ደግሞ የሦስቱም የአንድነት ሥራ ነው። በማክበር አንድ ናቸውና። በአንድነት ሥራ ደግሞ በተለየ ከሦስቱ አካል አንዱ ቢጠራ እንኳ ሁለቱንም የሚመለከት ጉዳይ መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል። ተሰጠኝ ሲል ስለ ሰውነቱ እየተናገረ መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል።

ክፍል ፵፪

"እናንተ ደካማዎች ሸክማችሁ የከበደ ሁሉ ወደእኔ ኑ እኔም አሳርፋችኋለሁ። ቀንበሬን በላያችሁ ተሸከሙ ከእኔም ተማሩ። እኔ የዋሕ በልቤም ትሑት ነኝና። ለነፍሳችሁም ዕረፍት ታገኛላችሁ። ቀንበሬ ልዝብ ሸክሜም ቀሊል ነውና" (ማቴ. ፲፩፥ ፳፰-፴)።

ክርስቶስ ከእኔ ተማሩ ብሏል። በእርግጥም የጽድቅን መንገድ ሊያሳየን የመጣ ቸሩ አምላክ እርሱ ስለሆነ ከእርሱ የበለጠ ሊያስተምረን የሚችል የለም። ከጌታ የምንማረው በቃሉ ከተናገረውም፥ በተግባር ካሳየውም ነው። እርሱ እንደጸመ እንጾማለን፥ እርሱ ለእኛ ጸሎትን ለማስተማር እንደጸለየ እንጸልያለን። እርሱ ትሑት ነኝ ብሎ እንደተናገረ እኛም ደጉን አባታችንን እርሱን በትሕትና ለመምሰል እንጥራለን። ጌታ በዚህ ምድር ካደረጋቸው ድርጊቶች አንዳንዶች ለእኛ ለአርአያነት ያደረጋቸው ናቸው። ይኽውም እኛ እርሱን አይተን እንድንተገብራቸው ነው። ለምሳሌ እርሱ ተጠምቋል። መጠመቁ ለእርሱ የሚጠቅመው ነገር የለም። ተጠምቆ ተጠመቁ ለማለት ለእኛ ለአርዓያነት ይሆን ዘንድ ግን ተጠምቋል።

ጌታ ቀንበሬ ቀሊል ነው ብሎ ቀንበሬ ያላት ሕገ ወንጌልን ነው። ቀላል ናት ማለቱ ቅንነት ካለን እና መዳንን የምንሻ ከሆነ ለመተግበር የሚያስቸግር ሕግ እንደሌለ ለመግለጽ ነው። ከጌታ ተምረን እርሱ ባሳየን የጽድቅ መንገድ ብንጓዝ ለነፍሳችን ዕረፍትን እንደምናገኝ ነግሮናል። ኃጢአታችን በዝቶ ሸክማችን የከበደን እኛን ወደ እኔ ኑ አሳርፋችኋለሁ ብሎናል። ስለዚህ ዕረፍትን እናገኝ ዘንድ በእርሱ አምነን፥ ተጠምቀን፥ መልካም ምግባርን ሠርተን፥ ሥጋውን ደሙን ተቀብለን ዘለዓለማዊ ሕይወትን ለማግኘት መጣር ይገባናል።

ክፍል ፵፫

"የሰው ልጅ የሰንበት ጌታ ነውና" (ማቴ. ፲፪፥ ፰)።

ጌታ ክርስቶስን ዕሩቅ ብእሲ ወይም ሥጋን ያልተዋሐደ አምላክ አድርጎ ማሰብ ክሕደት ነው። ሰውነቱን ዘንግተው "አምላክ ብቻ" ለሚሉ ከሓድያን በቂ ምላሽ የሚሰጥ "የሰው ልጅ" ብሎ የዓረፍተ ነገሩ ባለቤት ማድረጉ ነው። ክርስቶስን ዕሩቅ ብእሲ (ሰው ብቻ) አድርገው በማሰብ ከነቢያት እንደ አንዱ አድርገው ለሚያስቡ ከሓድያን ደግሞ በቂ ምላሽ የሚሰጠው "**የሰንበት ጌታ ነውና**" የሚለው አገላለጽ ነው። የሰው ልጅም የሰንበት ጌታም የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ሰንበት ከሰባቱ ዕለታት አንዷ ናት። የሰንበት ጌታ ነኝ ሲል ከሰባቱ ዕለታት በተለየ የቅዳሜ ብቻ አምላክ ነኝ ለማለት አይደለም። ሰንበት ማለት ዕረፍት ማለት ነው። ስለዚህ ዕረፍትን የምሰጥ የዕረፍት አምላክ ነኝ ማለቱ ነው።

የጊዜያትም የቅዱሳት መካናትም በጠቅላላው የፍጥረታት ሁሉ አምላክ እርሱ ነው። ብዙ ጊዜ አይሁድ ከእርሱ ይልቅ ለቤተመቅደስ ክብር ይሰጡ ነበር። ይኽውም የእርሱን የጌታን አምላክነት ባለማወቃቸው ነበር። እርሱ ጌታም "ከመቅደስ የሚበልጥ ከዚህ አለ" ብሎ አምላክነቱን እንዲረዱ ነግሯቸው ነበር (ማቴ. ፲፪፥ ፮)። ከመኖሪያው ኗሪው ይበልጣልና። ቤተ መቅደስ የእግዚአብሔር ረድኤት የሚገለጥበት ቅዱስ ቦታ ነው እንጂ ራሱ እግዚአብሔር አይደለምና።

ክፍል ፵፬

ጌታ ክርስቶስ "**በሰንበት መልካም መሥራት ተፈቅዷል**" ብሎ አስተምሮናል (**ማቴ. ፲፪፥ ፲፪**)። አይሁድ ከመሠረታዊው የሰንበት አከባበር ይልቅ የራሳቸውን ወግ በመጨመር ሕዝቡን ያታልሉ ነበር። ሰንበት እንድትከበር ለሙሴ ትእዛዝን የሰጠው ወልደ እግዚአብሔር ግን ትክክለኛውን የሰንበት አከባበር ነገረን። ጌታ ክርስቶስ በዕለተ ቀዳሚት ሰንበት በተአምራት ድውያንን ይፈውስ ነበር። አይሁድ ግን በሰንበት ሰው እንዲፈወስ እንኳ አይፈልጉም ነበር። ይህ ብቻ አይደለም። ፍላጎታቸውን በዓል አድርገውት ነበር። ስለዚህ የሰንበት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ትክክለኛውን የሰንበት አከባበር አስተማረን።

ከዐሥሩ ትእዛዛት አንዱ ሰንበትን አክብር የሚለው ነው። በዚህ አገላለጽ ውስጥ "**ሰንበት" የተባለች "ቅዳሜ ቀን" ናት።** እሑድን ሰንበት ብለን ያከበርናት ከጌታ ትንሣኤ በኋላ ነው። ከመጀመሪያዋ ሰንበት ለመለየት ስንልም ሰንበተ ክርስቲያን ብለን እንጠራታለን። በሰንበት የማይሠራው ሥጋዊ ሥራ ነው እንጂ መንፈሳዊ ሥራን መሥራት ይቻላል። ይኽውም የታመሙትን መጠየቅ፥ የታሠሩትን እግዚአብሔር ያስፈታሕ ማለት፥ የተጣሉትን ማስታረቅ፥ ቅዱሳት መጻሕፍትን ማንበብ፥ መንፈሳዊ ትምህርቶችን መማር እና የመሳሰሉ መንፈሳዊ ሥራዎችን መሥራት ይገባል።

ክፍል ፵፭

ስለ ጌታ በነቢያት "**የተቀጠቀጠን ሸንበቆ አይሰብርም**" ተብሎ ተነግሮለታል (**ማቴ. ፲፪፥ ፳**)። ኢየሱስ ክርስቶስ ከእርጋታው የተነሣ የተቀጠቀጠ ሸንበቆን እንኳ አይሰብርም ተብሏል። ትክክለኛው የሰውነት መለኪያ ክርስቶስን መምሰል ነው። ሰው ኃጢአትን የማይሠራ ከሆነ የተረጋጋ ሕይወትን ይኖራል። ጌታ በዚህ ምድር ሲመላለስ አንድም ቀን እንደሳቀ አልተጻፈም። ብዙ ጊዜ አለቀሰ እየተባለ ተጽፏል። በእርግጥ ተረጋግቶ ለሚያስብ፥ ተረጋግቶ ለሚናገር ሰው የሚያስቅ ነገር ያለ አይመስለኝም። ውካታ፥ ግርግር፥ ብስጭት፥ ለፍላፊነት፥ ክልብ ክልብ ማለት፥ ሳያዳምጡ መናገር እና የመሳሰሉት ነገሮች ሰው ያልተረጋጋ ሕይወትን ሲመራ የሚያጋጥሙት ነገሮች ናቸው። ሙሉ ሕይወታችን የተስተካከለ እና የተወደደ ይሆን ዘንድ ከፈለግን በፍኖተ ክርስቶስ መመራትና ክርስቶስን መምሰል ነው።

ክፍል ፵፮

"በሰው ልጅ ላይ ቃል የሚናገር ሁሉ ይሠረይለታል። በመንፈስ ቅዱስ ላይ ግን የሚናገር ሁሉ በዚህ ዓለምም ቢሆን ወይም በሚመጣው አይሰረይለትም" (ማቴ. ፲፪፥ ፴፪)።

ሰዎች እግዚአብሔርን እግዚአብሔር እንደሆነ አውቀው፥ ፈጣሪ እንደሆነ አውቀው ቢሰድቡትና ቢክዱት ኃጢአታቸው አይሰረይላቸውም። የሰው ልጅ የተባለ ጌታ ክርስቶስን ሰው ብቻ ነው ብለው ቢሳደቡ ይሰረይላቸዋል ብሏል። ምን ማለት ነው? ይህ ትርጓሜ ያሻዋል። ወልድና መንፈስ ቅዱስ በአምላክነት አንድ ናቸው። ታዲያ ለምን ለአንዱ አይሰረይለትም ብሎ ለሌላው ይሰረይለታል አለ? ወልድ ሥጋን ስለተዋሐደ አምላክነቱን ባለማወቅ ሰውነቱን ብቻ አይተው ቢሰድቡትና ንሥሓ ቢገቡ ይቅር ይላቸዋል። ራሱ ክርስቶስ በመስቀል ላይ በተሰቀለ ጊዜ እየሰደቡት፥ እየተሳለቁበት እንኳ ይቅርታን ይለምንላቸው ነበርና። የኢየሱስ ክርስቶስነት አምላክነቱን አብ በደመና ሆኖ ልጄ ነው ብሎ መስክሮለት፥ መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል አርፎበት አውቀው ሳለ ቢክዱት ግን ኃጢአታቸው አይሰረይላቸውም ማለት ነው። ይህም ቢሆን ግን ሰዎች ንሥሓ ገብተው ከክሕደት ተመልሰው ከመጡ በሁሉም ኃጢአታቸው ይሰረይላቸዋል።

ክፍል ፵፯

"እናንተ የእፉኝት ልጆች" (ማቴ. ፲፪፥ ፴፬)

የጌታ ትምህርት ሦስት ዓይነት ነበር። አንደኛው ቃለ አራኅርኖ ነው። እናንተ ሸክማችሁ የከበደ ወደ እኔ ኑ ብሎ በርኅራኄ የሚናገርበት ወቅት ነበረ። ሁለተኛው ቃለ ተግሣጽ ነው። ይኽውም ሰዎች ከክፉ ሥራቸው ይመለሱ ዘንድ በግብራቸው ይጠራቸው ነበር። ይኽውም እውነትን ላለመቀበል ልባቸውን ያሳወሩትን ሰዎች "ዕውር ዕውርን አይመራውም" እያለ ይናገራቸው ነበር። ሦስተኛው ተግባራዊ ቅጣት ነበር። ይኽውም ቤቴ የጸሎት ቤት እንጂ የወንበዴዎች ዋሻ አይደለችም ብሎ ወገፍትዐ መዓዳቲሆሙ ለመወልጣን እንዲል በጅራፍ እየገረፈ ያስተማራቸው ትምህርት ነው።

መምህራን ሕፃናት ደቀመዛሙርቶቻቸውን፥ እናት አባት ልጆቻቸውን ትምህርት አልከታተል ሲሏቸው እየተቆጡ መግረፋቸው ጌታን አብነት አድርገው ነው። ይህ የተፈቀደ ቅጣት ነው። ነገር ግን ቅጣታችን ፍትሓዊ እንዲሆንና እንቀጣለን ብለን ሕፃናትን ስንገርፍ ሞታቸው በእጃችን እንዳይሆን አማትበን፥ መግረፊያውን በጉልበታችን በራሳችን ፈትነን ሊሆን ይገባዋል። ሰው ከክፉ ሥራው ይመለስ ዘንድ በፍቅር ነግረነው ትምህርታችንን አልቀበል ካለ ሌባውን ሌባ፥ ውሸታሙን ውሸታም፥ ገዳዩን ገዳይ እያልን በስሙ ብንጠራው በደል አይሆንብንም። ይህንንም የምናደርገው ግብሩ ጥሩ እንዳልሆነና እንደሚያስነቅፍ ተረድቶ ወደ መልካም እንዲሳብ ነው እንጂ ከጥላቻ ከመነጨ ስሜት መሆን የለበትም።

ክፍል ፵፰

"እናቱና ወንድሞቹ ሊነጋገሩት ፈልገው በውጭ ቆመው ነበር" (ማቴ. ፲፪፥ ፵፮)።

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እናት ድንግል ማርያም ናት። "ወንድሞቹ" ተብለው የተገለጹት አብረውት ያደጉት የዮሴፍ ልጆች ናቸው። ወንድማማችነት ከእናትና ከአባት በመወለድ ብቻ አይደለምና። ብዙ ዓይነት ወንድማማችነቶች አሉ። አንደኛው ከእናት ከአባት በመወለድ ነው። ይኽው እንደ አቤል እንደ ቃየል፥ እንደ ያዕቆብ እንደ ኤሳው ያለ ወንድማማችነት ነው (ዘፍ. ፭፤ ፲፩)። ጥብቅ ጓደኝነትን እንደ ወንድማማችነት የሚቆጥርበት ጊዜም አለ። ለምሳሌ ዳዊትና ዮናታን ጓደኝነታቸው ጥብቅ ስለነበረ ዳዊት ዮናታንን ወንድሜ ብሎታል (፪ኛ ሳሙ. ፩፥ ፳፮)። ከእናትና ከአባት ከመወለድ ውጭ ባለ ዝምድናም ወንድማማች መባል የተለመደ ነው። ለምሳሌ ላባ ያዕቆብን ወንድሜ ይለው ነበር (ዘፍ. ፳፱፥ ፲፭)።

በተፈጥሮ ሰው ሁሉ ወንድማማች ነው። ቅዱስ ጴጥሮስ ወንድሜ ቢበድለኝ ስንት ጊዜ ይቅር ልበለው ያለ በዚህኛው አግባብ ነው (ማቴ. ፲፰፥ ፳፩)። በተጨማሪም ቅዱስ ጳውሎስ ስለ ጌታ ሲናገር "ወንድሞቹን ሊመስል ተገባው" ብሏል (ዕብ. ፪፥ ፲፯)። ይህ ማለት ሰው ሆነ ማለት መሆኑን ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያደርጉ ሰዎች የክርስቶስ ወንድሞች ተብለው ተጠርተዋል (ማር. ፫፥ ፴፭)። ጌታ ክርስቶስም "በሰማያት ያለውን የአባቴን ፈቃድ የሚያደርግ ሁሉ እርሱ ወንድሜ፥ እኅቴም እናቴም ነውና" ብሎ የተናገረው ለዚህ ነው። ከላይ የጌታ ወንድሞቹ የተባሉት ደግሞ አብሮ በማደግ፥ በሥጋዊ ዝምድና ምክንያት ነው እንጂ ከአንድ እናትና አባት በመወለዳቸው አይደለም። ለድንግል ማርያም ከክርስቶስ ውጭ ልጅ የላትምና። ክርስቶስንም የወለደችው ያለ ወንድ ዘር ነውና።

ክፍል ፵፱

"በምሳሌም ብዙ ነገራቸው" (ማቴ. ፲፫፥ ፫)። ጌታ ቸር መምህር እንደመሆኑ ሲያስተምር ለሰማዕያኑ ትምህርቱ የተረዳ ይሆን ዘንድ ብዙ ጊዜ በምሳሌ ያስተምር ነበር። በእርሻ፥ በሰናፍጭ ቅንጣት፥ በዘሪ፥ በእርሾ፥ በመልካም እንቍ፥ በዓሣ መረብ እና በመሳሰሉት እየመሰለ ያስተምር ነበር። በምሳሌ የሚሰጥ ትምህርት ለብዙ ጊዜ በአእምሮ ስለሚቆይ አይረሴነት ይኖረዋል። ጌታም ለእያንዳንዱ ለኑሮው ቅርብ በሆነ ነገር እየመሰለ ምሥጢረ መንግሥተ ሰማያትን ለሰው ያስረዳ ነበር።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ሊቃውንትም ረቂቁን ምሥጢረ ሥላሴን፥ ምሥጢረ ሥጋዌን ለማስረዳት ጌታቸው ኢየሱስ ክርስቶስን አብነት አድርገው በምሳሌ እየመሰሉ ያስተምራሉ። ይህ የዚህ ምሳሌ፥ ይህ የዚህ ምሳሌ እያልን ስንናገር አብነታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። ምሳሌ ደግሞ ለሰው ግልጽ ይሆን ዘንድ ተተርጉሞ መቅረብ አለበት። ለምሳሌ ጌታ ስለ ዘሪው በምሳሌ ካስተማረ በኋላ መልካምን ዘር የዘራው የራሱ የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ መሆኑንና እርሻ የተባለው ደግሞ ዓለም እንደሆነ ተርጉሞ አስተምሯል **(ማቴ. ፲፫፥ ፴፯)**።

ጌታም ለመምህራን አብነት ለመሆን "ኢየሱስም ይህን ሁሉ አስተዋላችሁን" ብሏቸዋል። አብነት ለመሆን ነው እንጂ ሳይጠይቃቸው ያስተዋሉትንና ያላስተዋሉትንን መለየት ይችላልና። እነርሱም "አዎን አሉት" ተብሏል (ማቴ. ፲፫፥ ፶፩)። የመምህራን መምህር ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ክፍል ፱

"ብዙዎችና ነቢያትና ጻድቃን የምታዩትን ሊያዩ ተመኝተው አላዩም፥ የምትሰሙትንም ሊሰሙ ተመኝተው አልሰሙም" (ማቴ. ፲፫፥ ፲፯)።

ቅዱሳን ነቢያት የክርስቶስን መምጣት በታላቅ ጉጉት ይጠብቁት ነበር። ከዲያብሎስ እስራት ነጻ የሚያወጣቸው፥ ከዘለዓለም ሞት የሚያድናቸው፥ ሞትን አሸንፎ ዘለዓለማዊ ሕይወትን የሚያጎናጽፋቸው፥ ፍጹም ነጻነትን የሚያድላቸው ክርስቶስን በፍቅር በደስታ ይጠብቁት ነበር። እነ ዳዊት ኦ እግዚኦ አድኅንሶ (አቤቱ አሁን አድን) እያሉ ተናገሩ። እነ ኢሳይያስ "በእርሱ ቁስል እኛ ተፈወስን" ብለው ትንቢትን ተናገሩ። እነ ሙሴ "ስቅልተ ትፌእያ እስራኤል ለሕይወትከ" ብለው ተናገሩ። በጠቅላላው የስብከታቸው ዋና ማዕከል የክርስቶስ መምጣት ነበር።

ነቢያት ይመጣል፥ ያድነናል፥ ይወለዳል እያሉ ነገረ ክርስቶስን በትንቢት ተናገሩ። ሐዋርያት ደግሞ መጣ፥ ተወለደ፥ አዳነን እያሉ ተናገሩ። ሊቃውንተ ኢትዮጵያ ይህንን በሀገራችን ብሂል "ነቢያት በገደገዱ ሐዋርያት መደመዱ" ብለው ይገልጹታል። ነቢያት ሊያዩ የተመኙትን ሐዋርያት አዩት። ነቢያት ሊሰሙ የተመኙትን ሐዋርያት ከእግሩ ስር ቁጭ ብለው ተማሩ። ነቢያት በተስፋ ጠበቁት። ሐዋርያት ጌታ ተወልዶ የነቢያት ተስፋ ተፈጽሞ አዩ። በሐዲስ ኪዳን ያለን እኛ ምእመናንም ክርስቶስን ንስሓ እየገባን ሥጋውን ደሙን እየተቀበልን ሁልጊዜም በልባችን ነግሦልን ይኖራል።

ክፍል ፲፩

"የሰው ልጅ መላእክቱን ይልካል" (ማቴ. ፲፫፥ ፵፩)። ኢየሱስ ክርስቶስ የፍጥረታት ሁሉ ፈጣሪና ባለቤት ነው። የመላእክት ፈጣሪም እርሱ ነው። ለዚያም ነው በዚህ ኃይለ ቃል ባለቤትነቱን በሚያሳውቅ ዝርዝር "መላእክቱን" ተብሎ የተገለጸው። በግእዙ "ይፌንዎሙ ወልደ እጓለ እመ ሕያው ለመላእክቲ" ብሎ ገልጾታል "ሁ" የምትለው ዝርዝር ባለቤትነቷ ወልደ እጓለ እመሕያው ለተባለ ለክርስቶስ ነው።

በዚህ ኃይለ ቃል የምናገኘው ትልቅ ቁም ነገር የሥጋና የቃል ተዋሕዶ ፍጹም እንደሆነ ነው። ሥጋ ቃልን ገንዘቡ በማድረጉ በቃል ርስት የመላእክት ፈጣሪ መሆኑን ያሳውቀናል። በሌላ መልኩ ቃልም ሥጋን ገንዘቡ በማድረጉ በሥጋ መጠሪያ መጠራቱን እንረዳለን። መላእክት ማለት የእግዚአብሔር መልእክተኞች ማለት ነው። ጌታ ክርስቶስ መላእክቱን ይልካል መባሉም እግዚአብሔርነቱን ያስረዳናል።

ክፍል ፲፪

"ይህን ጥበብና ተአምራት ይህ ከወዴት አገኘው፥ ይህ የጸራቢ ልጅ አይደለምን? ወንድሞቹስ ያዕቆብና ዮሳ ስምዖንም ይሁዳም አይደሉምን? እኅቶቹስ ሁሉ በእኛ ዘንድ ያሉ አይደሉምን? እንኪያስ ይህን ሁሉ ከወዴት አገኘው? ተሰናከሉበትም" (ማቴ. ፲፫፥ ፶፬-፶፯)።

የአይሁድ ትልቁ ችግራቸው ክርስቶስን አለማወቃቸው ነበር። ከእነርሱ ጋር 33 ዓመት አብሯቸው ሲኖር አላወቁትም። እና ብዙ ጊዜ የሆነውን ማንነቱን ሳይሆን የመሰላቸውን በመናገር ብዙ ጊዜ ተሰናክለዋል። ያዕቆብ፥ ዮሳ፥ ስምዖን፥ ይሁዳ አብረውት በማደጋቸው ወንድሞቹ የተባሉ እንጂ ከአንድ አባት ወይም ከአንድ እናት በመወለዳቸው ወንድሞቹ እንዳልተባሉ አይሁድ አልተረዱም ነበር። ይህ ብቻ አይደለም ጌታ መድኃኔዓለም በዚህ ምድር ያለ አባት ከእናት፥ ያለወንድ ዘር መወለዱን ባለማወቃቸው የጸራቢው የዮሴፍ ልጅ እያሉ ይናገሩ ነበር። "ተሰናከሉበትም" ተብሎ የተገለጸው ይህ ነው።

ሌላኛው "ተሰናከሉበትም" ተብሎ የተገለጸው "ይህን ሁሉ ጥበብና ተአምራት ከወዴት አገኘው?" በሚለው ጥያቄያቸው ነው። ምክንያቱም እስካሁን አምላክነቱን አልተረዱም። አምላክ መሆኑን ቢያውቁ ኖሮማ በዚህ ባልተደነቁ ነበር። ለአምላክ የሚሳነው ነገር የለምና። አምላክን ጥበብህን ከምን አገኘኽው ብለን አንጠይቀውም። ምክንያቱም ጥበቡና ተአምራቱ የባሕርይው ስለሆነ ነው። የባሕርይው ነው ማለትም ለጥበቡ ሌላ ምንጭ የሌለው እርሱ ራሱ የጥበባትና የተአምራት ምንጭ ነው ማለታችን ነው። ስለዚህ የክርስቶስን አምላክነቱን ባለመረዳታቸው "ተሰናከሉበትም" ተብሎ ተገልጿል።

ክፍል ፲፫

ጌታ ሕዝቡን በባህርዳር ሲያስተምር ውሎ ርቧቸው ነበር። ሁለት ዓሣንና አምስት እንጀራን ባርኮም ሰጣቸው። ሴቶችና ሕፃናት ሳይቆጠሩ ከ5000 በላይ ሰዎች በልተው ጠግበው ዐሥራ ሁለት መሶብ ተረፈ። **"ዐሥራ ሁለት መሶብ ሁሉ አነሡ" እንዲል (ማቴ. ፲፬፥ ፳)።** ሁለት ዓሣና አምስት እንጀራ አንድ መሶብ እንኳ አይሞሉም። ታድያ ዐሥራ ሁለት መሶብ ከምን ተገኘ? ኢየሱስ ክርስቶስ ይህን ዓለም ከምንም (እምኅበ አልቦ) ፈጥሮታል። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ የሌለን ነገር እንዲኖር ማድረግ፥ ያለን ነገር ደግሞ የሌለ ማድረግ ይችላል። ለምሳሌ ይህች ዓለም አልነበረችም። ከዚህች ዓለም በፊት ይኖር የነበረ እግዚአብሔር ብቻ ነው። በኋላ ግን እግዚአብሔር ይህን ዓለም ከምንም ፈጥሮታል። በኋለኛው ዘመን (በዳግም ምጽአት) ደግሞ ይህን ዓለም ወደአለመኖር ይመልሰዋል። ስለዚህ ኢየሱስ ክርስቶስ ሁሉን ቻይ ስለሆነ ከአምስት

እንጀራና ከሁለት ዓሣ አምስት ሺ ሕዝብ አጥግቦ 12 መሶብ እንዲተርፍ አድርጓል። ጌታ ይህንን ሲባርክ ወደሰማይ አይቷል። ይኽውም ኅብስትን የመባረክና የማበርከት ሥልጣኑ ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ለመግለጽ ነው።

ክፍል ፶፬

ኢየሱስ ክርስቶስ **"ሕዝቡንም አሰናብቶ ይጸልይ ዘንድ ብቻውን ወደ ተራራ ወጣ። በመሸም ጊዜ ብቻውን በዚያ ነበረ"** ተብሏል **(ማቴ. ፲፬፥ ፳፫)**። ተራራ ሌላውን አጥርቶ ለማየት ይጠቅማል። ጌታም በሁሉም ቦታ ያለና የሚኖር ሆኖ ሳለ በተዋሐደው ሥጋ ወደተራራ ወጣ ተብሏል። ቅድስት ቤተክርስቲያን በተራራ ትመሰላለች። ሰው ቤተክርስቲያን ሲሄድ ሌላውንም ራሱንም አጥርቶ ያያል።

ጌታ ለገዳማውያን አብነት ለመሆን ወደገዳም ወደተራራ ይሄድ ነበር። ገዳማውያንም እርሱን አብነት አድርገው በየተራራው ለጾም ለጸሎት ተግተው ይኖራሉ። "ዓለም አልተገባቸውምና በምድረ በዳና በተራራ በዋሻና በምድር ጉድጓድ ተቅበዘበዙ" እንዲል (ዕብ. ፲፩፥ ፴፰)። አንዳንድ የፕሮቴስታንት አማኞች ምንኩስናን ሲነቅፉ ይስተዋላል። ነገር ግን የምንኩስና ሕይወት ክርስቶስ በተግባር ያሳየው ሕይወት ነው። መነኮሳትም ከሰው ተለይተው ብቻቸውን ወደ ተራራ የሚሄዱት ይጸልዩ ዘንድ ነው። ጌታ በተራራ የጸለየ በመጸለዩ ለእርሱ የሚጨመርለት ነገር እንደሌለ የታወቀ ነው። ነገር ግን ለእኛ አብነት ለመሆን ጸልዩዋል። መነኮሳት ግን የሚጸልዩት ለራሳቸውም ለሌላው ሰውም ነው። ጸልየው ራሳቸውንም ሌሎችንም ይጠቅማሉ።

ክፍል ፶፭

"ደቀመዛሙርቱም በባሕር ላይ ሲሄድ ባዩት ጊዜ ምትሀት ነው ብለው ታወኩ። በፍርሀትም ጮሁ" (ማቴ. ፲፬፥ ፳፮)። ወዲያውም ኢየሱስ ተናገራቸውና አይዟችሁ አትፍሩ እኔ ነኝ አላቸው። ለአብዛኛው ሰው ክርስቶስ "ምትሀት" ይመስለው ነበር። "ምትሀት" ማለት ያልሆነ ግን መስሎ የሚታይ ማለት ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር በእውነት ሰው አልሆነም ከዚያ ይልቅ ሰው መስሎ ታየ ብለው የሚናገሩ ከሓድያን አሉ። ጌታ ሰው የሆነው ግን ዘእንበለ ምትሀት (ያለ ምትሀት) በእውነት ነው።

ምትሀትን የሚያሳይ ሰይጣን ነው። ምክንያቱም ሰይጣን እውነተኛ ማንነቱ ከታወቀ የሚከተለው አይኖርም። ስለዚህ ርኩስ ሆኖ ሳለ የብርሃን መልአክ መስሎ ይታያል። እና ሐዋርያትም ጌታ በባሕር ላይ እየተራመደ ሲመጣ ባዩት ጊዜ መጀመሪያ ምትሀት መስሏቸው ደንግጠውና ፈርተው ነበር። ጌታ ግን አይዟችሁ አትፍሩ እኔ ነኝ ብሎ አረጋግቷቸዋል። በእርግጥም ጌታ ከእኛ ጋር ካለ ምንም አያስፈራንም። ሰው የሚፈራው እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር እንዳለ ሳያውቅ ሲቀር ነው። ወይም ደግሞ የበደለው በደል ካለ ፈሪ ይሆናል። ነገር ግን ይህ እንዳይሆን የበደልነውን በደል በንስሓ ማራቅ እና ከጌታ ጋር መኖርን መምረጥ ይገባናል።

ክፍል ፶፮

"በታንኳይቱም የነበሩት በእውነት የእግዚአብሔር ልጅ ነህ ብለው ሰገዱለት" (ማቴ. ፲፬፥ ፴፫)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ማዕበል፥ ሞገድ፥ ፍጥረታት ሁሉ የሚታዘዙለት አምላክ መሆኑን ተረድተው በታንኳይቱ የነበሩት ሰዎች ሰገዱለት። የእግዚአብሔር ልጅ ነህ ብለው ሰገዱለት ተብሏል። የእግዚአብሔር ልጅ እግዚአብሔር ነውና። ይህ ልጅነት ባሕርያዊ ልጅነት ነው። የሰው ልጅ ሰው ነው። የአንበሳ ልጅ አንበሳ ነው። የነብር ልጅ ነብር ነው። ይህ ልጅነት ባሕርያዊ ልጅነት ይባላል። የእግዚአብሔር ልጅም እግዚአብሔር ነው። በጥምቀት በጸጋ ከእግዚአብሔር ተወልደን እኛ ክርስቲያኖችም የእግዚአብሔር ልጆች እንባላለን። ልጅነታችን ግን የጸጋ ልጅነት ነው እንጂ የባሕርይ ልጅነት አይደለም። ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ የተባለው ግን እንደእኛ በጸጋ ሳይሆን በባሕርይ ልጅነቱ ምክንያት ነው። ከፈጣሪ ውጭ የባሕርይ ስግደት የሚገባው የለም። ለፍጡራን የጸጋ ስግደትን እንጂ የባሕርይ ስግደትን መስገድ አልተፈቀደም (ዘዳ. ፲፯፥ ፫)።

ክፍል ፶፯

ጌታ ክርስቶስ አይሁድን **"ስለወጋችሁም የእግዚአብሔርን ቃል ሻራችሁ እናንተ ግብዞች" ብሏቸዋል (ማቴ. ፲፭፥ ፮)**። ከዚህ ቀደም እንደተማማርነው ከጌታ የትምህርት አሰጣጥ መንገዶች አንዱ ተግሣጽ ነው። ይኽውም ወንበዴውን ወንበዴ፥ ግብዙን ግብዝ፥ ዕውር ልብ የሆነውን ዕውር ብሎ መናገር ነው።

የአይሁድ አለቆች፥ ጸሐፍት ፈሪሳውያን እግዚአብሔር ከሰጣቸው ሕግ ውጭ ራሳቸው "ወግ" ሠርተው ሰውን በወጋቸው ይኮንኑ ነበር። ሐዋርያት ከጌታ ጋር ሳሉ እጃቸውን ሳይታጠቡ ቢበሉ ጸሕፍት ፈሪሳውያን ይህንን እንደኃጢአት ቆጥረው ደቀመዛሙርትህ ሳይታጠቡ እየበሉ ነው ብለው ነገሩት። ጌታ ግን ይህ እጅን ታጥቦ መብላት አይሁድ የፈጠሩት ወግ እንጂ ከትእዛዛት አንዱ እንዳልሆነ ነግሯቸዋል። አይሁድ ግን ይባስ ብለው ለወጋቸው ሲሉ የእግዚአብሔርን ቃል እስከ መሻር ይደርሱ ነበር። ወግ፥ ባህል፥ እሴት የሚባሉ ነገሮች ጥንታዊ ቢሆኑ እንኳ ከእግዚአብሔር ሕግ የሚያስወጡ ከሆኑ ሊናቁ፥ ሊተዉ፥ ሊተቹ ይገባል። ጌታ ኢየሱስ ሁልጊዜም የእግዚአብሔርን ቃል ማስቀደም እንዳለብን አስተምሮናል።

ክፍል ፶፭

"የሰማዩ አባቴ ያልተከለው ተክል ሁሉ ይነቀላል" (ማቴ. ፲፭፥ ፲፫)። ኢየሱስ ክርስቶስ አብን "የሰማዩ አባቴ" እያለ ይጠራዋል። አብ ለወልድ አባቱ ነውና። ይህ አባትነት ግን በዚህ ምድር እንደምናየው ያለ አባትነት አይደለም። እንደሚታወቀው በዚህ ምድር አባት ልጅ ሳይኖር የነበረበት ጊዜ ነበር። ወደዚህ ዓለም በመምጣት ሂደት አባት ይቀድማል። ልጅ ደግሞ ይከተላል።

ኢየሱስ ክርስቶስ አብን አባቴ እያለ ሲጠራው ግን በዘመን መቀዳደም የለባቸውም። አብ ኖሮ ወልድ ያልነበረበት ዘመን የለም። የአብ አባትነት፥ የወልድ ልጅነት ዘለዓለማዊ ነው። ይህንንም ለማስረዳት አባቶቻችን ሊቃውንት በፀሐይ ክበብና በፀሐይ ብርሃን ይመስሉታል። የፀሐይ ክበብ ከፀሐይ ብርሃን ተለይቶ አያውቅም። ብርሃን ከክበቡ ይወለዳል። ብርሃን ከክበቡ ተወለደ ወይም ተገኘ ስንል ግን የብርሃን መገኘት ከክበቡ በኋላ ነው አያሰኝም። ምክንያቱም ብርሃኑ ከክበቡ ጋር ያለው እድሜ አንድ ነው። የፀሐይ ክበቡ በአብ፥ የፀሐይ ብርሃን በወልድ ይመሰላል።

"አባቴ ያልተከለው ተክል ሁሉ ይነቀላል" ሲል እየተናገረ ያለው **ስለተክሎችና ፍራፍሬዎች** እንዳልሆነ ግልጽ ነው። በተክል ስለተመሰለው የሰው ልጅ እየተናገረ ነው እንጂ። በዚህም ሰው ያለረድኤተ እግዚአብሔር ምንም ማድረግ እንደማይችል እንረዳበታለን።

ክፍል ፶፮

ጌታ ኢየሱስ ሐዋርያትን **"ሰዎች የሰውን ልጅ ማን እንደሆነ ይሉታል?" ብሎ ጠይቋቸው ነበር (ማቴ. ፲፮፥ ፲፫)**። እነርሱም መጥምቁ ዮሐንስ፥ ነቢዩ ኤልያስ፥ ነቢዩ ኤርምያስ፥ ከነቢያት አንዱ እያሉ ይጠሩሀል ብለው መለሱለት። ጌታ ጥያቄውን ቀጥሎ እናንተስ እኔን ማን እንደሆንኩ ትላላችሁ አላቸው። ከሐዋርያት መካከል አንዱ ቅዱስ ጴጥሮስም "አንተ ክርስቶስ የሕያው የእግዚአብሔር ልጅ ነህ" ብሎ መለሱለት። ጌታም ጴጥሮስን በሰማያት ያለው አባቴ እንጂ ሥጋና ደም ይህንን አልገለጠልህምና ብፁዕ ነህ አለው።

አብዛኛው ሰው ስለኢየሱስ የተናገረው የመሰለውን ነው እንጂ ኢየሱስ ክርስቶስ የሆነውን ማንነቱን አልነበረም። የኢየሱስ ክርስቶስን ማንነት በትክክል የገለጸው ቅዱስ ጴጥሮስ ነው። ጌታን ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) አድርጎ አስቦ ነቢይ ነው ማለት ስሕተት ነው። አምላክም ሰውም ስለሆነ ስለክርስቶስ ትክክለኛው መልስ "የእግዚአብሔር ልጅ ነህ" የሚለው ንግግር ነው። ስለእግዚአብሔር ራሱ የገለጠልንን፥ ሐዋርያት የሰበኩትን፥ ሊቃውንት ያመሰጠሩትን መሠረት አድርገን እንናገራለን እንጂ በመሰለኝና በልብ ወለድ አንናገርም።

ከዚህ ኃይለ ቃል የሚደንቅ ንግግር አለ። ጌታ የጠየቃቸው "**የሰውን ልጅ ማን ይሉታል**" ብሎ ሰውነቱን በሚያሳውቅ አነጋገር ነው። ቅዱስ ጴጥሮስ ደግሞ "የእግዚአብሔር ልጅ ነህ" ብሎ አምላክነቱን የሚያሳውቅ መልስ መለሰ። ስለዚህ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የሰው ልጅም የእግዚአብሔር ልጅም እየተባለ ይጠራል። አምላክም ሰውም ነውና።

ክፍል ፭፯

"ያን ጊዜም እርሱ ክርስቶስ እንደሆነ ለማንም እንዳይነግሩ ደቀመዛሙርቱን አዘዛቸው" (ማቴ. ፲፮፥ ፳)።

ጌታ ለሐዋርያት ሰዎችን ከኃጢአታቸው የሚያድናቸው ክርስቶስ መሆኑን ከነገራቸው በኋላ ይህንን ለማንም እንዳይናገሩ አዘዛቸው። ለምንድን ነው እንዳይናገሩ ያዘዛቸው? ስንል አንደኛ ለእኛ አብነት ለመሆን ነው። መልካም ሥራ ሠርተን መልካምነታችንን ሌላ ሰው እንዲያውቅልን እንዳንፈልግ እና ከንቱ ውዳሴ እንዳይሆንብን ዝም ማለት እንዲገባን ሊያስተምረን ነው። ሁለተኛው ደግሞ ክብሩን ከተናገረ በኋላ ስቅለት (ስለ ሰው ሲል ውርደትን መቀበል) የሚጠብቀው ነውና። በአንድ ጊዜ ክብሩን ከትንሣኤ በኋላ እንዲናገሩ ለጊዜው ማለትም እስከ ዕለተ ትንሣኤ ክብሩን እንዳይናገሩ አዘዛቸው ተብሏል።

ክፍል ፭፩

"የሰው ልጅ ከመላእክቱ ጋራ በአባቱ ክብር ይመጣ ዘንድ አለውና ያን ጊዜም ለሁሉ እንደ ሥራው ያስረክበዋል" (ማቴ. ፲፮፥ ፳፯)።

ለኢየሱስ ክርስቶስ የአባቱ ክብር የእርሱ ክብር ነው። ምክንያቱም አብና ወልድ በክብር አንድ ናቸው። በክብር መበላለጥ የለባቸውም። "በአባቱ ክብር ይመጣ ዘንድ አለው" ተብሎ የተገለጸው ለዚያ ነው። በዚህ ኃይለ ቃል ውስጥ የምናገኘው ሌላው ቁም ነገር "ለሁሉ እንደሥራው ያስረክበዋል" የሚለው ነው። በዚህ ኃይለ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ ለሁሉ እንደሥራው የሚከፍል ፈራጅ መሆኑን እንረዳለን። በተጨማሪም በዚህ ኃይለ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስን "የሰው ልጅ" ብሎ ሰውነቱን፥ ከመላእክቱ ጋራ ብሎ በባለቤትነት በመጥራት አምላክነቱን እንረዳበታለን።

ክፍል ፭፪

"በፊታቸውም ተለወጠ። ፊቱም እንደ ፀሐይ በራ። ልብሱም እንደ ብርሃን ነጭ ሆነ" (ማቴ. ፲፯፥ ፪)።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሐዋርያት ሦስቱን ማለትም ጴጥሮስን፥ ዮሐንስንና ያዕቆብን ይዞ ወደ ደብረ ታቦር ወጣ። ከዚያ በፊታቸው ተለወጠ፥ ፊቱ እንደ ፀሐይ አበራ፥ ልብሱም ነጭ ሆነ። ክርስቶስ በባሕርይው ብርሃን ነው። የሰው ልጅ እግዚአብሔርን እንደ እግዚአብሔርነቱ ማየት አይችልም። እግዚአብሔር ከመታየት በላይ ነውና። እንኳንስ ከመታየት ከመታሰብም በላይ ነው። ስለዚህ ሐዋርያቱ የጌታ ክርስቶስን አምላክነት ተረድተው ለሌላውም እንዲያስተምሩ አምላክነቱን በተራራ ገለጠላቸው። በዚያውም ለሞቱትም በሕይወት ላሉትም አምላካቸው እርሱ መሆኑን ለመግለጽ ሙሴንና ኤልያስን ተነሥተው እንዲነጋገሩት አደረገ።

ለሐዋርያቱ ከአምላክነት ብርሃኑ ጥቂት ቢያሳያቸው በፊታቸው ወድቀዋል። ደንግጠውም ነበር። ብሩህ ደመና ጋረዳቸውና ከደመናው ላይ "በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው እርሱን ስሙት" የሚል ቃልን ሰምተዋል። ይህንን ቃል የተናገረው አብ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የባሕርይ ልጅ እንደሆነ ሐዋርያቱ እንዲረዱት የተነገረ ቃል ነው።

ክፍል ፷፫

በክርስቶስ ላይ የደረሰው መከራ ድንገታዊ አይደለም። እኛን ለማዳን አስቀድሞ በነቢያት ያስነገረውን ፈጸመው እንጂ። መከራ እንደሚቀበልም አስቀድሞ ያውቅ ስለነበር ለሐዋርያቱ **"የሰው ልጅ ከእነርሱ መከራ ይቀበል ዘንድ አለው"** ብሎ ነግሯቸዋል **(ማቴ. ፲፯፥ ፲፪)**። መከራ መቀበል የሚችል ሥጋን ስለተዋሐደ መከራን ተቀብሏል። እርሱ ስለእኛ ቤዛ ሆኖ መከራን ተቀብሏል። በመከራው መከራችንን አርቆልናል። በሞቱ ሞትን አጠፋልን።

ክርስቶስ እንደሚሞት ብቻ ሳይሆን በሦስተኛው ቀን ከሙታን መካከል ተለይቶ እንደሚነሣ ለሐዋርያቱ "የሰው ልጅ በሰዎች እጅ አልፎ ይሰጥ ዘንድ አለው ይገድሉትማል። በሦስተኛው ቀን ይነሣል" ብሎ ነግሯቸዋል (ማቴ. ፲፯፥ ፳፪-፳፫)። ሞት ቀድሞ አስፈሪ ነበር። አሁን ግን ጌታ ክርስቶስ በሞቱ ሞትን ስለገደለልን። ሞትን መውጊያህ ወዴት አለ እያልን እንደ ቅዱስ ጳውሎስ የምንሳለቅበት ሆኗል። ጌታ ዓርብ በዘጠኝ ሰዓት ቅድስት ነፍሱን ከሥጋው ከለየ በኋላ እስከሦስተኛው ቀን ማለትም እስከ እሑድ በመቃብር ቆይቶ ተነሥቷል።

ክፍል ፷፬

የወልደ እግዚአብሔር ሰው መሆን ዋናና መሠረታዊ ምክንያት ሰውን ለማዳን ነው። **"የሰው ልጅ የጠፋውን ለማዳን መጥቷልና" እንዲል (ማቴ. ፲፰፥ ፲፩)**። መዳንን መታመም ይቀድመዋል። የሰው ልጅ በራሱ ፍትወት (ምኞት) ተታሎ ከነበረበት ልዕልና ወርዶ፥ ለኃጢአት ተገዢ ሆኖ፥ በእግረ አጋንንት እየተጠቀጠቀ፥ ከእግዚአብሔር ጋር ተጣልቶ ይኖር ነበር። የዚህ ሁሉ ምክንያቱ ደግሞ እግዚአብሔር ያዘዘውን ትእዛዝ አለመጠበቁ ነበር። "ዕፀ በለስን" እንዳይበላ ታዝዞ ነበር። ነገር ግን በሰይጣን ተንኮልና በራሱ ፍትወት ተታሎ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረው ሰው ወደቀ። ክቡር ሆኖ ሳለ እንደ እንስሳ የሚኖር ሆነ።

በዚህ ሕመምና መከራ ክርስቶስ ተሰቅሎ እስኪያድነው ቆየ። ጌታ ክርስቶስ በራሱ በደል የጠፋውን የሰው ልጅ ጠፍቶ እንዲቀር አላደረገውም። ከዚያ ይልቅ የሰውን ማንነት ተዋሕዶ ሰውን ከነበረበት አዘቅት ሊያድነው መጣ። ትእዛዛትን መጠበቅ አቅቶት የወደቀውን ሰው እንዴት ትእዛዛትን መጠበቅ እንዳለበት አርዓያ ሆኖ ሊያሳየው የጽድቅ መንገድን አሳየው።

ክፍል ፷፭

"ሁለት ወይም ሦስት በስሜ በሚሰበሰቡበት በዚያ በመካከላቸው እገኛለሁ" (ማቴ. ፲፰፥ ፳)።

የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት ከሚገልጡ የመጽሐፍ ቅዱስ ኃይለ ቃሎች አንዱ ይህ ነው። "ሁለት ወይም ሦስት በስሜ በሚሰበሰቡበት በዚያ በመካከላቸው እገኛለሁ" የሚለው ቃል። ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ የሌለበት ቦታ የለም። በሁሉ ቦታ ያለ፥ ሁሉን የሚወስን እርሱን ግን ምንም ምን የሚወስነው የሌለ አምላክ ነው። ታዲያ በሚሰበሰቡበት በዚያ እገኛለሁ የሚለው ቀድሞ ሳይገኝ ቀርቶ በኋላ ከዚያ ቦታ የሚገኝ ነው ማለት አይደለም። ረድኤትን እሰጣችኋለሁ ሲል ነው እንጂ። ይኽውም መልካም መዓዛ ያለው ሽቱ በቤት ውስጥ ቢርከፈከፍ ጤነኞች ሲያሸቱት ጉንፋን ያመማቸው በሽተኞች ግን ሽታው ሳይደርሳቸው ይቀራል። ችግሩ የእነርሱ መታመም እንጂ የሽቱው አለመኖር አይደለም። ክርስቶስ በዓለም የመላ ቢሆንም በተለየ በእርሱ ስም ስንሰበሰብ የሚሰጠን ጸጋ አለ።

በክርስቶስ ስም ስንሰባሰብ ክርስቶስ የሚሰጠን ረድኤተ ሥጋ ረድኤተ ነፍስ፥ በረከተ ሥጋ በረከተ ነፍስ፥ ፈውሰ ሥጋ ፈውሰ ነፍስ አለ ማለት ነው። ክርስቶስ በተዋሐደው ሥጋ ሦስት ክንድ ከስንዝር ቢባልም በቃልነቱ ግን በሁሉ ያለ፥ ወሰን የሌለበት ሁሉን ቻይ ፈጣሪ አምላክ ነው።

ክፍል ፷፮

ኢየሱስ ክርስቶስ ስለጋብቻ እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን ሰው አይለይ ብሎ አስተምሯል። አይሁድ ግን ጌታ ክርስቶስን የተቃወሙን መስሏቸው ሙሴ እንድንፋታ ያስተማረበት ክፍል አለ ብለዋል። ኢየሱስ ክርስቶስም **"ሙሴስ ስለልባችኹ ጥንካሬ ሚስቶቻችኹን ትፈቱ ዘንድ ፈቀደላችኹ**

ከጥንት ግን እንዲህ አልነበረም" አላቸው **(ማቴ. ፲፱፥ ፰)**።

ለሙሴ ሕግን የሰጠው ራሱ ወልደ እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። የሙሴ ፈጣሪ እርሱ ነው። ስለዚህ ለሙሴ የሰጠውን ትእዛዝ ብቻ ሳይሆን ትእዛዙ የተነገረበትን ዋና ምክንያት ከሙሴ ይልቅ የሚያውቀው እርሱ ጌታ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ ሙሴ ሚስቶቻቸውን እንዲፈቱ የፈቀደላቸው ስለልባቸው ክፋት እንደነበረ ነገራቸው። በትርጓሜ እንደተቀመጠው በኦሪት ባል ሚስቱ ካልሞተችበት በስተቀር ሌላ ማግባት አይገባውም ነበር። ሚስትም እንደዚያው ነገር ግን አንዳንዶች የሚጠሏትን ሚስት በትራስ አፍነው እየገደሉ ሌላ ያገቡ ነበር። ሴቶች ደግሞ በምግብ መርዝ እያደረጉ ባሎቻቸውን ይገድሉ ነበር። ይህ እንዳይሆን ሙሴ የሚፋቱበትን ምክንያት ተነጋግረው እንዲፋቱ ሥርዓት ሠርቷል።

ጌታ ኢየሱስ የትእዛዛት ባለቤት ስለሆነ ትእዛዛቱ የተሰጡበትን ምክንያት ጠንቅቆ የሚያውቅ እርሱ ነው።

ክፍል ፭፯

ጌታ ኢየሱስ **"ወደ ሕይወት መግባት ብትወድ ግን ትእዛዛትን ጠብቅ"** ብሎ አስተምሮናል **(ማቴ. ፲፱፥ ፲፯)**። በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ብቻ ወደ ሕይወት አያስገባም። ማመን ብቻ ሳይሆን ትእዛዛትን መጠበቅም ይገባል። ትእዛዛት የሚባሉትም

፩) ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ አታምልክ።
፪) አታመንዝር።
፫) የእግዚአብሔርን ስም በከንቱ አትጥራ።
፬) አትግደል።
፭) ሰንበትን አክብር።
፮) የባልንጀራህን ንብረት አትመኝ።
፯) እናትና አባትህን አክብር።
፰) በሐሰት አትመስክር።
፱) አትስረቅ።
፲) ባልንጀራህን እንደራስህ ውደድ።

ናቸው። ስድስቱ ቃላተ ወንጌል የሚባሉትንም መጠበቅ ትእዛዛትን መጠበቅ ይመስላል። ትእዛዛት እኛን ወደ መልካም ሕይወት የሚመሩን መሪ ሕጎች ናቸው። እግዚአብሔር ትእዛዛትን የሚሰጠን እኛን ለመጨቆን ሳይሆን ፍጹም ነጻነትን ለማጎናጸፍ ነው።

ክፍል ፭፰

"የሰው ልጅ ሊያገለግል ነፍሱንም ለብዙዎች ቤዛ ሊሰጥ እንጂ እንዲያገለግሉት አልመጣም" (ማቴ. ፳፥ ፳፰)።

ጌታ ከሠራቸው ሥራዎች አንዱ የቤዛነት ሥራ ነው። "ቤዛ" የሚለው ቃል በግእዝ ቋንቋ በአገባብ "ስለ" ተብሎ ይተረጎማል። ቤዘወ አዳነ ከሚለው ግሥ ወጥቶ ጥሬ ዘር ሲሆን ደግሞ መድኃኒት፥ ማዳን፥ መዳኛ እና የመሳሰሉትን ከመዳን ጋር በተያያዙ የአማርኛ ስሞች ይተረጎማል። "ቤዛ ኩሉ ዓለም ዮም ተወልደ" ሲል የዓለም መድኃኒት ዛሬ ተወለደ ማለት ነው።

ቤዛ "ስለ" ተብሎ ሲተረጎም ምሥጢሩ ምትክነት ነው። አምላክ ሰው የሆነው ስለሰው ልጅ ብሎ ነው። ይኽውም በሰው ልጆች ሁሉ ምትክ የሰውን ልጅ መከራ እርሱ ተቀብሎ ሰውን ሊያድን እንደመጣ የሚያሳውቀን ቃል ነው። በጌታ ላይ የደረሰው የመስቀል መከራ ሁሉ ለእኛ ይገባ የነበረ ሲሆን፥ ነገር ግን ስለእኛ በእኛ ፈንታ በፈቃዱ ለእርሱ አደረገው። በመከራውም መከራችንን አራቀልን። ስለዚህ በእርሱ የደረሰው መከራ ለእኛ የክብር ምንጭ ስለሆነ እንደሊቁ "ይትባረክ እግዚአብሔር ዘሰመየ ሕማማተ ወልዱ ክብረ ወስብሐተ" ብለን እንናገራለን።

ክፍል ፭፱

"በቀኝና በግራ መቀመጥ ግን ከአባቴ ዘንድ ለተዘጋጀላቸው ነው እንጂ እኔ የምሰጥ አይደለሁም አላቸው" (ማቴ. ፳፥ ፳፫)።

ጌታ ኢየሱስ በግራ በቀኝ መቀመጥ፥ ቀኝ አዝማች ግራ አዝማች መሆን ሰማያዊ አባቴ ላዘጋጀላቸው ለነገሥታት ለመኳንንት ነው እንጂ ቀኝ አዝማችነትን ግራ አዝማችነትን እኔ የምሰጥ አይደለሁም ብሏል። ምን ማለት ነው። በሌላ ቦታ ላይ መኮንን ያለ እግዚአብሔር ፈቃድ እንደማይሾም ተገልጿል (ሮሜ ፲፫፥ ፩)። ኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ እግዚአብሔር ነው (ዮሐ. ፩፥ ፩-፫)። ታዲያ በዚህ ጊዜ ለምን እኔ አልሰጥም አለ? ሲል ወደዚህ ምድር የመጣው ሥጋዊ ሹመትን ሽልማትን ሊሰጥ ሳይሆን ሰማያዊ ሹመትንና ሽልማትን ሊሰጥ ስለሆነ ሰው ከሆነበት ዓላማ ውጭ ጥያቄ ቢጠይቁት **"እኔ የምሰጥ አይደለሁም"** ብሏቸዋል። ይኽውም ከመጣበት ዓላማ ውጭ ስለጠየቁት አልሰጣችሁም ማለቱ እንጂ እንደ አምላክነቱ ከአብ ጋር የሚሰጥ እርሱ መሆኑን መዘንጋት አይገባም። በሌላ ቦታ "እኔና አብ አንድ ነን" ብሏልና።

አብ ያለው ሁሉ የወልድ ነው። አብ የሚሰጠውን ሁሉ ወልድም ይሰጠዋል። ለፍጡራን በሚያደርጉት ድርጊት ሦስቱ አካላት ማለትም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ ናቸውና።

ክፍል ፮

ኢየሱስ ክርስቶስ ንጉሠ ነገሥት ነው። ምድራዊውንም ሰማያዊውንም ዓለም፥ በጠቅላላው ፍጥረታትን ሁሉ የሚገዛ ንጉሣችን ነው። የሰላም ንጉሥ መሆኑን ለማሳወቅ በአህያ ተጭኖ መጥቷል። በእስራኤል ባህል ነቢያት ዘመኑ ዘመነ ሰላም ነው ሲሉ በአህያ ተጭነው ይመጡ ነበር። ጌታም በሆሣዕና **"አንቺ የጽዮን ልጅ ሆይ፥ እጅግ ደስ ይበልሽ አንቺ የኢየሩሳሌም ልጅ ሆይ፥ እልል በዪ እንሆ፥ ንጉሥሽ ጻድቅና አዳኝ ነው ትሑትም ሆኖ በአህያም፥ በአህያዪቱ ግልገል በውርንጫዪቱ ላይ ተቀምጦ ወደ አንቺ ይመጣል"** የሚለውን ትንቢት ፈጸመ **(ትን. ዘካ. ፱፥ ፱፥ ማቴ. ፳፩፥ ፭)**።

ስለ ንጉሣችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ነቢዩ ዘካርያስ ሲናገር ጻድቅና አዳኝ ትሑትም ነው ብሎታል። በዚህ ምድር ያሉ ነገሥታት የጸጋ ገዢዎች ቢሆኑም ጌታ ክርስቶስን መምሰል ይገባቸዋል። እርሱ ጻድቅ ነው ማለት መቼም መች ዋሽቶ አያውቅም ማለት ነው። በባሕርይው ጻድቅ ነውና። ጻድቅ ብቻ ሳይሆን ሕዝቡን የሚያድን ነው። ጻድቅም ሆኖ፥ ሕዝቡንም አድኖ ግን ትሑትም ነው። በሠራው ሥራ አይታበይም። "ትዕቢትሰ ፀሩ ለክርስቶስ" እንዲል።

ክፍል ፯፩

"ሆሳዕና ለዳዊት ልጅ በጌታ ስም የሚመጣ የተባረከ ነው" (ማቴ. ፳፩፥ ፱)።

ሆሳዕና ማለት መድኃኒት ማለት ነው። ለዳዊት ልጅ ለኢየሱስ ክርስቶስ ሕዝቡን ማዳን ይገባዋል። ሕፃናቱ የሰላሙ ንጉሥ እርሱ ክርስቶስ ሲመጣ ቢያዩት ሆሳዕና እያሉ አመሰገኑት። እንደሚያመሰግኑት ቀድሞም በትንቢት መልኩ ተነግሮ ነበር። "ከሕፃናትና ከሚጠቡ ልጆች አፍ ምስጋናን አዘጋጀህ" እንዲል (መዝ. ፰፥ ፪)። ኢየሱስ ክርስቶስ በጌታ ስም የመጣ ነው። ምክንያቱም ጌታ ነው። ጌታ ማለት ምሥጢሩ ባለቤትነትን፥ ግዛትን፥ መንግሥትነትን አጠቃሎ የያዘ ቃል ነው። እርሱ ክርስቶስ ደግሞ በባለቤትነት ከተረጎምነው የፍጥረታት ሁሉ ባለቤት እርሱ ነው። በመንግሥትነት ከተረጎምነው ደግሞ የሁሉ ገዢና አስተዳዳሪ እርሱ ነው።

የተባረከ ነው መባሉ በባሕርይው ቡሩክ ስለሆነ ነው። ጻድቃንን የተባረኩ ስንላቸው መባረካቸው የጸጋ ነው። እርሱን የተባረከ ስንለው ግን ቡሩክነቱ የባሕርይ ነው። ስለዚህ ለይተን እንናገራለን። ጌታ ጻድቃንን "እናንተ የአባቴ ቡሩካን" ሲላቸው ቡሩካን ማለቱ የጸጋ ቡሩካን ማለቱ ነው። እርሱ የተባረከ ሲባል ግን ቡሩክነቱን ከሌላ ያላገኘውና ማንም የማይወስድበት የራሱ ገንዘብ መሆኑን የሚያስረዳን ቃል ነው።

ክፍል ፯፪

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነቢይ እየተባለም ይጠራል **"ከገሊላ ናዝሬት የመጣ ነቢዩ ኢየሱስ"** እንዲል **(ማቴ. ፳፩፥ ፲፩)**። ደራሲም

> ሰላም ለክሳድከ ግብረ መንፈስ ቅዱስ ኬንያ
>
> አዳም ሥና ወመንክር ላሕያ።
>
> ኢየሱስ ክርስቶስ ነቢይ ወሐዋርያ።
>
> አመ ወፅኣ ስሙዓቲከ በአድያመ ኵሉ ሶርያ።
>
> ብፁዓት አዕይንት ኪያከ ዘርእያ።

ብሎ ገልጾታል። ነቢይ ማለት አስተማሪ ማለት ነው። የወደፊቱን የሚናገር ማለት ነው። ቅዱሳን ነቢያት የወደፊቱን አውቀው የተናገሩት ከእግዚአብሔር በተሰጣቸው ጸጋ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ የወደፊቱን አውቆ ሲናገር ግን ባባሕርይው ያለፈውንም ያለውንም የሚመጣውንም ስለሚያውቅ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክም ሰውም እንደ መሆኑ ነቢይ፥ ሐዋርያ፥ ሊቀ ካህናት፥ ወልደ እግዚአብሔር፥ ወልደ እጓለ እመሕያው ወዘተ እየተባለ ቢጠራ ይስማማዋል።

ነገር ግን ክርስቶስን ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) አድርጎ አስቦ እንደ ሌሎች ነቢያት አድርጎ ማሰብ **ትልቅ ክሕደት** ነው። ምክንያቱም ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) አይደለም። አምላክም ሰውም የሆነ አንድ ነው እንጂ።

ክፍል ፯፫

"በመንገድም አጠገብ በለስ አይቶ ወደ ርሷ መጣ ከቅጠልም ብቻ በቀር ምንም አላገኘባትምና፦ ለዘለዓለሙ ፍሬ አይገኝብሽ አላት። በለሲቱም ያን ጊዜውን ደረቀች" (ማቴ. ፳፩፥ ፲፱)።

ይህ ቃል በጣም የሚደንቅ ቃል ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ነው። አምላክ ከሆነ ደግሞ ወደ በለሲቱ ሳይሄድ እንኳ አስቀድሞ ከቅጠል ብቻ

በቀር ፍሬ እንደማይገኝባት ያውቃል። ታዲያ ወደ እርሷ ለምን ሄደ? ለምንስ ረገማት?። መሄዱ ቅድመ ተዋሕዶ አላዋቂ የነበረ ሥጋን እንደተዋሐደ ለማስረዳት ነው። ነገሩ ግን ምሳሌያዊ ነው። በበለስ የተመሰለች ኃጢአት ናት። ወደ በለስ ሄደ መባሉ ጌታ ሰውን ለማዳን መከራን ሲቀበል ኃጢአተኛ ሳይሆን ኃጥእ ተባለ ማለት ነው። ሄዶ ፍሬ ቢያጣባት ረገማት ማለት ከኃጢአት ምንም ዓይነት የጽድቅ ፍሬ እንደማይገኝ አውቆ ኃጢአትን በአንቺ ምክንያት በፍዳ የሚያዝ አይኑር ብሎ ረገማት ማለት ነው። በለስቱ ፈጥና ደረቀች ተብላለች። ኃጢአት በፍዳ የምትይዝበት ዘመን ፈጥኖ ጠፋ ማለት ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ይህን የመሰለ ብዙ ምሳሌያዊ ትምህርት አለ።

ክፍል ፹፬

"ቤቴ የጸሎት ቤት ትባላለች ተብሎ ተጽፏል። እናንተ ግን የወንበዴዎች ዋሻ አደረጋችሁት" (ማቴ. ፳፩፥ ፲፫)።

እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስ በሁሉ ቦታ ያለ አምላክ ቢሆንም በረድኤት የሚገለጥበት ልዩ ቤት ግን አለ። ይኽውም ቀድሞ በደብተራ ኦሪት ቀጥሎ በታላቁ ቤተ መቅደስ ነበር። ስለዚህ ሰሎሞን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሠራው ቤተ መቅደስ "የእግዚአብሔር ቤት" ተብሏል (፪ኛ ነገ. ፮፥ ፴፯)። ይህ ቤት የተሠራው ሰዎች እንዲጸልዩበትና እግዚአብሔር ደግሞ ጸሎታቸውን ሰምቶ ረድኤትን፥ በረከትን የሚሰጥበት ቦታ ነው። አስተውሉ እግዚአብሔር በሁሉም ቦታ ረድኤትን መስጠት ይችላል። በሁሉም ቦታ ብንጸልይም ይሰማናል። በቤተ መቅደስ የተወሰነ አይደለም። ነገር ግን በተለየ በቤተ መቅደስ ብንጸልይ ደግሞ የተለየ ጸጋን እንደሚሰጠን ራሱ ተናግሯል።

ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ስለሆነ መቅደስን "ቤቴ" ብሎ ገልጿታል። በዚህች ቤት ወንበዴዎች በዝተው የንግድ ቦታ አድርገዋት ትኖር ነበር። በየዘመናቱ የእግዚአብሔር ቤት ትፈተናለች። በዘመናችንም ሙሰኞች ብዙ ብር ከፍለው የሚቀጠሩባት፥ ሌቦች አስተዳዳሪ ሆነው የሚዘርፉባት፥ ዘረኞች ገብተው ፖለቲካ የሚፈተፍቱባት የወንበዴዎች ዋሻ እየሆነች ነው። ጌታ ኢየሱስ ጅራፉን አንሥቶ ወንበዴዎችን እንዲያስወጣልን መልካም ፈቃዱ ይሁንልን።

ክፍል ፹፭

የአይሁድ ትልቁ ችግር የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት አለማወቅ ብቻ ሳይሆን ለማወቅ አለመፈለግም ጭምር ነበር። **"ወደ መቅደስም ገብቶ ሲያስተምር የካህናት አለቃዎችና የሕዝብ ሽማግሌዎች ወደ እርሱ ቀረቡና፦በምን ሥልጣን እነዚህን ታደርጋለኽ ይህንስ ሥልጣን ማን ሰጠኽ አሉት" ተብሏል (ማቴ. ፳፩፥ ፳፫)።**

ታላላቅ ተአምራትን ሲያደርግ አይተውታል። ስለዚህ ሥልጣን እንዳለው መደበቅ አልቻሉም። ሥልጣኑ ግን የባሕርይው መሆኑን ለማመን ተቸግረዋል። ስለዚህ ብዙ ጊዜ "ይህን ሥልጣን ማን ሰጠህ?" እያሉ ጠይቀውታል። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ነው ስንል አምላክነቱን ከማንም ያልተቀበለው፥ ማንም ያልሰጠው የራሱ የባሕርይው ነው ማለታችን ነው። የጠየቁት ስለሰውነቱ አስበው ከሆነ ደግሞ የሰው ልጅ የአምላክነትን ክብር ያገኘው ከቃል ጋር በተዋሐደ ጊዜ ነው። "ቃል ሥጋ ኮነ" በተባለበት ቅጽበት ቃል የሥጋ የሆነውን ገንዘብ ሁሉ ገንዘቡ ሲያደርግ ሥጋ ደግሞ የቃል የሆነውን ሁሉ ገንዘቡ አድርጓል።

ከተዋሕዶ በኋላ ይህ የሰውነት ይህ የቃል እያልን የምንከፍለው ሥራ የለም። በአካልም በባሕርይ መዋሐድ የግብር ተዋሕዶን ያመጣልና። ኢየሱስ ክርስቶስ አብርሃም ሳይወለድ ነበርኩ፥ ዓለም ሳይፈጠር በነበረኝ ክብር አክብረኝ እያለ ተናግሯል። ስለዚህ ኢየሱስ ክርስቶስ አብርሃም ሳይወለድ የነበረውና፥ ዓለም ሳይፈጠር በፊት የነበረው ክብርና ሥልጣን ነው አሁንም ያለው። ሥጋም ያን ሥልጣን ነው ገንዘቡ ያደረገው። አይሁድ ይህን ሥልጣን ከምን አገኘኽው ያሉት ይህንን ባለመረዳታቸው ነበር።

ክፍል ፹፮

አይሁድ የኢየሱስን አምላክነት ለመረዳት በመቸገራቸው ጠይቋቸዋል። **"ፈሪሳውያንም ተሰብስበው ሳሉ፥ ኢየሱስ፦ስለ ክርስቶስ ምን ይመስላችኋል የማንስ ልጅ ነው ብሎ ጠየቃቸው፦ የዳዊት ልጅ ነው አሉት። ርሱም፦ እንኪያስ ዳዊት፦ ጌታ ጌታዬን፦ ጠላቶችኽን የእግርኽ መረገጫ እስካደርግልኽ ድረስ በቀኜ ተቀመጥ አለው። ሲል እንዴት በመንፈስ ጌታ ብሎ ይጠራዋል። ዳዊትስ ጌታ ብሎ ከጠራው፥ እንዴት ልጁ ይሆናል አላቸው። አንድም ቃል ስንኳ ይመልስለት ዘንድ የተቻለው የለም፥ ከዚያ ቀንም ጀምሮ ወደ ፊት ማንም ሊጠይቀው አልደፈረም"** ተብሏል **(ማቴ. ፳፪፥ ፵፩-፵፮)**።

ስለክርስቶስ በትንቢት ንጉሠ እስራኤል ዳዊት በመዝሙሩ ተናግሯል። አይሁድም የዳዊት ልጅ እንደሚሆን የነቢያትንና የሙሴን መጻሕፍት አንብበው ያውቁታል። እና ሰውነቱን ብቻ ተረድተው የዳዊት ልጅ ነው ብለው መልሰውለት ነበር። ጌታ ክርስቶስ ግን የዳዊት ልጅ ከሆነ ዳዊት ለምን በመንፈስ ጌታዬ አለው ሲላቸው አምላክነቱን የዳዊትን ቃል ጠቅሶ ቢነግራቸው ላለማመን ሳይመልሱለት ቀርተው ዝም ብለዋል። ይህ ቃል ግን የክርስቶስን አምላክነት የሚናገር ነው። ትንቢቱ "ይቤሎ እግዚእ ለእግዚእየ ንበር በየማንየ" ይላል። ጌታዬ አብ ጌታዬ ወልድን በቀኜ ተቀመጥ አለው ማለት ነው። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመንግሥትነት አንድ ናቸው። ሁሉም ደግሞ በሁሉ ቦታ ያሉ ናቸው። አብ በወልድ አለ፥ ወልድም በአብ አለ። አብ በወልድ፥ ወልድ በአብ ካለ በቀኜ ተቀመጥ ያለው ትርጉሙ ምንድን ነው? ስንል ቀኝ የተባለ "ሥልጣን፥ ክብር፥ አምላክነት" ነው።

ታዲያ በሥልጣን፥ በክብር፥ በአምላክነትስ አንድ አይደሉምን ከተባለ አንድ ናቸው። ታድያ "ንበር በየማንየ (በቀኜ ተቀመጥ)" ማለት ምን ማለት ነው? ከተባለ ሥጋ አምላክነትን ገንዘብ ማድረጉን የሚገልጽ ነው። ስለ ሥጋ እንግድነት የተነገረ ነው። አስቀድሞ አምላክ ያልነበረ ሥጋ ቃልን በመዋሐዱ አምላክ መሆኑን በንበር ገልጾታል። አስቀድሞ ንቡር ያልነበረ ሥጋ በተዋሕዶ ንቡረ አብ በየማን ሆኗልና።

ክፍል ፰፯

ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ መምህር ነው። ስለመምህራን ሊቃውንት በትርጓሜያቸው ሦስት ዓይነት አድርገው ይገልጿቸዋል። አንደኛው ሃይማኖቱ የቀና ምግባር የሌለው መምህር ነው። ሁለተኛው ምግባር ያለው ሃይማኖት የሌለው መምህር ነው። ሦስተኛው ሃይማኖትም ምግባርም ያለው መምህር ነው። ስለዚህ ምእመናን ካገኙ ሃይማኖቱም ኦርቶዶክሳዊ የሆነ፥ ሥነ ምግባሩም የተደነቀ ከሆነ መምህር ሊማሩ ይገባል። ይህ ዓይነት መምህር ክርስቶስን ይመስለዋል። በአንደበቱ ሐሰት ያልተገኘበት የደጋግ መምህራን ሁሉ መምህራቸው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ሁለተኛ ምእመናን ሃይማኖቱ ኦርቶዶክሳዊ፥ ሥነ ምግባሩ የተደነቀ መምህር ባያገኙ ሃይማኖቱ ከቀና ኃጥእ መምህር ቢማሩ እንደሚሻል ጌታ ተናግሯል። ጌታ ኢየሱስ **"ጻፊዎችና ፈሪሳውያን በሙሴ ወንበር ተቀምጠዋል። ስለዚህ፥ ያዘዟችኹን ሁሉ አድርጉ፥ ጠብቁትም ነገር ግን፥ እየተናገሩ አያደርጉትምና፥ እንደ ሥራቸው አታድርጉ"** ብሎ እንደተናገረው **(ማቴ. ፳፫፥ ፪-፫)**። የክፉ መምህርን ክፉ ሥራውን አለመማርና እንደሥራው አለማድረግ ይገባል። አድርጉ ብሎ ያስተማረንን መልካም ሥራ ግን ማድረግ ይገባናል።

ክርስቶስ ደግ መምህር ስለሆነ በተቻለን አቅም በቃሉ ያስተማረንንም፥ በሥራ ያሳየንንም በተግባር ለማዋል እንጥራለን።

ክፍል ፰፰

ጌታ ሲያስተምር **"እናንተ ግን፦ መምህር ተብላችኹ አትጠሩ መምህራችኹ አንድ ስለ ሆነ እናንተም ኹላችኹ ወንድማማች ናችኹ። አባታችኹ አንዱ ርሱም የሰማዩ ነውና፥ በምድር ላይ ማንንም፦ አባት ብላችኹ አትጥሩ። ሊቃችኹ አንድ ርሱም ክርስቶስ ነውና፦ ሊቃውንት ተብላችኹ አትጠሩ"** ብሏል **(ማቴ. ፳፫፥ ፰-፲)**። የዚህ ቃል ትርጉሙ ምንድን ነው?

እንደምታውቁት በዘመናችን መምህር የሚባሉ ብዙ ናቸው። የአቋቋም መምህር፥ የቅኔ መምህር፥ የድጓ መምህር፥ የመጻሕፍት ትርጓሜ መምህር፥ የቅዳሴ መምህር፥ የዝማሬ መዋስእት መምህር፥ የፊዚክስ መምህር፥ የኬሚስትሪ መምህር ወዘተ እየተባለ የሚጠራ ብዙ ዓይነት መምህር አለ። አባት የሚባሉም ብዙ ናቸው። ወላጅ አባት አለ፥ የክርስትና አባት አለ፥ የነፍስ አባት አለ። ሊቃውንት የሚባሉም ብዙ ናቸው። በተማሩት ሙያ ብቁ ሆነው የተገኙ ሰዎች ሊቃውንት ይባላሉ። ጌታ ግን መምህር ተብላችሁ አትጠሩ፥ አባት ተብላችሁ አትጠሩ፥ ሊቃውንት ተብላችሁ አትጠሩ ብሏል። ታዲያ የዚህ ትርጉሙ ምንድን ነው???

ሌላ ሳያስተምረው ዕውቀት የባሕርይው ሆኖ የሚያስተምር እርሱ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ስለዚህ በባሕርይው መምህር የሆነ እርሱ ብቻ ነው። ክርስቶስን መምህራችን እያልን ስንጠራው በባሕርይው መምህር እርሱ ስለሆነ ነው። ሰዎችን መምህር የምንላቸው ግን በተሰጣቸው ጸጋ ስለሚያስተምሩን ነው። መምህር ባዕድ ቅጽል ነው ያስተማረ፥ የተማረ፥ የሚያስተምር፥ የሚማር እየተባለ ሊተረጎም ይችላል። የሰዎች መምህርነት ግን የጸጋ ነው። ሰዎችን መምህር ስንል መነሻችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ገማልያን መምህር ይለዋል (የሐዋ. ሥራ ፭፥ ፴፬)። ሊቃውንት የሚለውም በዚህ አግባብ የሚታይ ነው። ጌታ ኢየሱስ ቀጥሎ አባት ተብላችሁ አትጠሩ ብሏል። የፈጠረን አባታችን እግዚአብሔር ነው። ከእግዚአብሔር ውጭ ፈጥሮ የሚንከባከበን አባት ብለን የምንጠራው የለም። ፈጥረውናል ብለን ሳይሆን ወልደውናል፥ አሳድገውናል፥ አስተምረውናል ብለን አባታችን የምንላቸው ግን አሉ። ለዚህም መነሻችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው። አባታችን አብርሃም እንዲል (ያዕ. ፪፥ ፳፩)።

ክፍል ፰፱

"ስለስሜም በአሕዛብ ሁሉ የተጠላችሁ ትሆናላችሁ" **(ማቴ. ፳፬፥ ፱-፴፭)**።

እርሱ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደተባለ እኛ ክርስቲያን እንባላለን። እርሱ መሲሕ እንደተባለ እኛ መሲሓውያን እንባላለን። እርሱ ናዝራዊ እንደተባለ እኛ ናዝራውያን እንባላለን። በእርሱ ስም ተጠምቀን የእርሱ ልጆች ሆነናል። ነገር ግን እርሱ ጌታ ምንም በደል ሳይበድል በክፉዎች መከራን ተቀብሏል። ተሳልቀውበታል፥ ገርፈውታል፥ ሰቅለውታል። ይህ ሁሉ መከራ የደረሰበት ሊያድናቸው በመጡ ሰዎች ነው።

ክርስቶስ ንጹሕ ሆኖ ሳለ የተለያዩ መከራዎችን ከሰዎች ተቀብሏል። ቅድስት ቤተክርስቲያን፥ ምእመናን በክርስቶስ ስም ተጠርተው፥ ንጹሓን ሆነው ቢኖሩ እንኳ በአሕዛብ ዘንድ (በሌላ እምነት ሰዎች) እየተጠሉ ይኖራሉ። ያለስማቸው ስም እየተሰጣቸው በውሸት ይከሰሳሉ። በየቦታው ክርስቲያን በመሆናቸው ብቻ ይገደላሉ። ይህ ሁሉ መከራ ግን ክብርን የሚያሰጥ መከራ በመሆኑ እሳት ወርቅን እንደሚያጠራው መከራም የቤተክርስቲያንን ቅድስናዋን የበለጠ እየገለጠ ይኖራል። ሰይፍን ለሚመረኮዝ ለእርሱ ወዮለት እንደተባለ ምእመናንን ለሚያሰቃይ ሰው ግን በምድርም በሰማይም ታላቅ መከራ ይገጥመዋል።

አዘጋጅ፦ በትረ ማርያም አበባው

ክፍል ፱

ኢየሱስ ክርስቶስ በጻድቃንና በኃጥኣን ላይ የሚፈርድ ፈራጅ አምላክ ነው። **"በጎችን በቀኙ ፍየሎችን በግራ ያቆማቸዋል"** እንዲል **(ማቴ. ፳፭፥ ፴፫)**። ሁሉን አውቆ፥ ልብና ኩላሊቱን መምርምሮ፥ ለሁሉ እንደየሥራው የሚከፍል በኃጥኣን የሚፈርድባቸው፥ ለጻድቃን የሚፈርድላቸው እውነተኛ አምላክ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ኢየሱስ ክርስቶስ ስላለፈውም ዘመን፥ ስላለውም ዘመን፥ ስለሚመጣውም ዘመን ጠንቅቆ የሚያውቅ አምላክ እንደመሆኑ ፍርዱ ሁልጊዜም እውነተኛ ነው። ለትክክለኛ ፍርድ መሠረቱ ትክክለኛ ዕውቀት ነውና። ስለሆነም ጻድቃንን ተርቤ አብልታችሁኛል፥ ተጠምቼ አጠጥታችሁኛል፥ ታምሜ ጠይቃችሁኛል፥ ታስሬ ጎብኝታችሁኛል፥ እንግዳ ሆኜ ተቀብላችሁኛል፥ ብታረዝ አልብሳችሁኛል። ስለዚህ እናንተ የአባቴ ቡሩካን ብሎ ወደ መንግሥተ ሰማያት ያስገባቸዋል። የኃጥኣን የዘለዓለም መኖሪያ በማያቋርጥና ዘለዓለማዊ በሆነ ጎዘን በገሀነመ እሳት ነው። የጻድቃን ደግሞ የዘለዓለም መኖርያ በማያቋርጥ የደስታ ሕይወት (ተወስኮ ዘነሳእያን/ዘነሳሕያን) በመንግሥተ ሰማያት መኖር ነው። ጻድቃንን በገነት ኃጥኣንን በሲኦል የሚያኖር እርሱ ጌታ ክርስቶስ ነው።

ክፍል ፲፩

"የሰው ልጅም ሊሰቀል አልፎ ይሰጣል" (ማቴ. ፳፮፥ ፪)። ጌታ ሰውን ተሰቅሎ ማዳን ይገባዋል። በእርሱ መሰቀል የሰው ልጅ ድኅነት ይፈጸም ዘንድ በፈቃዱ ተሰቀለ። በጌታ የስቅለት ሂደት፦

- √ አይሁድ ይሰቅሉት ዘንድ ተሰብስበው ተማከሩ።
- √ አሳልፎ እንዲሰጣቸው ለይሁዳ 30 ብር ሰጡት።
- √ ጴጥሮስ ፈርቶ ጌታን አላውቀውም አለ።
- √ የሀገር ሽማግሌዎችና ሊቃነ ካህናት ሰይፍና ጎመድ የያዙ ጭፍሮችን አስከትለው መጡ።
- √ ይሁዳ በሽንገላ ስሞ ጌታን አሳያቸው።
- √ ሐዋርያት ጌታን ትተውት ሸሹ።
- √ አይሁድ በጌታ ተፉበት፥ ተሳለቁበት፥ ጎሰሙት።
- √ ጌታን የካህናት አለቆችና ሽማግሌዎች ሲከሱት ምንም አልመለሰም (ማቴ. ፳፯፥ ፲፪)።
- √ በርባንን ፈትተው ክርስቶስን አሰሩት።
- √ የጌታን ራሱን መቱት፥ ገፈፉት፥ ራቁቱን ሰቀሉት።
- √ ከስድስት እስከ ዘጠኝ ሰዓት ምድር ጨለመች።
- √ ሐምጣጤ አጠጡት።
- √ ጌታ በራሱ ሥልጣን ነፍሱን ከሥጋው ለየ።
- √ የቤተ መቅደስ መጋረጃ ከላይ እስከታች ተቀደደ።
- √ ምድር ተናወጠች፥ ዓለቶች ተሰነጣጠቁ።
- √ ሙታን ተነሡ።
- √ ዮሴፍ ጌታን በንጹሕ በፍታ ከፈነው።
- √ ከዐለት በወቀረው በአዲስ መቃብር ቀበረው።
- √ አይሁድ ፈርተው መቃብሩን አስጠበቁ።

ጌታ ይሁዳ አሳልፎ እንደሚሰጠው ያውቅ ነበር። ይኽውም ይሁዳ ነጻ ፈቃዱን ተጠቅሞ እንደሚሸጠው አውቆ ነው እንጂ ይሁዳ እንዲሸጠው አላስገደደውም ነበር። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ይህንን ሁሉ መከራ የተቀበለው በመከራው መከራችንን ሁሉ ያርቅልን ዘንድ ነው።

ክፍል ፲፪

"እውነት እላችኋለሁ፥ ይህ ወንጌል በዓለም ሁሉ በማናቸውም ስፍራ በሚሰበክበት ርሷ ያደረገችው ደግሞ ለርሷ መታሰቢያ እንዲሆን ይነገራል" (ማቴ. ፳፮፥ ፲፫)።

አንዲት ሴት ዋጋው እጅግ የበዛ የአልባስጥሮስ ሽቱ ይዛ ጌታ በማዕድ ተቀምጦ ሳለ በራሱ ላይ አፈሰሰችለት። በዚህም ጽንዐ ፍቅሯን ገለጸች። ይህ መልካምነቷ ጌታን ደስ ስላሰኘው ወንጌል በሚሰበክበት ቦታ ሁሉ ለእርሷ መታሰቢያ ይሆን ዘንድ እንደሚነገርላት ተናግሯል። ቅዱሳን እግዚአብሔርን በመልካም ሥራቸው ደስ ያሰኙታል። እግዚአብሔርም ለእነርሱ መታሰቢያ እንዲሆን ስለእነርሱ ብዙ ተናግሯል። ለምሳሌ "በቤቴና በቅጥሬ ውስጥ ከወንዶችና ከሴቶች ልጆች ይልቅ የሚበልጥ መታሰቢያና ስም እሰጣቸዋለሁ የማይጠፋም የዘለዓለም ስም እሰጣቸዋለሁ" ብሏል (ኢሳ. ፶፮፥ ፭)። እኛም የጌታን ቃል መሠረት አድርገን በቅዱሳን በስማቸው ታቦት እንቀርጽላቸዋለን፥ ስማቸውን በጸሎት እናነሳለን፥ ስለእነርሱ እናስተምራለን። ባለሽቱዋ ሴት በመልካም ሥራዋ መታሰቢያዋ እንደሚነገር ሁሉ ቅዱሳንም በመልካም ሥራቸው መታሰቢያቸው ይነገራል። ለዚህ ትምህርት ደግሞ መሠረቱ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ክፍል ፲፫

"እንካችሁ ብሉ ይህ ሥጋዬ ነው አለ። ለብዙዎች ለኃጢአት ይቅርታ የሚፈስ የሐዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው። ከእርሱ ጠጡ" (ማቴ. ፳፮፥ ፳፮-፳፱)።

የብሉይ ኪዳን መሥዋዕት ከዕለት መቅሠፍት፥ ከሥጋዊ መከራ ያርቅ ነበረ እንጂ የነፍስን መከራ ማራቅ አልቻለም ነበር። የሐዲስ ኪዳኑ መሥዋዕት ግን የነፍስንም የሥጋንም መከራ የሚያርቅ፥ ነፍስንም ሥጋንም የሚቀድስ፥ የዘለዓለም ሕይወትን የሚያስገኝ፥ ኃጢኣትን የሚያስተሠርይ ቅዱስ መሥዋዕት ነው። መሥዋዕቱም የክርስቶስ ሥጋና የክርስቶስ ደም ነው። ጌታ ኅብስቱን አንስቶ ባርኮ እንኩ ይህ ሥጋዬ ነው ብሏል። ወይኑንም አንስቶ ይህ ደሜ ነው ብሏል። በዚህ አግባብ አሁንም ኅብስቱንና ወይኑን አቅርቦ ካህኑ በጸለየ ጊዜ መንፈስ ቅዱስ ኅብስቱን ወደ ክርስቶስ ሥጋነት፥ ወይኑን ወደ ክርስቶስ ደምነት ይለውጠዋል። ምእመናንም ንስሓ ገብተው፥ ትሩፋት ሠርተው ይቀበሉታል። እርሱም ፈውሰ ሥጋ ፈውሰ ነፍስን ይሰጣቸዋል።

በማንኛውም የዕድሜ ክልል ያለ ምእመን ንስሓ ገብቶ ሥጋውን ደሙን መቀበል ይችላል። ሥጋሁ ወደሙ ለክርስቶስ ለሕፃናት ብቻ ወይም ለሽማግሌዎች ብቻ የተፈቀደ አይደለም። ለወጣቶችም፥ ለባለትዳሮችም፥ ላላገቡትም፥ ለማግባት ላሰቡትም፥ ለማንኛውም ምእመን ሁሉ የተፈቀደ ነው። ነገር ግን ወደ እርሱ ለመቅረብ ንስሓ መግባት ከሁላችንም ይጠበቃል።

ክፍል ፶፬

"ነፍሴ እስከሞት ድረስ እጅግ አዘነች" (ማቴ. ፳፮፥ ፴፰)

ወልደ እግዚአብሔር ቃል ሥጋን ብቻ እንጂ ነፍስን አልነሳም የሚሉ ሰዎች የሚረቱት (ረ ይጥበቅ) በዚህ ኃይለ ቃል ነው። ቃል ነፍስንም ሥጋንም ከድንግል ማርያም ነስቶ ሰው ሆኗል። ማዘን፥ መተከዝ የነፍስ ግብር ነው። ስለዚህ ጌታ የሚያዝን፥ የሚተክዝ ሰውነትን ገንዘብ በማድረጉ አዝኗል፥ ተክዟል። በኃዘኑ ኃዘናችንን፥ በትካዙ ትካዛችንን ያርቅልን ዘንድ መድኃኔዓለም ክርስቶስ አዘነ፥ ተከዘ። ይህ ሁሉ የቤዛነት ሥራ ነው። ማዘን፥ መተከዝ የሚገባን እኛ ሆነን ሳለ ኃዘናችንን አዝኖ፥ ትካዛችንን ተክዞ ከዘለዓለማዊ ሞት አዳነን። ወደ ሕይወት መንግሥተ ሰማያትም መለሰን።

ለክርስቶስ በነፍሱ ምትክ መለኮቱ ሆነው የሚሉ ከሓድያን ተነስተው ነበር። ህየንተ ነፍሱ ኮኖ መለኮቱ ብለውታል። ነገር ግን ይህ ንግግራቸው ከንቱ መሆኑን የምናውቀው ነፍሱ ከሥጋው ተለየች በሚለው ቃልና ነፍሴ እስከሞት ድረስ እጅግ አዘነች በሚሉት ቃላት ነው። ነፍሱ ከሥጋው ተለይታለች። በነፍሱ ምትክ መለኮቱ ነው ካሉ መለኮት የሌለበትና የማይኖርበት ቦታ ስለማይኖር ከሥጋ ተለየ አያሰኝምና ክሕደታቸው መሠረት አልባ መሆኑን እንረዳለን።

ክፍል ፶፭

"ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት ግን ከአባት ብቻ በቀር የሰማይ መላእክትም ቢሆኑ ልጅም ቢሆን የሚያውቅ የለም" (ማቴ. ፳፬፥ ፴፮)።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚመጣበትን ቀን ማንም አያውቅም። ዘመኑ ዘመነ ዮሐንስ፥ ዕለቱ ዕለተ እሑድ፥ ሰዓቱ መንፈቀ ሌሊት እንደሆነ ቢታወቅም ብዙ ዘመነ ዮሐንስ፥ ብዙ ዕለተ እሑድ፥ ብዙ መንፈቀ ሌሊት አለና አይታወቅም አለ። የሰማይ መላእክትም አያውቁትም። ልጅም አያውቀውም ተብሏል። "ልጅ" ያለው ማንን ነው ከተባለ ፍጥረታትን እንደ ሸማ ጠቅሎ ልጅ ብሏቸዋል። ኦሪት ዘልደት ሲል ኦሪት ዘፍጥረት እንዲል። "ጎደጎ ለእግዚአብሔር ዘወለደከ" ሲል "ዘፈጠረከ" ማለቱ እንደሆነ ግልጽ ነው (ዘዳ. ፴፪፥ ፲፰)። ስለዚህ ልጅም ቢሆን አያውቅም የሚለው ቃል መላእክትም ሌሎች ፍጥረታትም አያውቁም ማለት እንደሆነ አስተውል።

ከአብ በቀር የሚያውቃት የለም አለ። "በቀር" የሚለው ቃል "ከፍጡራን" ሲለየው ነው እንጂ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ሲለየው አይደለም። ይህን የመሰለ አገላለጽ ፭ኛ ጢሞ. ፩፥ ፲፯ "ብቻውን አምላክ ለሚሆን ለማይሞተው ለማይታየውም ለዘለዓለም ንጉሥ ምስጋናና ክብር እስከ ዘለዓለም ድረስ ይሁን አሜን" ይላል። በዚህ አገላለጽ "ብቻውን" ስላለ አምላክ "አብ ብቻ" ሊመስለን ይችላል። ነገር ግን "ብቻውን" የሚለው ከፍጥረታት ሲለየው ነው እንጂ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ሲለየው እንዳልሆነ የሚያሳውቀን ራሱ ቅዱስ ጳውሎስ ለሮሜ ሰዎች "ከእነርሱም ክርስቶስ በሥጋ ተወለደ እርሱም ከሁሉ በላይ የሆነ ለዘለዓለም ቡሩክ አምላክ ነው" ብሎ የወልድን አምላክነት ነግሮናልና ነው።

ክፍል ፶፮

"ሲጸልይ፦ አባቴ፥ ቢቻልስ፥ ይህች ጽዋ ከእኔ ትለፍ ነገር ግን፥ አንተ እንደምትወድ ይሁን እንጂ እኔ እንደምወድ አይሁን አለ" (ማቴ. ፳፮፥ ፴፱)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ሞቱን "ጽዋ" ብሎ ገልጾታል። ይህች ጽዋ ከእኔ ትለፍ ማለትም ወደ ምእመናን ትለፍ ማለት ነው። ይኽውም ምእመናን እኔን አብነት አድርገው ይሙቱ (ለእውነት ሰማዕት ይሁኑ) ማለቱ ነው። ነገር ግን የአንተ ፈቃድ ይደረግ እንጂ የእኔ ፈቃድ ይደረግ አልልም። አንተ እንደምትወድ ይሁን እንጂ እኔ እንደምወድ አይሁን አለ። ምን ማለት ነው?

ራሱ ወልድ በሌላ ጊዜ "እኔና አብ አንድ ነን! የአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው" እያለ ተናግሯል። የአብ ያለው ሁሉ የእርሱ ከሆነ ለምን አንተ እንደምትወድ እንጂ እኔ እንደምወድ አይሁን አለ? የተለያየ ፈቃድ፥ የተለያየ ሥምረት (መውደድ) አላቸውን? ከተባለ የላቸውም። ትርጉሙ አብ: ፈቃድህ ፈቃዴ ስለሆነ አንተ እንደምትወድ ይሁን ማለት ነው። አብ: የምትወደው የምወደው ስለሆነ የምትወደው ይሁን ማለት ነው።

ይህን የመሰለ አነጋገር ይሁዳ ጌታን እንደሚሸጠው በምልክት ራሱ ጌታ ለሐዋርያት ነግሯቸው ነበር። ይሁዳ ጌታን "የማስይዝህ እኔ ነኝን" ባለው ጊዜ ግን "አንተ አልክ" ብሎ ነበር የመለሰለት። በዚህ ጊዜ ይሁዳ እንደሚሸጠው ጌታም እንደተናገረ ሳለ እንደምትሸጠኝ እየተናገርክ ያለኽው አንተ ራስህ ነህ ማለቱ "እኔ ግን አልተናገርኩም" የሚል ትርጉምን አይሰጥም። አንተም አልክ የሚል ትርጉምን ይይዛል እንጂ። ከላይ ያለው ኃይለ ቃልም አብ አንተ እንደምትወድ ይሁን ሲል አንተ የምትወደው እኔ የማልወደው አይደለም የምወደው ነው እንጂ የሚል ትርጉምን እንደሚይዝ ማስተዋል ይገባል። እኔ እንደምወድ አይሁን ማለት ደግሞ ሲጀምር ከአንተ ፈቃድ የተለየ እኔ የምወደው ነገር የለኝም ማለት ነው።

ክፍል ፲፯

"በዘጠኝ ሰዓትም ኢየሱስ፦ ኤሎሄ፥ ኤሎሄ፥ ላማ ሰበቅታኒ ብሎ በታላቅ ድምፅ ጮኸ። ይህም፦ አምላኬ አምላኬ፥ ስለ ምን ተውኸኝ ማለት ነው" (ማቴ. ፳፯፥ ፵፮)። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ አምላክ ሆኖ ሳለ ለምን አምላኬ አምላኬ እያለ ተናገረ? ለምን ተውከኝ ማለትስ ምን ማለት ነው? ለምን ተውከኝ ብሎ መናገሩ ኢየሱስ የአዳም ቤዛ በመሆኑ ነው። ስለዚህ በሲኦል በተተወው የሰው ልጅ ተገብቶ ለምን ተውከኝ ብሏል። "አምላኬ" ማለቱስ እንደምን ነው ቢሉ ለተዋሐደው ሥጋ አብ አምላኩ ፈጣሪው ነውና። ፈጣሪ ቃል ፍጡር ሥጋን እንደተዋሐደ ግልጽ ነው። ይህ ከሆነ የክርስቶስን ሥጋ ማን ፈጠረው? አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር አንድ ናቸው። ስለዚህ ወልደ እግዚአብሔር የተዋሐደውን ሥጋ ማን ፈጠረው ካልን ሦስቱም በአንዲት ሥልጣን ፈጥረውታል። አብ ፈጠረው፥ ወልድ ፈጠረው፥ መንፈስ ቅዱስ ፈጠረው ቢል አንድ ነው።

ስለዚህ አምላኬ አምላኬ ሲል ለተዋሐደው ሥጋ አብም፥ ራሱ ወልድም፥ መንፈስ ቅዱስም አምላኩ ስለሆኑ ነው። አዳምን ለማዳን ወልድ በተለየ አካሉ ቢሰቀልም፥ ወልድ በተለየ አካሉ ቤዛ አዳም ቢሆንም አዳምን በማዳን ግን ሦስቱም አካላት ማለትም አብም፥ ወልድም፥ መንፈስ ቅዱስም አንድ ናቸው።

ክፍል ፲፰

"ኢየሱስም፦ አንተ አልኽ፥ ነገር ግን፥ እላችኋለሁ፥ ከእንግዲህ ወዲህ የሰው ልጅ በኀይል ቀኝ ሲቀመጥ፥ በሰማይም ደመና ሲመጣ ታያላችኹ አለው" (ማቴ. ፳፮፥ ፷፬)።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በአይሁድ መካከል እየተመላለሰ የሕይወትን ትምህርት ቢያስተምራቸውም ትምህርቱን ግን ብዙዎች ሳይቀበሉት ቀርተዋል። እርሱ ክርስቶስ በፍጹም ትሕትና ቢያስተምራቸውም ሳያምኑበት ቀርተዋል። በታላቅ ግርማ መጥቶ ኃጥኣንን በግራ ጻድቃንን በቀኝ በሚያቆምበት ጊዜ ግን ሁሉም አምላክነቱን፥ መሢሕነቱን ይረዳሉ። "በኃይል ቀኝ ሲቀመጥ" የሚለው አነጋገር አምላክነቱን ያሳውቃል።

ያን ጊዜ አምላክነቱን ቢያውቁም ግን አይጠቀሙም። ምክንያቱም ያን ጊዜ የሚመጣው ለፍርድ ነው። በሰማይ ደመና ሲመጣ ታዩታላችሁ የሚለው እርሱን ደመና የሚሸከመው ሆኖ አይደለም። እርሱ ደመናትን ይሸከማል እንጂ ደመናት እርሱን አይሸከሙትም። በሰማይ ደመና ሲመጣ ታዩታላችሁ መባሉ በግርማ መለኮት እንደሚመጣ ለመግለጥ ነው። ወበእንተ ዕበይከ ትትሜሰል በደመና እንዲል።

ክፍል ፲፱

"በዚያን ጊዜ በነቢዩ በኤርምያስ የተባለው፦ ከእስራኤል ልጆችም አንዳንዶቹ የገመቱትን፥ የተገመተውን ዋጋ ሠላሳ ብር ያዙ፥ ጌታም እንዳዘዘኝ ስለሸክላ ሠሪ መሬት ሰጡት። የሚል ተፈጸመ" (ማቴ. ፳፯፥ ፱-፲)።

ነቢዩ ኤርምያስ ይህንን ቃል ከምን ላይ ተናግሮት ነበር? ይህ 66 ቁጥር ካለው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ውስጥ አይገኝም። ይህ ቃል የሚገኘው ከሰማንያ አንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ነው። ተረፈ ባሮክ ላይ "እነሱስ ካባቶቻችሁ ይልቅ ፈጽማ የተናቀች ኃጢአትን ሠሩ። እነሱ ዋጋ የሌለው ሰውን ይሸጡታል። ከበሽታ የሚያድኝ ጌታን እንዲታመም ያደርጉታል። ኃጢአት የሚያስተሠርይ ጌታንም ይፈርዱበታል። እስራኤል ልጆች የተሰማሙበት የሰው ልጅ ዋጋ ሠላሳውን ብር ይቀበሉታል ያንንም ብር ለሸክላ ሠሪ ቦታ ዋጋ አድርገው ይሰጡታል" ተብሎ ተገልጿል (ተረ. ባሮ. ፮፥ ፮-፫)።

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን መጻሕፍት አምላካውያት የሚባሉት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች 81 ናቸው። እነዚህም ፍትሐ ነገሥት አንቀጽ ሁለት ላይ ተገልጸዋል። ተረፈ ባሮክ ቁጥሩ ከትንቢተ ኤርምያስ ጋር ነው አንድ ተብሎ ይቆጠራል። በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ነው ጌታን ሠላሳ ብር እንደሚሸጡት በትንቢት መልኩ ተነግሮ የነበረው።

ክፍል ፮

ኢየሱስ ክርስቶስ **"ከሙታን ተነሣ።" (ማቴ. ፳፰፥ ፮)።**

የክርስትና ሃይማኖት ከሌሎች እምነቶች የሚለየው አስተምህሮው የተረጋገጠ መሆኑ ነው። የሰው ልጅ ሁሉ ሞቶ እንደማይቀርና እንደሚነሣ በኩረ

ትንሣኤ ኢየሱስ ክርስቶስ ሞቶ ተነሥቶ አሳየን። አይሁድ ጌታ እንደሚነሣ ሲያስተምር ሰምተውት ስለነበር መቃብሩን በጭፍሮች እንዲጠበቅ አድርገውት ነበር። ጌታ ግን ከሙታን መካከል ተነሣ። በዚህ ጊዜ አይሁድ ከጭፍሮች ጋር ተመካክረው "እኛ ተኝተን ሳለን ደቀ መዛሙርቱ በሌሊት መጥተው ሰረቁት በሉ" አሏቸው። ላለማመንና ራሳቸው ከድኅነት ለማራቅ ዋሹ።

ጌታ ግን ከሙታን መካከል ተነሥቶ ለሐዋርያቱ ተገልጾ ትምህርተ ኅቡዓትን፥ ኪዳንን አስተማራቸው። እያዩትም ወደ ሰማይ ዐርጓል። ከሞትን በኋላ ትንሣኤ እንዳለ ምስክራችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሌሎች ቤተ እምነቶች ግን ከሞት በኋላ ሕይወት ስለመኖሩ የሚያረጋግጥላቸው ነገር የለም። ሞት የሕይወት መጨረሻ አይደለም። ወደ ሌላ የሕይወት ክፍል መሸጋገሪያ ነው። በዚህ ምድር የምንኖረው ለዘለዓለማዊው ሕይወት የሚያበቃንን ሥራ እንድንሠራ ነው።

ክፍል ፶፩

"ኢየሱስም ቀረበና እንዲህ ብሎ ተናገራቸው፦ ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር ተሰጠኝ" (ማቴ. ፳፰፥ ፲፰)።

"ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር ተሰጠኝ" ሲል ሰጪው ማነው? ተሰጪውስ ማን ነው? የሚለውን ለይቶ ማወቅ ያስፈልጋል። ይህ ቃል የተነገረው ክርስቶስ ስለተዋሐደው ሰውነት እንደሆነ ግልጽ ነው። ምክንያቱም እንደ አምላክነቱ ሰጪ እንጂ ተሰጪ አይደለም። ሥጋ ግን ቃልን በተዋሐደ ጊዜ በማኅፀን የአምላክነትን ክብር አግኝቷል። ይኽውም አምላካዊ ሥልጣንን ገንዘቡ አድርጓል ማለታችን ነው። ስለዚህም "ሥልጣን ሁሉ ተሰጠኝ" ብሎ ይናገራል። ስለክርስቶስ መጻሕፍት ሲናገሩ አንዳንድ ጊዜ የሰውነቱን ነገር ያነሣሉ፥ አንዳንድ ጊዜ የአምላክነቱን ነገር ያነሣሉ፥ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ በአንድነት የሰውነቱንም የአምላክነቱንም ነገር ያነሣሉ።

ክርስቶስ ብዙ ጊዜ ራሱን የሰው ልጅ እያለ ጠርቷል። በዚህ ጊዜ አምላክነቱን ትቶ እንዳልሆነ ልብ ማድረግ ያስፈልጋል። ብዙ ጊዜ ራሱን የእግዚአብሔር ልጅ ሲልም ይገኛል በዚህ ጊዜ ሰውነቱን ትቶ እንዳልሆነ ልብ ይሏል። ኢየሱስ ክርስቶስ የሰው ልጅ እየተባለ የሚጠራው ሰው በመሆኑ እንደሆነ ሁሉ ሥልጣን ተሰጠኝ ማለቱም ስለሰውነቱ መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል።

ክፍል ፶፪

"እንግዲህ ሒዱና አሕዛብን ሁሉ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው፥ ያዘዝኋችኹንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው ደቀ መዛሙርት አድርጓቸው" (ማቴ. ፳፰፥ ፲፱)።

ይህ ምሥጢረ ሥላሴ የተገለጠበት ኃይለ ቃል ነው። አሕዛብ ያላቸው ከልጅነት ውጭ ያሉ ሰዎችን ነው። ስለዚህ ሐዋርያት እነዚህን ሰዎች በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቁ ደቀመዛሙርት (ክርስቲያን) ያደርጓቸው ዘንድ ታዝዘዋል። ሰው ከመጠመቁ በፊት የማንም እምነት ተከታይ አይደለም። ክርስቲያንም አይደለም፥ እስላምም አይደለም፥ ፕሮቴስታንትም አይደለም። ሰው ብቻ ነው እንጂ። ሰው በሥላሴ ስም ሲጠመቅ ክርስቲያን ይሆናል። በሥላሴ ስም ማለት ሥላሴን አምኖ ማለት ነው።

እግዚአብሔር ሦስት አካላት አሉት። እኒህም አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ናቸው። ሦስት አካላት ስላሉ ሦስት እግዚአብሔር፥ ሦስት አማልክት አሉ ግን አንልም። ምክንያቱም ሦስቱ አካላት ተገናዛቢ ናቸው። ይኽውም አብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ልብ፥ ወልድ የአብ የመንፈስ ቅዱስ ቃል፥ መንፈስ ቅዱስ የአብ የወልድ እስትንፋስ ነው። ሦስቱ አካላት በየአካላቸው ጸንተው በከዊን እየተገናዘቡ ይኖራሉ። የሦስቱ አካላት መገነዛዘብም አንድ አምላክ፥ አንድ እግዚአብሔር ያሰኛል እንጂ ሦስት አማልክት አያሰኝም። መገነዛዘብ ባይኖር ኖሮ ግን ሦስት ባሰኘ ነበር።

ክፍል ፶፫

ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያትን **"እኔ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ዅልጊዜ ከእናንተ ጋራ ነኝ"** ብሏቸዋል **(ማቴ. ፳፰፥ ፲፱)**። በሐዋርያት ካህናትን ሁሉ መናገሩ ነው። ይህም ማለት ክርስቶስ እስከ ዕለተ ምጽአት ድረስ በካህናት አድሮ ጸጋውን እንደሚያድል የሚያስረዳ ቃል ነው። ከሁሉ ጋር ሁል ጊዜ መኖር የሚችል እግዚአብሔር ብቻ ነው። ፍጡር ውሱንነት ስላለበት በሁሉ ቦታ ከሁሉ ጋር በሁሉም ጊዜ መገኘት አይችልም። ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ፈጣሪ በመሆኑ ሐዋርያትን እስከ ዓለም ፍጻሜ ከእናንተ ጋር ነኝ ብሏቸዋል። ይህ "እስከ" ፍጻሜ የሌለው እስከ ነው። ከዓለም ፍጻሜ በኋላም ለዘለዓለሙ ነግሦላቸው በእርሱ ዓለምነት ይኖራሉና።

"ከእናንተ ጋራ ነኝ" የሚለው አባባል በረድኤት፥ ጸጋን በእነርሱ አድሮ በማደል እንደሆነ መረዳት ይገባል። በአካልማ በሁሉ ቦታ ያለ ስለሆነ ከሐዋርያትና በእነርሱ እግር ከተተኩት ከካህናት ጋር ብቻ ሳይሆን ከፍጥረታቱ ሁሉ ጋር ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ የሌለበት ቦታ ስለሌለ ከእርሱ ተሰውረን ምንም ነገር ማድረግ አንችልም። በየትኛውም ቦታ ብንኖር ያየናል ይሰማናል። ልባችንን ሳይቀር መርምሮ ያውቃል።

ክፍል ፮፬

"የእግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል መጀመሪያ" (ማር. ፩፥ ፩)። ወንጌላዊው ማርቆስ ወንጌሉን ሲጽፍ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ብሎ ይጀምርና ስለዮሐንስ መጥምቅ ይጽፋል። ነገረ ክርስቶስን ከነገረ ቅዱሳን ጋር አያይዞ ማስተማር የወንጌላዊ (ወንጌልን አስተምራለሁ የሚል ሰው) መገለጫ ነው። በጣም የሚገርመው ቅዱስ ማርቆስ ስለዮሐንስ መጥምቅ ስለልብሱ፥ ስለምግቡ ሳይቀር መጻፉ ነው። በተጨማሪም የንስሓን ጥምቀት ያጠምቅ እንደነበረ ጽፏል። ምክንያቱም ከቅዱሳን ሕይወትም እንድንማር ስለፈለገ ነው። ስለዚህ ስለቅዱሳን ሕይወት መናገር ነገረ ክርስቶስን አይጋርደውም።

በዘመናችንም የቅዱሳን ሕይወትና ተጋድሎ በገድል መልኩ ተዘጋጅቶ የቀረበው ከሕይወታቸው ትምህርትን እንድናገኝበት ነው። ዮሐንስ መጥምቅ እርሱ በውሃ እንደሚያጠምቅ ኢየሱስ ክርስቶስ ግን በመንፈስ ቅዱስ ያጠምቃችኋል ብሏቸዋል። በእርሱ ጥምቀት ረቂቅ ልጅነትን ታገኛላችሁ ሲል ነው። ዮሐንስ መጥምቅ ከሞተ በኋላ ጌታ ተአምራትን እያደረገ፥ በሽተኞችን እየፈወሰ መጥቷል። አንዱን በሽተኛ ሄደህ ራስህን ለካህን አሳይ ብሎታል። ይኽውም ወደካህናት እየሄድን ንስሓ መግባት እንዳለብን ያመለክታል።

ክፍል ፮፭

ጌታ ኢየሱስ ሽባውን ፈውሶ **"ኃጢአትህ ተሰረየችልህ"** ብሎታል **(ማር. ፪፥ ፭)**። በዚህ ጊዜ አይሁድ "ከጻፊዎችም አንዳንዶቹ በዚያ ተቀምጠው ነበር በልባቸውም፦ ይህ ሰው ስለ ምን እንደዚህ ያለ ስድብ ይናገራል። ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ኀጢአት ሊያስተሰርይ ማን ይችላል ብለው ዐሰቡ" ተብሏል።

ከእግዚአብሔር በቀር ማንም ቢሆን ኃጢአትን ይቅር ማለት አይችልም። አይሁድ ይህን ማወቃቸው ጥሩ ነበር። ነገር ግን ኢየሱስ ክርስቶስ ኃጢአትን ይቅር ሲል ቢያዩት ይሳደባል ብለውታል። ይሳደባል ያሉት ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ "እግዚአብሔር" መሆኑን ባለመረዳታቸው ነበር። ኢየሱስ ክርስቶስም አምላክ እንደሆነ እንዲረዱት **"ለሰው ልጅ በምድር ላይ ኀጢአትን ሊያስተሰርይ ሥልጣን እንዳለው እንድታውቁ"** ብሏቸዋል **(ማር. ፪፥ ፲)**። የሰው ልጅ ብሎ ስለሰውነቱ ነግሯቸዋል። በሥራው ደግሞ እግዚአብሔርነቱን ነገራቸው።

ክፍል ፮፮

"ኢየሱስም አላቸው፦ ሙሽራው ከነርሱ ጋራ ሳለ ሚዜዎች ሊጦሙ ይችላሉን ሙሽራው ከነርሱ ጋራ ሳለ ሊጦሙ አይችሉም። ነገር ግን፥ ሙሽራው ከነርሱ የሚወሰድበት ወራት ይመጣል፥ በዚያ ወራትም ይጦማሉ" (ማር. ፪፥ ፲፱-፳)።

ሙሽራው የተባለው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሚዜዎች የተባሉት ሐዋርያት ናቸው። ጾምን ሕግ አድርጎ የሰጠ የጾም ባለቤት ኢየሱስ ክርስቶስ በመካከላቸው ሳለ ሐዋርያት እንደማይጾሙና ሙሽራ የተባለው እርሱ በሥጋ ከተለያቸው በኋላ ግን እንደሚጾሙ ተናግሯል። ጾም ምሥጢሩ መከልከል ነው። ይኽውም ለተወሰነ ሰዓት ከምግብ፥ ለተወሰኑ ዕለታት ከፍስክ ምግቦች፥ ለዘለዓለም ከክፉ ነገር መከልከል ነው። አይሁድ እየጾምን ነው ብለው አስበው እንኳ ከሐሜት ግን አልተለዩም። እንዲህ ዓይነቱን ጾም ጌታ ኢየሱስ ከእኛ አይፈልገውም። ጾም ፍቅርን ይዞ፥ ይቅርታን አንግቦ የሚፈጽሙት ነው።

ከላይ ባለው ቃል በባህላቸው በሙሽራው የሙሽርነት ጊዜ ሚዜዎች እንደማይጾሙ ያስረዳል። በሀገራችንም ይህንን ይዘው ከሰባቱ የአዋጅ አጽዋማት መካከል በሙሽርነት ጊዜያቸው የማይጾሙ ሰዎች ይስተዋላሉ። ነገር ግን ይህ ትልቅ ስሕተት ነው። ጾም ሰባት ዓመትና ከዚያ በላይ ለሆነ ምእመን ሁሉ የታዘዘ ስለሆነ ከባድ ሕመም ካልታመመ በስተቀር ጾምን መሻር አይገባም። ጌታም በባህላቸው ያለውን ተናገረ እንጂ በሙሽርነት ጊዜያችሁ አትጹሙ የሚል መልእክትን አላስተላለፈም።

ክፍል ፮፯

"የሰው ልጅ ለሰንበት እንኳ ጌታዋ ነው አላቸው" (ማር. ፪፥ ፳፰)። ሐዋርያት በሰንበት በእርሻ መካከል ሲሄዱ እሸት ቀጥፈው በልተው ነበር። አይሁድ ግን በዕለተ ሰንበት ለምን እሸት ይቀጥፋሉ ብለው ጌታን ተቃውመውት ነበር። ጌታ ግን ዳዊት ያደረገውን በታሪክ ነግሯቸዋል። ዳዊት ያልተፈቀደለትን መሥዋዕት በተራበ ጊዜ እንደበላ ነግሯቸዋል።

ሰንበት የተፈጠረው ለሰው ነው እንጂ ሰው ለሰንበት እንዳልተፈጠረ ነግሯቸዋል። የበዓል ክብሩ ከሰው ቀጥሎ ነው። ከዕለት ሰው ይበልጣልና። ሐዋርያት በተራቡ ጊዜ በሰንበት እሸት ቀጥፈዋል። ይህ እንደበደል የሚታይ አይደለም። ዳዊት በተራበ ጊዜ ለካህናት ብቻ የሚገባውን መሥዋዕት በልቷል። ይህ ከበደል አልተቆጠረበትም። በዕለተ ሰንበት የዕለት ምግብ ሠርተው ቢበሉ በደል አይሆንም። የሚበላ ካልተገኘ በዕለተ ሰንበት እንጀራ ቢጋግሩ፥ ወጥ ቢሠሩ ሰንበትን ሻሩ አያሰኝም።

ክፍል ፲፰

"ልብሴን የዳሰሰ ማን ነው አለ" (ማር. ፭፥ ፴)።

ለብዙ ዘመን ደም ይፈሳት የነበረች ሴት የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ልብስ በዳሰሰች ጊዜ ተፈውሳለች። ይህች ሴት ከበሽታዋ ለመዳን አስቀድማ ከብዙ ባለመድኃኒቶች ዘንድ ሄዳ ነበር። ነገር ግን ገንዘቧን ከመጨረስ ውጭ ፈውስን ማግኘት አልቻለችም ነበር። ኢየሱስ ግን በሽታዎችን ሁሉ እንደሚፈውስ ሰምታ ከኋላው ሄዳ ልብሱን ዳሰሰችና ፈጥና ተፈውሳለች። ያን ጊዜ ጌታ ልብሴን የዳሰሰ ማን ነው ብሎ ጠየቀ። እርሱ ጌታ ሁሉንም የሚያውቅ ነው። ማን እንደዳሰሰውም ሳይጠይቅ በፊት ያውቃል። ኃይል ከእርሱ እንደወጣም አውቋል። ታዲያ እንዲህ ከሆነ ማን ዳሰሰኝ ብሎ መጠየቁ ለምንድን ነው? ተአምራቱን ሁሉ ሲያደርግ በዕውቀት እንደሚያደርግ ሐዋርያቱ ይረዱ ዘንድ ነው። ደም ይፈሳት የነበረችዋ ሴትም ሳያውቅ ልብሱን ብነካ ተፈወስኩ እንዳትልና ሁሉንም በዕውቀት እንደሚሠራ ለማጠየቅ ማን ልብሴን ዳሰሰኝ ብሎ ጠይቋል።

ክፍል ፲፱

"ስለ ምን ቸር ትለኛለህ ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር ማንም የለም" (ማር. ፲፥ ፲፰)። ኢየሱስ ክርስቶስ ቸር እንደሆነ ራሱ **"ቸር እረኛ እኔ ነኝ። ቸር እረኛ ራሱን ስለበጎቹ አሳልፎ ይሰጣል"** ብሎ ተናግሯል **(ዮሐ. ፲፥ ፲፩)**።

ስለዚህ አንድ ሰው "ቸር መምህር ሆይ የዘለዓለም ሕይወትን እወርስ ዘንድ ምን ላድርግ" ብሎ በጠየቀው ጊዜ ከአንዱ ከእግዚአብሔር ውጭ ቸር ማንም የለም ብሎ ጌታ ኢየሱስ መልሶለታል። ቸርነት የባሕርይው የሆነ ቸሩ እግዚአብሔር ብቻ ነው። የፍጡራን ቸርነት ግን የጸጋ ቸርነት ነው። የሰውየው አመጣጥ ውዳሴን ፈልጎ እንደሆነ የሚያሳውቀን አነጋገር ዝቅ ብሎ "ይህን ሁሉ ከሕፃንነቴ ጀምሬ ጠብቄያለሁ" በማለቱ ነው። ስለዚህ ቸር ብለው ቸር ይለኛል ብሎ መጥቷል። ጌታ ግን ይህንን አስቀድሞ ስላወቀ ከእግዚአብሔር ውጭ ቸር የለም ብሎታል። ራሱ ጌታ ኢየሱስም እግዚአብሔር ስለሆነ ከእኔ ውጭ ቸር የለም እያለው እንደሆነ ግልጽ ነው።

"ስለምን ቸር ትለኛለህ?" ማለቱም ቸር ያልክበት ምክንያት ምንድን ነው? ማለቱ ነው። ይህንንም መጠየቁ ያለበትን ምክንያት አላውቅ ብሎ አይደለም። ጌታ ለማናገር ሲሻ እያወቀ እንዳላወቀ መስሎ ይጠይቃልና። ይህን የመሰለ "አዳም ሆይ ወዴት አለህ" ብሎ ጠይቋልና።

ክፍል ፳

"በሰቀሉትም ጊዜ ሦስት ሰዓት ነበረ" (ማር. ፲፭፥ ፳፭)። ብዙ ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ለሚሉ ፕሮቴስታንቶች ራስ ምታት የሚሆንባቸው እንዲህ ዓይነቱ ቃል ነው። በዮሐንስ ወንጌል፥ በሉቃስ ወንጌልና በማቴዎስ ወንጌል ጌታ የተሰቀለው በስድስት ሰዓት እንደሆነ ጽፈዋል። ማርቆስ ግን በተሰቀለ ጊዜ ሦስት ሰዓት ነበረ አለ። የትኛው ነው ትክክል? ነው ወይስ ብዙዎች ያሉት ስድስት ሰዓት ስለሆነ ያንን ይዘን የማርቆስን እንተወው?

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን አስተምህሮ አራቱም ወንጌላውያን የተናገሩት ሐሳብ ትክክል ነው። ሦስቱ ወንጌላውያን ስድስት ሰዓት ነበረ ያሉ በንዑስ አቆጣጠር ቆጥረው ነው። ንዑስ አቆጣጠር የሚባለው አንዱን ሰዓት ያው አንድ ሰዓት በማለት መቁጠር ነው። ማርቆስ በዐቢይ አቆጣጠር ቆጥሮ ሦስት ሰዓት አለ። ዐቢይ አቆጣጠር የሚባለው ሦስቱን ሰዓት አንድ እያሉ መቁጠር ነው። ይኽውም፦

- ✓ ከ12:00 እስከ 3:00 ያለው አንድ ሰዓት
- ✓ ከ 3:00 እስከ 6:00 ያለው ሁለት ሰዓት
- ✓ ከ 6:00 እስከ 9:00 ያለው ሦስት ሰዓት
- ✓ ከ9:00 እስከ 12:00 ያለው አራት ሰዓት
- ✓ ከ12:00 እስከ 3:00 ያለው አምስት ሰዓት

እያለ የሚቆጥር አቆጣጠር ነው። ይህ አቆጣጠር ሦስቱን ሰዓት በአንድ የሚቆጥር አቆጣጠር ነው። በዐቢይ አቆጣጠር አንድ ቀን ስምንት ሰዓት ነው ማለት ነው። ስለዚህ ማርቆስ በዚህ ዐቢይ አቆጣጠር ቆጥሮ ሦስት ሰዓት ተሰቀለ ሲል ሌሎቹ ደግሞ በንዑስ ቆጥረው ስድስት ሰዓት ተሰቀለ አሉ። ሁሉም ትክክል ናቸው።

ክፍል ፳፩

ወንጌላዊው ሉቃስ ወንጌሉን በነገረ ቅዱሳን ጀምሮታል። ስለኤልሳቤጥና ስለዘካርያስ **"በእግዚአብሔር ፊት ጻድቃን ነበሩ" ብሎ ጽፏል (ሉቃ. ፩፥፮)**። ቅዱስ ገብርኤል ለዘካርያስ ዮሐንስ እንደሚወለድና መወለዱም ለብዙዎች ደስታ እንደሚሆን ተገልጿል። የቅዱሳን መወለድ ለብዙዎች ደስታ ነውና። ምክንያቱም በጸሎታቸው በምልጃቸው ብዙውን ስለሚያድኑ ነው። ወንጌላዊው ሉቃስ ስለቅዱሳን ከተናገረ በኋላ ወደ ነገረ ክርስቶስ አቅንቶ ድንግል ማርያምን ልጅ ትወልጃለሽ ስሙንም ኢየሱስ ትይዋለሽ ብሎ ቅዱስ ገብርኤል እንደነገራት ጻፈልን። ቀጥሎ ድንግል ማርያምን

መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል አላት። ይህም ማለት ያለ ወንድ ዘር እንድትወልጂ ያደርግሻል ሲላት ነው። በዚህም መንፈስ ቅዱስ ይጠራ እንጂ ለሦስቱም አካላት የተነገረ መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል።

ከድንግል ማርያም የሚወለደው የአብ የባሕርይ ልጅ ወልደ እግዚአብሔር እንደሆነ መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ነግሯታል። ኤልሳቤጥ አርጅታ ሳለች መጽነስ እንደቻለች ለጌታ የሚሳነው ነገር እንደሌለና ድንግል ማርያምም ጌታን ያለ ወንድ ዘር፣ ያለሩከቤ እንደምትወልደው ነግሯታል። በኤልሳቤጥ መንፈስ ቅዱስ መላባትና ድንግል ማርያምን ቡርክት ነሽ ብላ አመሰገነቻት። መንፈስ ቅዱስ ያልተለየው ሰው ድንግል ማርያምን ያመሰግናልና። ድንግል ማርያምን ማመስገን፣ ስለቅዱሳን መመስከር ክርስቶስ ኢየሱስን አይሸፍነውም። ስለዚህ ስለቅዱሳንም እንናገራለን እናስተምራለን። ስለድንግል ማርያምም እንናገራለን እናስተምራለን። ስለኢየሱስ ክርስቶስም ሁልጊዜም እናስተምራለን።

ክፍል ፲፪

"፬ንሳ ከነበረች ከዕጮኛው ከማርያም ጋራ ይጸፍ ዘንድ ወጣ" (ሉቃ. ፪፣፭)። መጽሐፍ ቅዱስ ድንግል ማርያምን የዮሴፍ እጮኛ ይላታል። ይህኛው እጮኝነት እኛ ከምናውቀው እጮኝነት የተለየ ነው። ዮሴፍ የማርያም እጮኛ ነው ማለት ጠባቂ ነው ማለት ነው። ይጠብቃት ዘንድ በአደራነት ከአይሁድ የተሰጠችው ዘመዱ ናትና። ከእርሱ ጋር እንድትቆጠር ወደቤተልሔም ሄዳ ሳለ በዚያ የዓለም መድኃኒት ክርስቶስን ወለደችው።

በእንግዶች ማረፊያ ቦታ ስላልነበረም የቦታዎች ሁሉ ባለቤት እርሱን በጨርቅ ጠቅልላ በግርግም አስተኛችው። የጌታን መወለድ መልአክ ለእረኞች (ኖሎት) የምሥራች ነገራቸው። መድኃኒት ተወልዶላችኋል የምሥራች አላቸው። መለእክትም "ክብር ለእግዚአብሔር በአርያም ይሁን ሰላምም በምድር ለሰውም በጎ ፈቃድ" ብለው አመሰገኑ። ድንግል ማርያም ጌታን ከመውለዷ ጀምሮ ብዙ ታላላቅ ምሥጢራትን አይታ የነበረ ቢሆንም ሁሉንም ግን በልቧ ትጠብቀው ነበር። በስምንተኛው ቀን ጌታን ሊገርዙት ወደቤተመቅደስ ወሰዱት ኢየሱስም ተባለ። ሊገርዙት ቢወስዱትም በተአምራት ምንም ደም ሳይፈሰው ተገርዟል። ይኽውም ያለ ገራዚ፣ እንበለ መላፂ ነው።

በአርባኛው ቀን የመቅደሱን ባለቤት ወደ ቤተ መቅደስ ወሰዱት። በዚያም ስምዖን የጌታን መወለድ ሲጠባበቅ ይኖር ነበር። ጌታን አይቶም ደስ አለው። እንግዲህስ ባርያህን በሰላም አሰናብተው ዓይኖቼ ማዳንህን አይተዋልና አለው። ጌታ ክርስቶስም በጥበብ አደገ። በጥበብ አደገ ማለትም የጥበብ ባለቤት እርሱ በሥጋ ማደጉን ለማመልከት ነው። በአንድ ጊዜ ልደግ ሳይል እንደሰው ቀስ በቀስ በሥጋ አድጓልና። 12 ዓመት በሆነው ጊዜ ወደ ቤተመቅደስ ሄዶ ከሊቃውንት ጋር ይጠያየቅ ነበር። ቤተ መቅደስንም የአባቴ ቤት ይለው ነበር።

ክፍል ፲፫

"ኢየሱስም ሊያስተምር ሲዠምር ዕድሜው ሠላሳ ዓመት ያኽል ኾኖት ነበር" (ሉቃ. ፫፣፳፫)። ከሠላሳ ዓመቱ በፊት አላስተማረም ለማለት አይደለም። ጌታችን ከዚያም በፊት በተአምረ ኢየሱስ እንደተጻፈው ተግባራዊ ትምህርቶችን እያስተማረ ነበር። ጌታ ኢየሱስ በይፋ ወንበር ዘርግቶ፣ ሐዋርያትን መርጦ ማስተማር የጀመረው ግን በሠላሳ ዓመቱ ነው።

ለሰው የሕይወትን መንገድ (የመልካም ኑሮን አኗኗር) በሕይወቱ እያሳየ ሲያስተምር ኖሯል። በ12 ዓመቱ በቤተ መቅደስ በሊቃውንቱ መካከል ተቀምጦ ሲጠያየቅ እንደነበረና በንግግሩ፣ በትምህርቱ ብዙዎች ይደነቁ እንደነበረ ተገልጿል። አዳም የሠላሳ ዓመት ጎልማሳ የሚኖረውን አካላዊ ቁመና አህሎ ተፈጥሮ ሳለ በሰይጣን ትምህርት ተታሎ የሞት ሞትን ሞቶ ነበር። ስለዚህ አዳምን ክሦ ለማዳን ጌታም በሠላሳ ዓመቱ ማስተማር ጀመረ ተብሏል። ክፉ ቃልን ከክፉ መንፈስ ሰምቶ የወደቀ የሰው ልጅ መልካም ቃልን ከአካላዊ ቃል ሰምቶ ወደ ገነት ተመለሰ።

ክፍል ፲፬

"የመላልኤል ልጅ፥ የቃይናን ልጅ፥ የሄኖስ ልጅ፥ የሴት ልጅ፥ የአዳም ልጅ፥ የእግዚአብሔር ልጅ" (ሉቃ. ፫፣፴፰)። ኢየሱስ ክርስቶስ ከድንግል ማርያም እንደመወለዱ ከአዳም ጀምሮ የሚነገር ምድራዊ የዘር ሐረግ አለው። አባቶቹ፣ አያቶቹም በሉቃስ ወንጌል ምዕራፍ ሦስት ላይ ተጠቅሰዋል። ስለዚህ የአዳም ልጅ፣ የሄኖስ ልጅ፣ የቃይናን ልጅ ወዘተ እየተባለ በቅድመ አያቶቹ ይጠራል። ይህንን ብቻ ይዘን ክርስቶስን ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) ነው እንዳንል ግን ቀጥሎ የእግዚአብሔር ልጅ ብሎም ገልጾታል።

ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የባሕርይ ልጅ ነው። በቀዳማዊ ልደቱ ከአብ ያለ እናት የተወለደው እርሱ በደኃራዊ ልደቱ ከድንግል ማርያም ያለ አባት ተወለደ። በሰማያዊ ልደቱ አባት እንጂ እናት የለውም። በምድራዊ ልደቱ ደግሞ እናት እንጂ አባት የለውም። ኢየሱስ ክርስቶስን የእግዚአብሔር ልጅ ስንለው የባሕርይ ልጁ ነው ማለታችን ነው። ይኽውም የአንበሳ ልጅ አንበሳ፣ የሰው ልጅ ሰው እንደሆነ ሁሉ የእግዚአብሔር አብ ልጁ እግዚአብሔር ወልድ ነው ማለታችን ነው።

ክፍል ፲፭

"ኢየሱስም መንፈስ ቅዱስ መልቶበት ከዮርዳኖስ ተመለሰ" (ሉቃ. ፬፣፩)። ለኢየሱስ ክርስቶስ መንፈስ ቅዱስ አካላዊ እስትንፋሱ (ሕይወቱ) ነው።

ለመንፈስ ቅዱስ ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ አካላዊ ቃሉ ነው። ይህ ደግሞ ባሕርያዊ የኵነት ተገናዝቦ ነው። ባሕርያዊ የኵነት ተገናዝቦ ማለት ከጊዜ በኋላ የሆነ መገነዛዘብ ሳይሆን ዘለዓለማዊ የሆነና በዘመን ብዛት የማይለዋወጥ ተገናዝቦ ነው ማለታችን ነው።

ይህ ከሆነ በኢየሱስ ክርስቶስ መንፈስ ቅዱስ መላበት ማለቱ ምን ማለቱ ነው? አስቀድሞ መንፈስ ቅዱስ የሌለው ሆኖ በኋላ መላበት ማለት አይደለም። በእርግጥ መንፈስ ቅዱስን እስትንፋሱ ሳያደርግ ለ5500 ዘመን የነበረ ሥጋ (ሰውነት) ቃልን በተዋሐደ ጊዜ አብ ልቡ፣ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋሱ ሆኗል። ከተጠመቀ በኋላ መንፈስ ቅዱስ መላበት ተብሎ መነገሩ ግን ትርጓሜው የባሕርይ ልጅነቱን ከመንፈስ ቅዱስ አስመሰከረ ማለት ነው።

ክፍል ፲፮

"ዲያብሎስም ፈተናውን ሁሉ ከጨረሰ በኋላ እስከ ጊዜው ከርሱ ተለየ" (ሉቃ. ፬፣፩-፲፫)። ዲያብሎስ እስከ ስቅለት ድረስ ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ ፈጽሞ አላወቀም ነበር። እና ብዙ ጊዜ አምላክነቱን ለማወቅ የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንክ ይህን አድርግ እያለ ፈትኖታል። ጌታ ግን ዲያብሎስ አድርግ ያለውን አላደረገም። ያላደረገው ግን ማድረግ የማይችል ሆኖ አይደለም። ለሰይጣን መታዘዝ እንደማይገባ እኛን ሊያስተምረን ስለፈለገ ነው እንጂ።

ሰይጣን ጌታን ሦስት ጥያቄዎችን ጠይቆታል። እነዚህም፦

- ✓ የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንክ ይህን ድንጋይ እንጀራ ኹን ብለህ እዘዝ፤
- ✓ አንተ በእኔ ፊት ብትሰግድ ሁሉ ለአንተ ይሆናል፤
- ✓ የእግዚአብሔር ልጅስ ከሆንክ ከዚህ ወደ ታች ራስኽን ወርውር።

የሚሉት ናቸው። እነዚህን ማድረግ ጌታ ይችል ነበር። ነገር ግን ቢያደርግ የሰይጣን ታዛዥ ለማሰኘት ሰይጣን ፈትኖታል። ነገር ግን ጌታም ጥቅሱን በጥቅስ መልሶ ሰይጣንን አሳፍሮታል። ቀድሞ ዲያብሎስ በእባብ ተሰውሮ አዳምንና ሔዋንን አሳስቶ ነበር። ጌታ ደግሞ እርሱን የሰውን ሥጋ ተዋሕዶ ድል ነሥቶታል።

ክፍል ፲፯

"የነቢዩንም የኢሳይያስን መጽሐፍ ሰጡት፥ መጽሐፉንም በተረተረ ጊዜ፦ የጌታ መንፈስ በእኔ ላይ ነው፥ ለድሀዎች ወንጌልን እሰብክ ዘንድ ቀብቶኛልና። ለታሰሩትም መፈታትን ለዕውሮችም ማየትን እሰብክ ዘንድ፥ የተጠቁትንም ነጻ አወጣ ዘንድ የተወደደችውንም የጌታን ዓመት እሰብክ ዘንድ ልኮኛል ተብሎ የተጻፈበትን ስፍራ አገኘ። ርሱም፦ ዛሬ ይህ መጽሐፍ በጆሯችሁ ተፈጸመ ይላቸው ጀመር" (ሉቃ. ፬፣፲፯-፳፩)

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የነቢያትን ትንቢት የፈጸመ አምላክ ነው። ስለሆነም ነቢዩ ኢሳይያስ ስለእርሱ የተናገረው በእርሱ እንደተፈጸመ ነግሯቸዋል። የጌታ መንፈስ በእኔ ላይ ነው አለ። መንፈስ ቅዱስ ለኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወቱ ነውና። አብ ልቡ ነው። ቀብቶኛል (ቀብዐኒ) ማለቱ በማክበር፣ በማዋሐድ ሦስቱ አካላት አንድ ስለሆኑ አብ ቢጠራም ለሁለቱም ይሆናል። ሥጋን የተዋሐደው ግን በተለየ አካሉ ቃል ስለሆነ ለሥጋ ቅብዕ የሆነው ቃል ነው። በዲያብሎስ ተንኮል ተታለው በሲኦል እስር ቤት ይማቅቁ ለነበሩ ነፍሳት ግእዛንን (ነጻነትን) ሰበከላቸው። እለ ውስተ ሲኦል ፃኡ ብሎም ነጻ አወጣቸው። ለታሰሩት መፈታትን እሰጣቸው ዘንድ፣ የታመሙትን እፈውስ ዘንድ መጣሁ ብሏል። ይህን ትንቢትም ጌታ ሕሙማንን በመፈወስ ፈጽሞታል።

ክፍል ፲፰

"ኢየሱስም፦ ዝም በል ከርሱም ውጣ ብሎ ገሠጸው። ጋኔኑም በመካከላቸው ጥሎት ሳይጐዳው ከርሱ ወጣ" (ሉቃ. ፬፣፴፬-፴፭)።

የሰይጣንን ንግግር መስማት እንደሌለብን ያስተማረን ራሱ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሰይጣን የውሸት አባት ስለሆነ አይታመንም። በአንድ በሽተኛ አድሮ በለፈለፈ ጊዜ ኢየሱስ "ዝም በል ከእርሱም ውጣ ብሎ" ገሥጾታል። አብነታችን መምህራችን እርሱ ኢየሱስ ነው። ብዙ አላዋቂ ሰዎች ሰይጣን በጸበልም በሌላ ቦታም የለፈለፈውን ንግግር ሰምተው ከጎረቤታቸው፣ ከባላቸው፣ ከዘመዶቻቸው የተጣሉ አሉ። እገሌ መተት አድርጎባችሁ ነው እያላቸው ይህን ሰምተው ምእመናንን ከቤተክርስቲያን መምህራን የሚያጣላ ሰይጣን አለ። ነገር ግን ሰይጣንን ምንም ቢናገር (የተናገረው ነገር እውነት ቢሆንኳ) ዝም በል አትናገር ብሎ መገሠጽ ይገባል። የሰይጣንን ንግግር ቁም ነገር አድርገው በሲዲ የሚቸበችቡ ሰዎችም አሉ። ነገር ግን ይህ ተገቢ አይደለም።

ክፍል ፲፱

"እንዲህ ነፋሳትንና ውሃን እንኳ የሚያዝ ለርሱም የሚታዘዙለት ይህ ማን ነው አሉ" (ሉቃ. ፰፣፳፭)።

ደቀመዛሙርቱ ከላይ ያለውን የመደነቅ ንግግር ተናግረዋል። ይኽውም ጌታ ነፋሳቱን ሲያዝዝ፣ ማያትን ሲገሥጽ አይተውታልና ነው። ኢየሱስ ፍጥረታትን ሁሉ በቃሉ የፈጠረ ፈጣሪ በመሆኑ ፍጥረታት ሁሉ ይታዘዙለታል። ለእርሱ የማይታዘዝ ፍጥረት የለም። "ትእዛዘ ወሀቦሙ ወኢኀለፉ" እንዲል መዝሙረ ዳዊት 148:6። ሕገ ተፈጥሮን የሠራ አምላክ እርሱ ኢየሱስ ነው። ፈጥሮ የሚገዛና የሚመለክ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ሌሎቹን ፍጡራን ሰዎች ቢያመልኳቸው እንኳ እንዳልፈጠሯቸው ግን የተረጋገጠ ነው። ያልፈጠሯቸውን የሚያመልኩ ሰዎች ከንቱዎች ናቸው። ፍጥረታት ለሰው ቢገዙ ከፈጣሪ በተሰጠው ጸጋ ይገዛሉ እንጂ ሰው በባሕርይው ገዥ ሆኖ አይደለም። ፍጥረታት ለኢየሱስ ክርስቶስ ሲገዙ ግን ገዥነቱ የባሕርይ ነው። ስለዚህ በባሕርይው ገዢ ለሆነ ጌታ ፍጥረታት ሁሉ ይገዙለታል ተብሏል።

ክፍል ፻፲

"የሰው ልጅ የሰውን ነፍስ ሊያድን እንጂ ሊያጠፋ አልመጣም አለ" (ሉቃ. ፱፣፶፬-፶፮)።

አይሁድ ኢየሱስ ክርስቶስን ብዙ ጊዜ ፈትነውታል። ሐዋርያቱም በአንድ ወቅት የእግዚአብሔርን ቃል ያልሰሙ ሰዎችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲያጠፋቸው ጠይቀውት ነበር። የጌታ መልስ ግን የሰውን ልጅ ላድን እንጂ ላጠፋ አልመጣሁም የሚል ነበር። አምላክ ሰው የሆነበት መሠረታዊ ዓላማ ሰውን ለማዳን ነው። ይህን ያልተረዱ አይሁድ ግን በጊዜ ስቅለቱ እስኪ ራስህን አድን እያሉ ሲሳለቁበት፣ ምራቃቸውን ሲተፉበት፣ እስኪ ራስህን ከመስቀል አውርድ እያሉ ሲያፌዙበት ነበር። ጌታ ይህ ሁሉ ሲደርስበት ዝም ብሎ በትዕግሥት መከራውን ተቀብሏል። ምክንያቱም የመጣ ሰውን ሊያድን ነው እንጂ ሰውን ሊያጠፋ አልመጣምና ነው። ሰነፎች ግን ጌታ ያን ሁሉ መከራ የተቀበለው ራሱን መከላከል ስላልቻለ ያለ ፈቃዱ ያ ሁሉ መከራ እንደደረሰበት አድርገው ይናገራሉ። ነገር ግን እንዲያ አይደለም። ጌታ ሰው የሆነም፣ ሰው ሆኖ መከራ የተቀበለም በፈቃዱ በውድ እንጂ በግድ አይደለም። መከራውንም የተቀበለ በመከራው መከራችንን ያርቅልን ዘንድ ነው።

ክፍል ፻፲፩

"ኢየሱስም፦ ለቀበሮዎች ጕድጓድ ለሰማይም ወፎች መሳፈሪያ አላቸው፥ ለሰው ልጅ ግን ራሱን የሚያስጠጋበት የለውም አለው" (ሉቃ. ፱፣፶፰)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ለመናንያን አብነት ለመሆን ለሠላሳ ሦስት ዓመት በዚህች ምድር ሲኖር ቤት አልሠራም። ሥጋዊ መኖሪያ ቤትን አልሠራም። ለዚህም ነው ራሱን የሚያስጠጋበት የለውም የተባለው። መናንያንም ጌታን አብነት አድርገው በየዋሻው፣ በየተራራው፣ በየዱሩ ይኖራሉ። ጌታ እንደ አምላክነቱ በሁሉ ቦታ ያለ ስለሆነ እርሱን የሚችል ቤት የለም፣ አይኖርም። ምክንያቱም ፍጥረታትን ይተርፋቸዋል እንጂ አይተርፉትምና ነው። እንደ ሰውነቱ በቤት ማደር ቢችልም በዚህ ምድር ግን ቤትን አልሠራም። ምክንያቱም ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የመጣው የጠፋነውን እኛን ለማዳን ነው እንጂ ሥጋዊ ቤት ሊሠራ አይደለምና ነው።

ክፍል ፻፲፪

"የሚሰማችኹ እኔን ይሰማል፥ እናንተንም የጣለ እኔን ይጥላል እኔንም የጣለ የላከኝን ይጥላል" (ሉቃ. ፲፣፲፮)።

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ቅዱሳን ሐዋርያትን እናንተን የሚሰማ እኔ ሰማ፣ እናንተን የጣለ እኔን ጣለ ብሏቸዋል። በእርግጥ ቅዱሳንን ጠልቶ ክርስቶስን እወደዋለሁ ማለት ድንቁርና ነው። ወንጌላውያንም፣ ነቢያትም ሲያስተምሩና ሲጽፉ ከነገረ እግዚአብሔር ቀጥለው ነገረ ቅዱሳንንም እያስተማሩ እየጻፉ ነበርና ነው። በብሉይ ኪዳንም በሐዲስ ኪዳንም ነገረ ቅዱሳን የሌለበት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አናገኝም። ሐዋርያት ከእርሱ ከኢየሱስ የተላኩ፣ ኢየሱስ ያስተማራቸውን ትምህርት እንዲያስተምሩ የተሾሙ ናቸው። ስለዚህ እነርሱን አልሰማም ማለት ኢየሱስን አልሰማም ማለት ነው። ቅዱሳን እንደ እግዚአብሔር ትእዛዝ ተጉዘው ይህችን ዓለም ድል አድርገው ወደዚያኛው ዓለም የሄዱ አሸናፊዎች (መዋዕያን) ናቸው። እግዚአብሔር ያከበራቸው ስለሆነ እኛም እናከብራቸዋለን። እግዚአብሔር ስለሚወዳቸው እኛም ልጆቹ እንወዳቸዋለን። መውደዳችንንም በጸጋ ምስጋናና በጸጋ አክብሮት እንገልጽላቸዋለን።

ከላይ ባለው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል "የላከኝ" ተብሎ የተገለጸው አብ ነው። በተለየ አካሉ ለአብ ይነገር እንጂ የጌታ ሰው መሆን የሦስቱም ፈቃድ ስለሆነ ለአብም፣ ለመንፈስ ቅዱስም ይነገራል። "የላከኝ" ሰው እንድሆን ያደረገኝ ተብሎ ይተረጎማል።

ክፍል ፻፲፫

"ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል፥ ወልድንም ማን እንደ ሆነ ከአብ በቀር የሚያውቅ የለም፥ አብንም ማን እንደ ሆነ ከወልድ በቀር ወልድም ሊገልጥለት ከሚፈቅድ በቀር የሚያውቅ የለም አለ" (ሉቃ. ፲፣፳፪)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል ብሏል። ይህን ስለሰውነቱ ተናግሯል። ቅድመ ተዋሕዶ ምንም ያልነበረው ሥጋ ቃልን ሲዋሐድ በቃል ርስት ሁሉን ገንዘቡ አደረገ። ተሰጠኝ ማለቱ አምላክነትን ከቃል ጋር በመዋሐዱ ገንዘብ ማድረጉን ያመለክታል። ወልድን ከአብ በቀር በአምላክነቱ በባሕርይው የሚያውቀው የለም። አብንም በአምላክነቱ በባሕርይው ከወልድ በቀር የሚያውቀው የለም። እንዲህ ሲል መንፈስ

ቅዱስን ዘንግቶ አይደለም። "በቀር" የሚለው አገላለጽ ፍጡራንን የሚያመለክት ቃል ነው። **አብ** ወልድን፣ መንፈስ ቅዱስን ያውቃቸዋል። **ወልድም** አብን መንፈስ ቅዱስን ያውቃቸዋል። **መንፈስ ቅዱስም** አብን ወልድን ያውቃቸዋል። የሥላሴ ዕውቀት ባሕርያዊ ዕውቀት ነው።

ክፍል ፲፲፬

"እኔ ግን በእግዚአብሔር ጣት አጋንንትን የማወጣ ከኾንኹ፥ እንግዲህ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ እናንተ ደርሳለች" (ሉቃ. ፲፩፣፳)።

ኢየሱስ ክርስቶስ በእግዚአብሔር ጣት አጋንንትን አወጣለሁ ብሏል። ከዚህ ላይ "ጣት" ብሎ የገለጸው ሥልጣኑን ነው። በእግዚአብሔር ሥልጣን ለማለት በእግዚአብሔር ጣት ብሏል። ኢየሱስ ክርስቶስን አይሁድ በብዔል ዜቡል ያወጽኦሙ ለአጋንንት። በአጋንንት አለቃ አጋንንትን ያወጣል ባሉት ጊዜ እርሱ ግን በአምላክነት ሥልጣኑ አጋንንትን እንደሚያወጣ ሲነግራቸው "በእግዚአብሔር ጣት" አጋንንትን አወጣለሁ ብሏል። የእግዚአብሔር ሥልጣን ገደብ የለውም። በፍጥረታት ላይ ሁሉ የሰለጠነ ስለሆነ በፍጥረታት ላይ የፈለገውን ያደርጋል። ለእርሱ የሚሳነው ነገር የለም። ማንኛውንም በሽታ ይፈውሳል። ማንኛውንም ችግር ይፈታል። የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት ያልተረዱ አይሁድ ግን ጌታን በአጋንንት አለቃ አጋንንትን ያወጣል ብለው ተሳደቡ።

ክፍል ፲፲፭

"ከእኔ ጋራ ያልሆነ ይቃወመኛል" (ሉቃ. ፲፩፣፳፫)

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲያስተምር ከእኔ ጋር ያልሆነ ይቃወመኛል ብሏል። ከእርሱ ከኢየሱስ ጋር አለመሆን ዐመፃ ነው። ከኢየሱስ ጋር መሆን ማለት ምን ማለት ነው?

፩) ባስተማረው ትምህርት ማመን

፪) አድርጉ ያለንን ማድረግ

፫) እርሱን በግብር (በሥራ) መምሰል

ናቸው። እርሱን መምሰል ማለትም እርሱ በድንግልና ጸንቶ እንደኖረ ደናግላንም በድንግልናቸው ጸንተው በመኖር ይመስሉታል። እርሱ አርባ ቀን እንደጾመ እኛም እርሱ የጾመውን ጾም መጾም ነው። እርሱ እንደጸለየ መጸለይ ነው። እርሱ ጻድቀ ባሕርይ እንደሆነ እኛም እውነተኞች መሆን ነው። እርሱ በዚህ ምድር ሲኖር ቤትን እንዳልሠራ መነኮሳትም እርሱን አብነት አድርገው በገዳም ይኖራሉ። በጠቅላላው እርሱን መምሰል ማለት እርሱ ያደረገውን ነገር አብነት አድርገን ማድረግ ነው።

ኢየሱስን አምነዋለሁ ማለት ብቻ ሳይሆን ማመንን በተግባር መግለጽ ነው። ይህንን ካላደረግን ግን እርሱን መቃወም እንደሆነ ልብ ማድረግ ያስፈልጋል።አለ።

ክፍል ፲፲፮

"ከሰሎሞን የሚበልጥ ከዚህ አለ ... ከዮናስ የሚበልጥ ከዚህ አለ" (ሉቃ. ፲፩፣፴፩-፴፪)። አይሁድ የጌታን አምላክነት አልተረዱም ነበር። ይህ ብቻ ሳይሆን ለመረዳትም ፍላጎት አልነበራቸውም። ነገር ግን ለንጉሥ ዳዊትና ለንጉሥ ሰሎሞን ልዩ ፍቅር ነበራቸው። እና በዚህ ክርስቶስ ወደእርሱ ይስባቸው ዘንድ የሰሎሞንንና የንግሥተ አዜብን ታሪክ ይነግራቸዋል። የዮናስንም ታሪክ ይነግራቸዋል። የእነ ሰሎሞንን ታሪክ ከነገራቸው በኋላ እርሱ ከእነ ሰሎሞን እንደሚበልጥ ይነግራቸዋል። የእነ ሰሎሞን ንግሥናቸው፣ ክብራቸው ከእርሱ ከወልደ እግዚአብሔር የተሰጠ ነው። የእርሱ ክብርና ንግሥና ግን የባሕርይው ስለሆነ ከሰሎሞን እንደሚበልጥ ተናገረ። የነቢዩ ዮናስ ዕውቀት ከእርሱ ከአምላክ የተሰጠ ዕውቀት ስለሆነ ወሰን አለበት። የኢየሱስ ክርስቶስ ዕውቀት ግን ፍጹም ስለሆነ ዕውቀቱም ባሕርያዊ ስለሆነ ከዮናስ የሚበልጥ ከዚህ አለ አለ።

ክፍል ፲፲፯

"ሲቀርብም ከተማዪቱን አይቶ አለቀሰላት" (ሉቃ. ፲፱፣፵፩)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ለከተማይቱ አለቀሰላት ተብሏል። በከተማይቱ ለሚኖሩ ሰዎች አለቀሰላቸው ማለት ነው እንጂ ለቦታው ማለት አይደለም። በስመ ጎዳሪ ይጼዋዕ ማኅደር፣ ወበስመ ማኅደር ይጼዋዕ ጎዳሪ እንዲል (በማደሪያው አዳሪውን፣ በአዳሪው ማደሪያውን መናገር ልማድ ነውና)። የሚያለቅስ፣ የሚያዝን፣ የሚደክም ሥጋን ስለተዋሐደ ስለ ጌታ ብዙ ቦታ ላይ አለቀሰ፣ አዘነ፣ ደከመ እየተባለ ተጽፏል። በማልቀሱ ልቅሷችንን ያርቅልን ዘንድ አለቀሰ። በኀዘኑ ኃዘናችንን ያርቅልን ዘንድ አዘነ። በድካሙ ድካማችንን ያርቅልን ዘንድ በተዋሐደው ሥጋ ደከመ። አዳም እግዚአብሔርን በበደለ ጊዜና ከገነት በተባረረ ጊዜ መሪር ኀዘንን አዝኖ ነበር። ጌታም ለካሣ (አዳምን ለመካሥ) ብዙ ቦታ ላይ አለቀሰ አዘነ እየተባለ ተገልጿል።

ክፍል ፻፲፭

"አባቴ እኔን እንደ ሾመኝ እኔ ደግሞ በመንግሥቴ..." (ሉቃ. ፳፪፣፳፱)

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ለምን አባቴ ሾመኝ ብሎ ተናገረ? መሾም ማለትስ ምን ማለት ነው?። መድኃኔዓለም ይህን የተናገረው ስለሰውነቱ ነው። የጸጋ ንጉሥ ብቻ የነበረ ሰውነት ቃልን በተዋሐደ ጊዜ የባሕርይ ንጉሥ ሆኗል። ይህም የሆነ ጌታ በተጸነሰ ጊዜ መጋቢት ፳፱ ቀን በዕለተ እሑድ በዕለተ ትስብእት ነው። ፍጡራን ንጉሥ ቢሆኑ፣ ንጉሥ ቢባሉ መንግሥትነታቸው ከፈጣሪ የተሰጠ ነው። አንበሳን ንጉሠው ለአራዊት ይሉታል። ንስርን ንጉሠው ለአዕዋፋት ይሉታል። አጋዘንን ንጉሠው ለእንስሳት ይሉታል። የኢየሱስ ክርስቶስ መንግሥትነት ግን የባሕርይ መንግሥትነት ነው። አባቴ ሾመኝ ማለቱ ስለ ሥጋ እንግድነት የተነገረ ነው። ይኽውም ሥጋ አምላክ እንድሆን አደረገኝ ማለቱ ነው። ይህም የአብ ብቻ ግብር አይደለም። ሥልጣናዊ ግብር ስለሆነ አብ ቢጠቀስም የወልድም የመንፈስ ቅዱስም ሥራ ነው።

ክፍል ፻፲፮

"በዚያን ሰዓት ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ ሐሤት አደረገ" (ሉቃ. ፲፣፳፩)።

እግዚአብሔር የደስታ ምንጭ ነው። ራሱም ደስታ ነው። እግዚአብሔር ፍቅር ነው ባልነው አግባብ ደስታ ነው እንለዋለን። አብ ወልድን ይወደዋል፣ ወልድም አብን ይወደዋል። ስንል በፍቅር አንድ ስለሆኑ ነው። ሦስቱ አካላት በአንዲት ፍቅር ይኖራሉ። ስለዚህም እግዚአብሔር ፍቅር ነው ይባላል። በዚህ አግባብ ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ ሐሴት አደረገ (ተደሰተ) ተብሎ ተገልጿል። በሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አብ በአንተ ደስ ይለኛል ብሎ ስለኢየሱስ ክርስቶስ ተናግሮ ነበር (ሉቃ. ፫፣፳፪)። ይህ ደስታ ሦስቱም አካላት አንድ የሚሆኑበት ደስታ ነው እንጂ ለአንዱ ብቻ ወይም ለሁለቱ ብቻ የሆነ አይደለም።

ለእግዚአብሔር ባሕርይ የሚስማማ ደስታ ነው። እግዚአብሔር በባሕርይው አያዝንም፣ አይጸጸትም። ምናልባት አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ላይ ተጸጸተ፣ አዘነ እየተባለ መገለጹ እንኳ ከሰው መታሰብ በላይ የሆነውን እግዚአብሔር በሰውኛ እንድንረዳው የተጻፈ እንጂ የሆነውን አይደለም። ለምሳሌ ሳኦልን በማንገሡ ተጸጸትኩ ብሏል። እግዚአብሔር አስቀድሞ ሁሉን የሚያውቅ ስለሆነ አይጸጸትም። ታዲያ ለምን ተጸጸተ አለ ከተባለ ለመልካም አብነት አድርጌ ባነግሠው ለክፉ ሆነ ማለቱ ነው። ይህንን ለእኛ ቅርብ በሆነ አማርኛ እንድንረዳው ተጸጸተ ተብሎ ተገልጿል።

ክፍል ፻፳

"ይህንም ሲናገር፥ ከሕዝቡ አንዲት ሴት ድምጿን ከፍ አድርጋ፦ የተሸከመችኽ ማሕፀንና የጠባኻቸው ጡቶች ብፁዓን ናቸው አለችው። ርሱ ግን፦ አዎን፥ ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው የሚጠብቁት ናቸው አለ" (ሉቃ. ፲፩፣፳፯-፳፰)።

በዚህ በአንዱ ቃል ጌታ ሁለት መልእክት አስተላልፏል። ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው የሚጠብቁት ናቸው ብሏል። በዚህ አገላለጹ የተሸከመችህ ማሕፀንና የጠባኻቸው ጡቶች ብፁዓን ናቸው የሚለውን ቃልም እንዳጸናው እንረዳለን። "ስ" በዚህ አገላለጽ አፍራሽ አይደለም። ምክንያቱም እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምም የእግዚአብሔርን ቃል ሰምታ የምትጠብቅ በመሆኗ ከብፁዕነቷ አልወጣችምና ነው። "እናቱ (ማርያም) ግን ይህን ሁሉ ነገር ትጠብቀው፣ በልቧም ታኖረው ነበር" ተብሎ ተገልጿልና (ሉቃ. ፪፣፶፩)። ይህ ከሆነ ከላይ ያለውን ቃል ጌታ የተናገረው ድንግል ማርያም ብፅዕት አይደለችም ለማለት የተናገረው እንዳልሆነ እንረዳለን።

በሌላ አገላለጽ ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው የሚጠብቁት ናቸው ብሎ "ስ" አፍራሽ ሆኖ ይገኛል። ይኽውም በትርጓሜ ወንጌል እንደተገለጸው ይህች ሴት ብፁዕ ብለው ብፅዕት ይለኛል ብላ መጥታ ነበርና ጌታ የልቡናዋን አውቆ ብፁዓንስ ቃለ እግዚአብሔር ወንጌልን ሰምተው የሚጠብቁት ናቸው ብሏታል።

ክፍል ፻፳፩

"ኢየሱስም፦ አባት ሆይ፥ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው አለ" (ሉቃ. ፳፫፣፴፬)።

ወልደ እግዚአብሔር ሰው የሆነበት ዋነኛ ምክንያት በበደሉ ምክንያት የጠፋውን ሰው ለማዳን ነው። በዚህ ሰውን የማዳን ሂደት ውስጥ ጌታ በዚህ ምድር ያደረጋቸው ድርጊቶችን ጠቅለል አድርገን ብናያቸው ሦስት ናቸው።

፩) የቤዛነት ሥራ

፪) አጽድቆተ ትስብእቱ፣ አግሕዶ መለኮቱ

፫) መካሥ

ናቸው። አንዳንድ ጊዜ **ተራበ፣ ተጠማ** ሲል ብናገኘው **ሰው እንደሆነ እንድንረዳ** ነው። አንዳንድ ጊዜ **የተራቡትን አጠገበ፣ የታመሙትን ፈወሰ፣**

ኃጢአትን ይቅር አለ ሲል ብናገኘው ደግሞ **አምላክ መሆኑን እንድንረዳ** ነው። የቤዛነት ሥራ የምንለው ደግሞ አዳም ሊያደርገው ይገባ የነበረውን ሥራ ስለ አዳም እርሱ ማድረጉን ነው። "አባት ሆይ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው" ብሎ ጌታ ኢየሱስ ለሰው ልጅ ሁሉ ይቅርታን ለምኗል። ይህ የቤዛነት ሥራ ነው። ይቅርታውን መቀበል ግን የአባቱም፣ የእርሱም፣ የመንፈስ ቅዱስም የአንድነት ሥራ ነው። ይቅርታን መለመን ግን በተለየ አካሉ የወልድ ነው። ይኽውም በተለየ አካሉ ሥጋን የተዋሐደ ወልድ ስለሆነ እንደሰውነቱ ይቅርታን ለመነ እንላለን። ካሣ የሚባለው አዳም ከገነት እንደተሰደደ እርሱም ለካሣነት ወደ ግብፅ መሰደዱ ነው። አዳም እንደፈራ እርሱም ለካሣነት መፍራቱ ነው። ይህንና ይህንን የመሰሉ ድርጊቶች ካሣነት ይባላሉ።

ክፍል ፻፷፪

"እኔ ግን እምነትኽ እንዳይጠፋ ስለ አንተ አማለድኹ አንተም በተመለስኽ ጊዜ ወንድሞችኽን አጽና አለ" (ሉቃ. ፳፪፣፴፪)።

ማማለድ ማለት መለመን ማለት ነው። ክፍል ፻፷፩ ላይ እንደተገለጸው ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር ከሠራቸው ሥራዎች አንዱ የመለመን (የማማለድ) ሥራ ነው። ይኽውም ከቤዛነት ሥራዎቹ አንዱ ነው። አዳም በበደሉ ምክንያት ከእግዚአብሔር ፊት መቆም የማይችል ቢሆንም ንጹሐ ባሕርይ ሊቀ ካህናታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ለአዳም ቤዛ ሆኖ ስለአዳም ለምኗል። ወሰአልኩ በእንቲኣክሙ ከመ ኢይድክም ሃይማኖትክሙ ብሎ በጴጥሮስ አንጻር ይናገር እንጂ ለሰው ሁሉ የተነገረ መሆኑን ልብ ማድረግ ያስፈልጋል።

ቤዛነት በተለየ አካሉ ለወልድ ይነገራል። ይኽውም በተዋሐደው ሥጋ ነው። ስለዚህ እኛን ለማዳን እስከ ዕለተ ስቅለቱ ድረስ ስለእኛ ለምኗል (አማልዷል)። የቤዛነት ሥራውን ጨርሶ ከሙታን መካከል ከተነሣ በኋላ፣ ወደ ሰማይ ካረገ በኋላ ግን የማማለድ ሥራ የለበትም። ስለዚህ ከትንሣኤ በኋላ ያማልዳል አንለውም። ሰው ከሆነበት ጀምሮ እስከ ዕለተ ሰቅለት ግን አማልዶናል። በዚህም ሂደት ምልጃን ማቅረብ ሰው ስለሆነ የእርሱ ሥራ ቢሆንም ምልጃውን መቀበል ግን የእርሱ የራሱ የኢየሱስ ክርስቶስም፣ የአብም፣ የመንፈስ ቅዱስም የአንድነት ሥራ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል።

ክፍል ፻፷፫

"ኢየሱስም፦ እውነት እልኻለኹ፥ ዛሬ ከእኔ ጋራ በገነት ትኾናለኽ አለው" (ሉቃ. ፳፫፣፵፫)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ ፈያታዊ ዘየማንን (በቀኙ በኩል የተሰቀለውን ወንበዴ) ዛሬ ከእኔ ጋራ በገነት ትኖራለህ ብሎታል። ስለሰማዩ ሕይወት በእርግጠኝነት መናገር የሚችል እግዚአብሔር ብቻ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስም አምላክ ስለሆነ በእርግጠኝነት ፈያታዊን ዛሬ ከእኔ ጋራ በገነት ትሆናለህ ብሎታል። በኃጥአን ፍዳን የሚያመጣ፣ ለጻድቃን ገነት መንግሥተ ሰማያትን የሚሰጥ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ፈያታዊ ዘየማን የተነሣሕያን አብነት ነው። ወንበዴው ኃጢአቱን ታምኖ የኢየሱስ ክርስቶስን ንጽሕና መናገሩ ገነትን እንዲያገኝ አድርጎታል። እኛም ምንም ያህል በደለኞች ብንሆን ንሥሓ ገብተን ስለኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነት ስንናገር ገነት መንግሥተ ሰማያትን እናገኛለን።

ክፍል ፻፷፬

"ኢየሱስም በታላቅ ድምፅ ጮኾ፦ አባት ሆይ፥ ነፍሴን በእጅኽ ዐደራ እሰጣለኹ አለ። ይህንም ብሎ ነፍሱን ሰጠ" (ሉቃ. ፳፫፣፵፮)።

ነፍሴን በእጅህ አደራ እስጣለሁ ማለት ምን ማለት ነው? እጅ ብዙ ጊዜ ሥልጣን ተብሎ ይተረጎማል። ስለዚህ ሰሚው አብ ሆኖ አብ ነፍሴን በሥልጣንህ ከሥጋዬ እለያለሁ ማለቱ ነው። ከዚህ ላይ በደንብ ማስተዋል የሚገባን ነፍስን ከሥጋ የመለየት ሥልጣን የአብ ብቻ እንዳይመስለን እንጠንቀቅ። የአንዱ ስም ቢጠቀስም ሁለቱም እንዳሉበት መገንዘብ ያስፈልጋል። ይህንን የሚያስረዳን ኃይለ ቃል በዮሐ. ፲፣፲፰ ያለው ቃል ነው። ራሱ ወልድ "እኔ በፈቃዴ አኖራታለኹ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም። ላኖራት ሥልጣን አለኝ ደግሞም ላነሣት ሥልጣን አለኝ" ብሏልና። ይህንን አይተን ደግሞ ነፍስን ከሥጋ መለየት የወልድ ሥራ ብቻ እንዳይመስለን። በአንድነት በሚሠሩት ሥራ አንዱ ቢጠቀስንኳ ሁለቱም እንዳሉበት መገንዘብ ያስፈልጋል

ክፍል ፻፷፭

"ሲባርካቸውም ከነርሱ ተለየ ወደ ሰማይም ዐረገ" (ሉቃ. ፳፬፣፶፩)።

ኢየሱስ ክርስቶስ በሁሉ ቦታ ያለ ነው። በሁሉ ቦታ ያለ አካል ደግሞ ወረደ፣ ዐረገ፣ ወጣ የሚሉት ቃላት አይስማሙትም። ታዲያ ወልደ እግዚአብሔር ከሰማየ ሰማያት ወረደ ስንል ምን ማለታችን ነው? ዐረገ ማለታችንስ ምን ማለት ነው። ወረደ ማለት ሰው ሆነ ማለት ነው። እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን ለቃል ርደት፣ ለሥጋ ዕርገት ምክንያት የሆነች እንላታለን። ለቃል ርደት ማለት ለአምላክ ሰው መሆን ማለት ነው። ለሥጋ ዕርገት ማለት ለሰው አምላክ መሆን ማለት ነው።

ዕርገት ሁለት ነው። አንደኛው መጋቢት ፳፱ ጌታ የተጸነሰ ጊዜ ነው። ያን ጊዜ ቃል በሥጋ በማኅፀን ሲወሰን፣ ሥጋ ደግሞ በቃል በኪሩቤል ጀርባ ተቀምጧል። ግዙፉ ሥጋ በቃል ግዘፉን ሳይለቅ ረቂቅ ሆኗል። ስለዚህም ይህ ዕርገት የርኅቀት ያይደለ የርቀት ዕርገት ነው። ሁለተኛው ዕርገት ከትንሣኤ በአርባኛው ቀን ያረገው ዕርገት ነው። ቃል ሥጋን ገንዘቡ አድርጎ በሥጋ የርቀት ያይደለ የርኅቀት ዕርገት ያረገው ዕርገት ነው። ወእንዘ ይባርኮሙ ተረኀቆሙ እንዲል።

ክፍል ፻፷፮

"በመጀመሪያው ቃል ነበረ፥ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፥ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ" (ዮሐ. ፩፥፩-፪)።

ምሥጢረ ሥላሴ ከተገለጠባቸው ጥቅሶች አንዱ ይህ ነው። ቃል የወልደ እግዚአብሔር የከዊን ስሙ ነው። ቃል የተባለው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ይህ ቃል እግዚአብሔር ነበር ብሎ የኢየሱስ ክርስቶስን እግዚአብሔርነት ይነግረናል። በእግዚአብሔር ዘንድ ነበር ብሎ ደግሞ አብ በወልድ፣ ወልድ በአብ ህልው ሆነው እንደሚኖሩ ነገረን። ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ ነበር ብሎ ደግሞ መንፈስ ቅዱስን ይገልጻል። ለብዙ ከሓድያን የራስ ምታት የሚሆነው የእግዚአብሔር ቃል ይህ ነው። ቃል የተባለው ኢየሱስ ክርስቶስ እንደሆነ የምናውቀው ያም ቃል ሥጋ ሆነ ተብሎ ሥጋን መዋሐዱን ዝቅ ብሎ በመናገሩ ነው (ዮሐ. ፩፥፲፬)። አብ በወልድም በመንፈስ ቅዱስም ህልው ነው። ወልድ በአብም በመንፈስ ቅዱስም ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስ በአብም በወልድም ህልው ነው።

ክፍል ፻፷፯

"ሁሉ በርሱ ሆነ፥ ከሆነውም አንዳች ስንኳ ያለርሱ አልሆነም" (ዮሐ. ፩፥፫)።

የቃል ህልውና ከማርያም ወዲህ ነው ብሎ የተናገረ ፎጢኖስ የሚባል ከሓዲ በዚህ ቃል ይሸነፋል። ህልውናው ከማርያም ወዲህ የሚጀምር ከሆነ ሁሉ በእርሱ የሆነ አምላክ መሆን አይችልምና። አብ እርሱን ፈጥሮ ፈጠረበት ያለ አርዮስ ደግሞ "ያለ እርሱ ምንም ምን የሆነ የለም" በሚለው ኃይለ ቃል ይረታል። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰማይንና ምድርን እንዲሁም በውስጣቸው ያሉ ፍጥረታትን ሁሉ የፈጠረ አምላክ ነው። የእርሱ ፈጣሪነት የባሕርይው ነው። በሥላሴ ዘንድ አንዱ ፈጣሪ ሌላው ተፈጣሪ የሆነ የለም። ሦስቱም አካላት በአንድነት ፈጣርያን ይባላሉ እንጂ። በመፍጠርም አንዱ ከሌላው አይበልጥም። በአንድ ህልውና፣ በአንድ ባሕርይ የሚኖሩ አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር አንድ ናቸውና። ከላይ ባለው ጥቅስ **ሁሉ በእርሱ ሆነ** ተብሎ የተገለጸው ወልድ ቢሆንም ይህ ባሕርያዊ ሥራ ስለሆነ ለሁለቱም ማለትም ለአብም ለመንፈስ ቅዱስም ቢነገር ይሆናል። በባሕርያዊ ግብር አንዱ ቢጠቅስም ሁለቱም አሉበትና።

ክፍል ፻፷፰

"በዓለም ነበረ ዓለሙም በእርሱ ሆነ ዓለሙ ግን አላወቀውም" (ዮሐ. ፩፥፲)።

እግዚአብሔር በዓለም መልቶ ይኖራል። በዓለም መልቶ ሲኖር ግን በባሕርይው የማይታይ፣ ረቂቅ አካል ያለው በመሆኑ ታይቶ አይታወቅም። በእምነት እናውቀዋለን እንጂ በስሜት ሕዋሳታችን ተመራምረን ደርሰንበት አናውቀውም። ዓለም በዓለምነቱ ጸንቶ የሚኖረው በእርሱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስለሆነ "ዓለሙም በእርሱ ሆነ" ተብሏል።

በሌላ አገላለጽ "**ዓለሙ ግን አላወቀውም**" ማለት በአጭር ቁመት፣ በጠባብ ደረት ተወስኖ ወልደ እግዚአብሔር ሰው በሆነ ጊዜ ዓለሙ **አምላክነቱን ሳይረዳ መቅረቱን ያመለክታል**። ጌታ ኢየሱስ ለብዙዎች ዕሩቅ ብእሲ (ሰው ብቻ) እየመሰላቸው ሲሳሳቱ ይስተዋላል። አይሁድም ጌታን እስከመስቀል የደረሱት አምላክነቱን ቢነግራቸው ሰውነቱን እያዩ ለማመን በመቸገራቸው ነበረ። አምላክም ሰውም መሆኑን መረዳት አልቻሉም ነበር። አሁንም ቢሆን አምላክነቱን ዘንግተው ነቢይ ብቻ ነው ብለው የሚናገሩና ባለማወቅ ጸንተው ያሉ ብዙ ናቸው። እንግድህ ምን እንላለን። እግዚአብሔር ልቡና ይስጣቸው።

ክፍል ፻፷፱

"ቃልም ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ ዐደረ፥ አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነው ክብሩን አየን" (ዮሐ. ፩፥፲፬)።

ከላይ ቃልም እግዚአብሔር ነበር ብሎ ነበር። አሁን ደግሞ ይህ ቃል ሥጋ እንደሆነ እየተናገረ ነው። እግዚአብሔር የማይለወጥ አምላክ እንደሆነ በትንቢተ ሚልክያስ "እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም" ብሎ ነግሮናል (ሚል. ፫፥፮)። ስለዚህ ቃል ሥጋ ሆነ ሲል እግዚአብሔርነቱን ሳይለቅ ነው ማለት ነው። ቃል ቃልነቱን ሳይለቅ ሥጋ ሆነ ማለት ሰው ሆነ። ሆነ፣ አደረ የሚሉት ቃላት ሰው ሆነ ተብለው ይተረጎማሉ። አምላክ ሰው ሲሆን ሰው አምላክ ሆነ። አብና ወልድ በክብር አንድ ናቸው። ስለዚህ አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነው ክብሩን አየንለት ተብሎ ተገልጿል። ቃል ሥጋ ሲሆን የቃል ገንዘብ ለሥጋ፣ የሥጋ ገንዘብ ለቃል ሆኗል። ቅዱስ ቄርሎስ "እንቲኣሁ ለቃል ኮነ ለሥጋ፣ ወእንቲኣሁ ለሥጋ ኮነ ለቃል" ብሎ

እንደተናገረው።

ክፍል ፻፱

"ዮሐንስ ስለእርሱ መሰከረ እንዲህም ብሎ ጮኸ፦ ከእኔ በኋላ የሚመጣው እርሱ ከእኔ በፊት ነበረና ከእኔ ይልቅ የከበረ ሆኗል ስለእርሱ ያልኹት ይህ ነበረ" (ዮሐ. ፩፣፲፭)።

መጥምቁ ዮሐንስ ስለኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ሰውነቱም ስለአምላክነቱም በአንድ ቃል ተናግሯል። ይኽውም "ከእኔ በኋላ የሚመጣው እርሱ" ብሎ ስለሰውነቱ ተናግሯል። ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ ዮሐንስ መጥምቅ ከተወለደ በኋላ ተወልዷልና። ዮሐንስ ኢየሱስ ክርስቶስን በሥጋ ስድስት ወር ይቀድመዋልና። በመቀጠል "እርሱ ከእኔ በፊት ነበርና" ብሎ የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት ተናገረ። ጌታ በአምላክነቱ ከፍጠረታት ሁሉ ቀድሞ የነበረ ነውና። አንዳንዶች ጌታ ከድንግል ማርያም ከተወለደ እርሷ አስቀድማ ነበረች አይደል እንዴት ከፍጥረታት ሁሉ በፊት ነበረ እንላለን ብለው ይጠይቃሉ። ድንግል ማርያም ከጌታ በፊት የነበረችው በሥጋ ነው እንጂ በአምላክነቱማ እርሷን ጨምሮ የፈጠራትና እናቱ ያደረጋት እርሱ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። "ድንግል ወለደቶ ለገባሪሃ ወውእቱኒ ፈጠረ ወላዲቶ" እንዲል ማር ኤፍሬም በሃይማኖተ አበው።

ክፍል ፻፲፩

"የዓለምን ኀጢአት የሚያስወግድ የእግዚአብሔር በግ" (ዮሐ. ፩፣፳፱)።

ይህ ቃል ዘርፍና ባለቤት አንድ የሆኑበት አነጋገር ነው። ከዚህ ቀደም ለምሳሌ ውዳሴ ማርያም ስንል ማርያም የውዳሴ ዘርፍ ነው እንል ነበር። ውዳሴ ሌላ ነው ማርያም ሌላ ናት። የማርያም ምስጋና ስንል ምስጋና ማርያም አይደለም። ማርያምም ምስጋና አይደለችም። ከላይ ባለው ኃይለ ቃል ግን በትርጉም ዘርፉ ባለቤት፣ ባለቤቱ ዘርፍ ሆኖ ይመጣል።የእግዚአብሔር በግ ሲል ስለአዳም መሥዋዕት ሆኖ የመጣው በጉ ራሱ እግዚአብሔር ነው። እግዚአብሔር የተባለውም በጉ ነው። መሥዋዕቱ እርሱ ነው። መሥዋዕቱን ተቀባይም ራሱ ነው። መሥዋዕት አቅራቢውም ራሱ ነው። የራሱን ሥጋና ደም በመልዕልተ መስቀል ተሰቅሎ የሠዋ ሊቀ ካህናታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። በመሥዋዕቱም ዓለምን ሁሉ አድኗል። "የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግድ" የተባለው ለዚህ ነው።

ክፍል ፻፲፪

"ኢየሱስም መልሶ፦ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት፥ በሦስት ቀንም አነሣዋለኹ አላቸው። ስለዚህ፥ አይሁድ፦ ይህ ቤተ መቅደስ ከአርባ ስድስት ዓመት ጀምሮ ይሠራ ነበር፥ አንተስ በሦስት ቀን ታነሣዋለኽን አሉት። ርሱ ግን ስለ ሰውነቱ ቤተ መቅደስ ይል ነበር። ስለዚህ፥ ከሙታን ከተነሣ በኋላ፥ ደቀ መዛሙርቱ ይህን እንደ ተናገረ ዐሰቡና፥ መጽሐፍንና ኢየሱስ የተናገረውን ቃል አመኑ" (ዮሐ. ፪፣፲፱-፳፪)።

ጌታ ከሙታን መካከል የሚነሣው በራሱ ሥልጣን እንደሆነ የተናገረበት አንቀጽ ይህ ነው። በሦስተኛው ቀን እንደሚነሣም ያስተማረን እርሱ ነው። ጌታ ስለሰውነቱ እየተናገረ አይሁድ ግን ባለመረዳት ስለቤተመቅደስ ነው ብለው በራሳቸው ትርጉም ተሸውደው ነበር። ደቀመዛሙርቱ እንኳ ይህ ንግግር የገባቸው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን መካከል ከተነሣ በኋላ ነው። በክርስትና አስተምህሮ ከሞት በኋላ ትንሣኤ እንዳለ ማስረጃችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ሌሎች ቤተ እምነቶች ግን ማስረጃ ሳይኖራቸው በግምት ትንሣኤ እንዳለ ይናገራሉ።

ክፍል ፻፲፫

"በሰው ያለውን ያውቅ ነበርና" (ዮሐ. ፪፣፳፭)።

የኢየሱስ ክርስቶስ ዕውቀት የባሕርይ ዕውቀት ነው። ስለዚህ ከእርሱ የሚሰወር፣ እርሱ የማያውቀው ዕውቀት የለም። የሰውን ልብ የፈጠረ እርሱ በሰው ልብ ያለውን ማወቁ ብዙም አያስገርምም። ጌታ እስከ ዕለተ ምጽአት የሚነሣውን ሰው ልብ የሚያውቀው ገና ሳይፈጥረው ጀምሮ ነው። እግዚአብሔር በየዘመኑ አዳዲስ ዕውቀትን ያውቃል አንልም። ዕውቀቱ የባሕርይ ስለሆነ በዘመን ብዛት አይጨምርም። በዘመን ብዛትም አይቀንስም።

ፍጡራን ሰው ያሰበውን ቢናገሩና ቢያውቁ እግዚአብሔር በገለጠላቸው መጠን ነው። ስለዚህ ዕውቀታቸው የጸጋ ነው። ኢየሱስ የሰውን ልብ ያውቅ የነበረው ግን ከሌላ ባገኘው ጸጋ አይደለም። እርሱ ራሱ ወሀቤ ጸጋ (ጸጋን የሚያድል) ዕውቀት የባሕርይው የሆነ ነውና።

ክፍል ፻፲፬

"ከሰማይም ከወረደ በቀር ወደ ሰማይ የወጣ ማንም የለም፥ ርሱም በሰማይ የሚኖረው የሰው ልጅ ነው" (ዮሐ. ፫፣፲፫)።

ወልደ እግዚአብሔር ሥጋን ከሰማይ ይዞ አልወረደም። ሥጋን ከድንግል ማርያም ነሥቶ ተዋሐደው እንጂ። ከሰማይ ከወረደው በቀር ወደ ሰማይ

የወጣ የለም። ይኽውም የሰው ልጅ ነው ብሏል። ይህንን ቃል በጥንቃቄ ማየት መልካም ነው። ከሰማይ ወረደ የተባለ ወልደ እግዚአብሔር ነው። ከዚህ ላይ ግን ወልደ እጓለ እመሕያው ነው እያለን ነው። ለዚህ ቃል አንክሮ ይገባል።

ከተዋሕዶ በኋላ ሥጋ በቃል ርስት ይጠራል። ቃልም በሥጋ ርስት ይጠራል። ተዋሕዶው ፍጹም ነውና። ስለዚህ ወልደ እጓለ እመሕያው ወልደ እግዚአብሔር ስለሆነ በቃል ርስት ከሰማይ ወረደ ተብሏል። በሌላ አገላለጽ ወልደ እግዚአብሔር በሥጋ ርስት ወደ ሰማይ ዐረገ ተባለ። ከሰማይ የወረደውም ወደ ሰማይ ያረገውም አንዱ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ልብ እናድርግ።

ክፍል ፶፬

"በርሱ የሚያምን ሁሉ የዘለዓለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዷ ልና" (ዮሐ. ፫፣፲፮)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ብዙ ቦታ ላይ የእግዚአብሔር ልጅ (ወልደ እግዚአብሔር) እየተባለ ተጠርቷል። እና ብዙዎች ይህንንማ እኛስ ተጠምቀን የእግዚአብሔር ልጆች እንባል የለምን? የእግዚአብሔር ልጆች ብንባልም ግን እግዚአብሔር አይደለንም ብለው ይናገራሉ። ስለዚህ ኢየሱስ ክርስቶስንም የእግዚአብሔር ልጅ ያለው በዚህ አግባብ ነው ብለው ክሕደታቸውን ያስተላልፋሉ። ነገር ግን ኢየሱስን የእግዚአብሔር ልጅ የምንለው የአብ የባሕርይ ልጅ በመሆኑ ነው። ለዚህም ምስክሩ "አንድያ" ተብሎ መገለጹ ነው። ልጅነቱ እንደእኛ የጸጋ ቢሆን ኖሮስ አንድያ ልጁን ተብሎ ባልተገለጸ ነበር። ደግሞ እርሱ ኢየሱስ እግዚአብሔር በመሆኑ እንድናምንበት ተጽፏል። በእርሱ ስናምንም የዘለዓለም ሕይወትን እንደምናገኝ ተጽፏል። በፍጡር ማመን የዘለዓለም ሕይወትን አያስገኝም። በፈጣሪ ማመን ግን ዘለዓለማዊ ሕይወትን ያስገኛል።

ክፍል ፶፭

"ኢየሱስ ይህን የምልክቶች መጀመሪያ በገሊላ ቃና አደረገ ክብሩንም ገለጠ፥ ደቀ መዛሙርቱም በርሱ አመኑ" (ዮሐ. ፪፣፲፩)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተአምረ ኢየሱስ እንደተገለጠው ከሕፃንነቱ ጀምሮ ታላላቅ ተአምራትን እየሠራ መጥቷል። ጭቃን ወፍ ሲያደርግ እንደነበረ ተጽፏል። ወደ ግብፅ በተሰደደ ጊዜም የፈያታዊውን የተሰባበረ ሰይፍ ወደቀድሞው መልሶለታል። ውሃን በልብሱ ቋጥሮ ለእናቱ ለቅድስት ድንግል ማርያም ይዞላት ይሄድ እንደነበረ ሁሉ ተጽፏል። ይህ ከሆነ የምልክቶችን መጀመሪያ በቃና ዘገሊላ አደረገ ለምን አለ? ወንበር ተክሎ ደቀመዛሙርትን ማስተማር ከጀመረ ወዲህ ያደረገው የመጀመሪያው ተአምር ስለሆነ ቀዳሜ ተአምር ብሎታል። "ክብሩንም ገለጠ" ማለቱም ለተከተሉት ደቀመዛሙርት አምላክነቱን አሳወቃቸው ማለት ነው። ለዚህም ምስክሩ ደቀመዛሙርቱም በእርሱ አመኑ ተብሎ መገለጹ ነው።

ክፍል ፶፯

"አባት ልጁን ይወዳል ሁሉንም በእጁ ሰጥቶታል። በልጁ የሚያምን የዘለዓለም ሕይወት አለው በልጁ የማያምን ግን የእግዚአብሔር ቍጣ በርሱ ላይ ይኖራል እንጂ ሕይወትን አያይም" (ዮሐ. ፫፣፴፭-፴፮)።

በተዋሕዶ ሥጋ በቃል ርስት የአብ ልጅ ተብሏል። ሁሉንም በእጁ ሰጥቶታል መባሉም ሥጋ በተዋሕዶ አምላክነትን ገንዘብ ማድረጉን ያመለክታል። አባት ልጁን ይወዳል። ልጅም አባቱን ይወዳል። እግዚአብሔር ፍቅር ነው ማለት ይህ ነው። ሦስቱ አካላት በአንድ ህልውና፣ በአንድ ፍቅር፣ በአንድ መለኮት፣ በአንድ ባሕርይ ይኖራሉ። ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) አይደለም። አምላክም ሰውም የሆነ አንድ ልጅ (ወልድ ዋሕድ) ነው እንጂ። ስለዚህ አምላክ እንደመሆኑ እናምነዋለን። በፍጡር ማመን ኃጢአት ነው። ክርስቶስ ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) ቢሆን ኖሮ አናምንበትም ነበር። ነገር ግን የአብ አንድያ ልጅ የሆነ አምላክ ወልደ አምላክ ስለሆነ እናምነዋለን። እርሱን በማመናችንም የዘለዓለም ሕይወትን እናገኛለን።

ክፍል ፶፰

"እግዚአብሔር መንፈስ ነው" (ዮሐ. ፬፣፳፬)።

እግዚአብሔር መንፈስ ነው ማለት ረቂቅ ነው ማለታችን ነው። የርቀት ደረጃዎች አሉ። ከጠጣር ነገር ፈሳሽ ይረቃል፣ ከፈሳሽ ነገር አየር ይረቃል። ለምሳሌ ከድንጋይ ውሃ ይረቃል፣ ከውሃ ነፋስ ይረቃል። ከነፋስ ብርሃን ይረቃል (ይህ እንደ መለኪያችን ይለያያል። በመታየት ከሆነ ነፋስ ከብርሃን ይረቃል። በመያዝ ከሆነ ግን ብርሃን ከነፋስ ይረቃል። ምክንያቱም ብርሃን ብርጭቆን አልፎ ማብራት ይችላል። ውሃ ግን በብርጭቆ ይወሰናልና ነው)። ከብርሃን ነፍስ ትረቃለች። ብርሃንን የብረት ግድግዳ አያሳልፈውም። ነፍስን ግን ምንም ነገር አያግዳትምና ነው። ከነፍስ መላእክት ይረቃሉ። ከመላእክትም ከፍጥረታትም ሁሉ ደግሞ ከመታሰብ በላይ የሆነው እግዚአብሔር ይረቃል። እርሱ ፍጹም ረቂቅ ነው። ስለዚህ ይህንን ረቂቅነቱን ለመግለጽ መንፈስ ነው እንለዋለን። እግዚአብሔር ረቂቅ ቢሆንም በፍጡራኑ ይታወቅ ዘንድ በዘፈቀደ (እርሱ በወዱው) በዘይክሉ (ፍጡራን ሊያዩት በሚችሉት መጠን) ይገለጣል። ለአብርሃም በሦስት ሰዎች አምሳል። ለተለያዩ ነቢያት በተለያየ አምሳል ተገልጿልና።

ክፍል ፻፴፱

"ኢየሱስ ይህን ሰው ተኝቶ ባየ ጊዜ፥ እስከ አሁን ብዙ ዘመን እንዲሁ እንደ ነበረ ዐውቆ፦ ልትድን ትወዳለህን አለው" (ዮሐ. ፭፣፮)።

መጻጉዕ መዳን እንደሚፈልግ አስቀድሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ያውቃል። ነገር ግን ምን እንደሚመልስለት እያወቀ "ልትድን ትወዳለህን?" ብሎታል። ምክንያቱም ምንም የመጻጉዕን ፈቃድ ቢያውቅ ኢየሱስ የነጻነት አምላክ በመሆኑ አስገድዶ ያለ ሰውየው ፈቃድ አያድንምና ነው። የእያንዳንዳችንን ፈቃድ አስቀድሞ ያውቃል። ሰው እንደመሆናችን የሚያስፈልገንን ነገር ይሰጠናል። የምንፈልገው ልዩ ነገር ካለም ያንን ነገር እንደምንፈልግ አስቀድሞ ያውቃል። ነገር ግን እኛም የምንፈልገውን በጸሎት መጠየቅ ይገባናል።

ኢየሱስ ክርስቶስ ማንኛውንም ዓይነት በሽታ ማራቅ የሚችል አምላክ ነው። ስለዚህም ሠላሳ ስምንት አመት ታሞ አልጋ ላይ ተኝቶ ይኖር የነበረውን መጻጉዕን ፈውሶታል።

ክፍል ፻፵

"እንግዲህ ሰንበትን ስለ ሻረ ብቻ አይደለም፥ ነገር ግን፥ ደግሞ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋራ አስተካክሎ፦ እግዚአብሔር አባቴ ነው ስለ አለ፥ ስለዚህ አይሁድ ሊገድሉት አብዝተው ይፈልጉት ነበር" (ዮሐ. ፭፣፲፰)።

አይሁድ ትልቁ ችግራቸው ይህ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር መሆኑን ሲነግራቸውና አምላክነቱን በተለያዩ እግዚአብሔራዊ ሥራዎች እየገለጸላቸው እነርሱ ግን ላለመቀበል ኅሊናቸውን ይዘጉ ነበር። እርሱም አምላክ እንደመሆኑ "አባቴ እስከ ዛሬ ይሠራል እኔም ደግሞ እሠራለኹ ብሎ መለሰላቸው" አለ (ዮሐ. ፭፣፲፯)። ይህን ሲሰሙ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከለ ብለው ሊገድሉት ሳይቀር ይፈልጉ ነበር። ሰውነቱን አይተው እግዚአብሔርነቱን ቢነግራቸው አልቀበልም አሉ። ሰውም አምላክም እንደሆነ ማወቅ ቢሳናቸው ሊገድሉት ፈለጉ። አሁንም ብዙዎች እግዚአብሔርነቱን ባለማመን ዕሩቅ ብእሲ (ሰው ብቻ) መስሏቸው ከነቢያት አንዱ ነው ብለው ይናገራሉ። እርሱው ጌታ እውነታውን ይግለጥላቸው።

ክፍል ፻፵፩

"ስለዚህ፥ ኢየሱስ መለሰ፥ እንዲህም አላቸው፦ እውነት እውነት እላችኋለሁ፥ አብ ሲያደርግ ያየውን ነው እንጂ ወልድ ከራሱ ሊያደርግ ምንም አይችልም ያ የሚያደርገውን ሁሉ ወልድ ደግሞ ይህን እንዲሁ ያደርጋልና። አብ ወልድን ይወዳልና፥ የሚያደርገውንም ሁሉ ያሳየዋል እናንተም ትደነቁ ዘንድ ከዚህ የሚበልጥ ሥራ ያሳየዋል። አብ ሙታንን እንደሚያነሣ ሕይወትም እንደሚሰጣቸው፥ እንዲሁ ወልድ ደግሞ ለሚወዳቸው ሕይወትን ይሰጣቸዋል" (ዮሐ. ፭፣፲፱-፳፩)።

ወልድ ከራሱ ሊያደርግ ምንም አይችልም ማለት ከራሱ ብቻ አንቅቶ ምንም ሥራ አይሠራም ማለት ነው። አብ ሲያደርግ ያየውን ያደርጋል እንጂ ማለትም አብ በህልውና የሠራውን ወልድም በህልውና ይሠራዋል ማለት ነው። ሙታንን የማስነሣት፣ ሕይወትን የመስጠት ሥልጣን የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ የአንድነት ሥራቸው ነው። በአንድነት ሥራቸው የአንዱ ስም ቢጠቀስም እንኳ አንዱ ብቻውን እንደሠራው ሊታሰብ አይገባም። የአንድነት ሥራቸው ስለሆነ የሦስቱም መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። ወልድ ከራሱ ምንም ማድረግ አይችልም የተባለው ከራሱ ብቻ ምንም ማድረግ አይችልም ማለት ነው። ይኽውም ሥራውን ሁሉ የሚሠራው ሦስቱ አካላት በአንድ ባሕርይ ተገናዝበው እንደሆነ ለማስረዳት ነው።

ክፍል ፻፵፪

"ሰዎች ሁሉ አብን እንደሚያከብሩት ወልድን ያከብሩት ዘንድ፥ ፍርድን ሁሉ ለወልድ ሰጠው እንጂ አብ ባንድ ሰው ስንኳ አይፈርድም" (ዮሐ. ፭፣፳፪)።

አብ ምውታነ ሥጋን እንደሚያስነሳቸው ወልድም የወደደውን ያድነዋል። አብ በአንድ ሰውስ እንኳ አይፈርድም ሲል የመፍረድ ሥልጣን የለውም ማለት አይደለም። ፈታሒነት (በእውነት መፍረድ) የአብ የባሕርይ ገንዘቡ ነውና። ስለዚህ አብ በአንድ ሰውስ እንኳ አይፈርድም ማለቱ ተገልጾ ለሰው ታይቶ በማንም አይፈርድም ማለት ነው። ፍርድን ሁሉ ለወልድ ሰጠው እንጂ ማለትም በሥጋ ተገልጾ መፍረድን ለልጁ ገንዘብ አደረገለት ማለት ነው። በዚህ አግባብ ሰጪ ተደርጎ የቀረበውና ስሙ የተጠቀሰው አብ ቢሆንም በባሕርያዊ ሥራ የአንዱ ስም ቢጠቀስም ሁለቱም ስላሉበት ሥጋ አምላካዊ ፍርድን፣ አምላክነትን ገንዘብ ያደረገው በሦስቱም የአንድነት ሥልጣን መሆኑን ልብ ማድረግ ይገባል።

ክፍል ፻፵፫

"ወልድን የማያከብር የላከውን አብን አያከብርም" (ዮሐ. ፭፣፳፫)።

ወልድን የአብ ልጅ ነው ብሎ የማያከብር፣ የላከው አብንም ወላዲ ነው ብሎ አያከብረውም። አባት የሌለው ልጅ፣ ልጅ የሌለው አባት የለምና።

ወልድን ማክበር ማለትም ትእዛዛቱን መጠበቅ ነው። ለሦስቱ አካላት ማለትም ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ የሚቀርበው ምስጋና አንድ ነው። አንዱን ማክበር ሌላውንም ማክበር መሆኑን መዘንጋት አይገባም። አብን ማመስገን ወልድን መንፈስ ቅዱስን ማመስገን ነው። ወልድን ማመስገን አብን መንፈስ ቅዱስን ማመስገን ነው። መንፈስ ቅዱስን ማመስገን አብን ወልድን ማመስገን ነው። በአንጻሩ አብን አለማክበር ወልድን መንፈስ ቅዱስን አለማክበር ነው። ወልድን አለማክበር አብን መንፈስ ቅዱስን አለማክበር ነው። መንፈስ ቅዱስን አለማክበር አብን ወልድን አለማክበር ነው። ወልድን የማያከብር የላከውን አብን አያከብርም የተባለው ለዚህ ነው። "የላከውን" የሚለው አገላለጽ ሰው እንዲሆን ያደረገውን ማለት ነው። ይኽውም ፈቃደ አብ ነው። እንዲህ ስላልን ግን የአብ ፈቃድ የወልድም የመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ስለሆነ ሰው እንዲሆን ማድረግም የሦስቱም አንዲት ፈቃድ መሆኗን እንገንዘብ።

ክፍል ፻፶፬

"እውነት እውነት እላችኋለሁ፥ ቃሌን የሚሰማ የላከኝንም የሚያምን የዘለዓለም ሕይወት አለው፥ ከሞትም ወደ ሕይወት ተሻገረ እንጂ ወደ ፍርድ አይመጣም" (ዮሐ. ፭፣፳፬)።

የኢየሱስ ክርስቶስን ቃል (ትምህርት) መስማትና በአብ ማመን የዘለዓለም ሕይወትን ያስገኛል። በነገራችን ላይ ሰው ሁሉ ዘለዓለማዊ ነው። ዘለዓለማዊነቱ ግን ሁለት ዓይነት ነው። ለኃጥእ ሰው ዘለዓለማዊ የስቃይ ዘመን አለው። ለጻድቅ ሰው ደግሞ ዘለዓለማዊ የደስታ ዘመን አለው። ስለዚህ የዘለዓለም ሕይወት አለው ያለው የደስታውን ሕይወት ነው። በአብ ማመን ማለትም ወላዲ መሆኑን ማመን ማለት ነው። በተጨማሪም ወልድ ባሕርያዊ ልጁ መሆኑን ማመን ነው። ይህን ሳያምኑ ግን ዘለዓለማዊ ሕይወትን ማግኘት አይቻልም።

ክፍል ፻፶፭

"አብ በራሱ ሕይወት እንዳለው እንዲሁ ደግሞ ለወልድ በራሱ ሕይወት እንዲኖረው ሰጥታልና። የሰው ልጅም ስለ ሆነ ይፈርድ ዘንድ ሥልጣን ሰጠው" (ዮሐ. ፭፣፳፮-፳፰)።

ለአብ ሕይወትነት እንዳለውና ሕይወት የባሕርዩ እንደሆነ ለወልድም ሕይወትን ሰጠው። በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ መበላለጥ የለም። በክብር በሕይወት አንድ ናቸው። ክርስቶስ ትንሣኤና ሕይወት እኔ ነኝ ብሏል። በሃይማኖተ አበውም አብ ሕይወት፣ ወልድ ሕይወት፣ መንፈስ ቅዱስ ሕይወት፣ አንድ ሕይወት ተብሎ የተገለጸው ይህኛው ሕይወትነት ነው። ይህኛው ሕይወትነት ግብረ ባሕርይ ነው። በከዊን ግን ሕይወትነት የመንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው። ለወልድ ሰጠው ማለቱም ለወልድ መቀበል የሚስማማው ሆኖ አይደለም። ከተዋሕዶ በኋላ ሥጋ በቃል ርስት ወልድ ስለተባለ ስለ ሰውነቱ የተነገረ መሆኑን ማስተዋል ይገባል። ለዚህም ምስክሩ ቀጥሎ "እስመ ወልደ እግዚአብሔር ወልደ ዕጓለ እመሕያው ውእቱ" ተብሎ ተገልጿል። ተሰጠው የተባለ የሰው ልጅ ስለሆነ እንደሆነ ተነግሯል።

ክፍል ፻፶፮

"እኔ ከራሴ አንዳች ላደርግ አይቻለኝም እንደ ሰማኹ እፈርዳለኹ ፍርዴም ቅን ነው፥ የላከኝን ፈቃድ እንጂ ፈቃዴን አልሻምና" (ዮሐ. ፭፣፴)።

ወልድ ከራሱ አንዳች ማድረግ አይችልም። ይህም ማለት አብ ልቡ ሆኖ፣ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋሱ ሆኖ በመገነዛዘብ ሥራውን ይሠራል እንጂ ብቻውን ምንም ማድረግ አይችልም ማለት ነው። ሦስቱ አካላት አንዱ ያለ አንዱ አይሠሩምና። የላከኝን ፈቃድ እንጂ ፈቃዴን አልሻም ማለቱም ለእርሱ ከአብ የተለየ ፈቃድ እንደሌለው የሚያስረዳ ነው። የላከኝን ፈቃድ እሻለሁ ማለቱም የአብን ፈቃድ እሻለሁ ማለት ነው። ይህ ፈቃድ የእርሱም ፈቃድ ነውና። ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ ፍርዱ ቅን ነው። ፍርዱን ዘመን አይሽረውም። ምክንያቱም እርሱ ሲፈርድ ሁሉንም በምልዐት አውቆ ነው። የፍጡራን ፍርድ ግን ጉድለት አያጣውም። ምክንያቱም በውስን ዕውቀት የሚደረግ ስለሆነ ነው።

ክፍል ፻፶፯

"እኔ በአባቴ ስም መጥቻለኹ አልተቀበላችኹኝምም ሌላው በራሱ ስም ቢመጣ ርሱን ትቀበሉታላችኹ" (ዮሐ. ፭፣፵፫)።

ኢየሱስ ክርስቶስ በአባቴ ስም መጥቻለሁ ብሏል። በአባቴ ስም ብመጣ አልተቀበላችሁኝም ማለትም የባሕርይ አምላክ ነኝ ብየ ብመጣ አላመናችሁኝም ማለቱ ነው። ይኽውም አባቴ አብ የምወደው ልጄ ይህ ነው ብሎ መስክሮልኝ ብመጣ አላመናችሁኝም ማለቱ ነው። ሌላው ግን በራሱ ስም ቢመጣ ትቀበሉታላችሁ ማለቱ ወደፊት ሐሳዊ መሲሕ ራሱ ባወጣው ስም አምላክ ነኝ ብሎ ራሱ በራሱ መስክሮ ቢመጣ ታምኑበታላችሁ ማለቱ ነው። ለሐሳዊ መሲሕ ሌላ ምስክር ሳይኖረው በራሱ ስም ብቻ መጥቶ ብዙውን በውሸት ያሳምናል። ለጌታ ግን አብ መስክሮለት፣ ዮሐንስ መጥምቅ መስክሮለት፣ ተአምራት መስክረውለት ቢመጣም ብዙዎች በእርሱ አለማመናቸውን ለመግለጽ እንዲህ አለ።

ክፍል ፲፬፭

"ሙሴንስ ብታምኑት እኔን ባመናችኹ ነበር እርሱ ስለ እኔ ጽፏልና" (ዮሐ. ፭፣፵፮)።

አይሁድ የሙሴን ሕግ እንጠብቃለን ብለው ያስቡ ነበር። ነገር ግን የሙሴን ሕግ በትክክል ቢጠብቁ ኖሮ በኢየሱስ ክርስቶስ ያምኑ ነበረ። ምክንያቱም ለሙሴም ሕግን የሰጠው፣ ትንቢት ያናገረው እርሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ነውና። የሙሴ ትንቢት ስለኢየሱስ ክርስቶስ የተነገረ ነውና። ሙሴ ስለኢየሱስ ክርስቶስ ጽፏል።

"አምላክህ እግዚአብሔር ከአንተ መካከል ከወንድሞችህ እንደ እኔ ያለ ነቢይ ያስነሣልሃል ርሱንም ታደምጣለህ" ብሎ ለጊዜው ስለኢያሱ ፍጻሜው ግን ስለኢየሱስ ክርስቶስ ተናግሯል **(ዘዳ. ፲፰፣፲፭)**። ሙሴ እስራኤላውያንን ከአለት ውሃ አልፍቆ እንዳጠጣቸው ተነግሯል። ያ ዐለት ፍጻሜው ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ቅዱስ ጳውሎስ ጽፏል። "ወኰኵሕሰ ክርስቶስ ውእቱ" እንዲል። እና አይሁድ የሙሴን ሕግን ጠንቅቀው ቢያውቁ ኖሮ ክርስቶስን ባልተቃወሙት ነበር።

ክፍል ፲፭፱

"ኢየሱስም እንጀራውን ያዘ፥ አመስግኖም ለደቀ መዛሙርቱ ሰጠ፥ ደቀ መዛሙርቱም ለተቀመጡት ሰዎች ሰጧቸው እንዲሁም ከዓሣው በፈለጉት መጠን" (ዮሐ. ፮፣፲፩)።

መድኃኔዓለም ክርስቶስ ለእኛ አርዓያ ለመሆን እንጀራን ይዞ አመስግኖ ለደቀመዛሙርቱ ሰጥቷል። ለእኛ አርዓያ ለመሆን አመሰገነ እንጂ እርሱ ራሱ የምስጋና ባለቤት ነው። የሚመሰገነው እርሱ እኛን ለማስተማር አመሰገነ። እኛም እርሱን አብነት አድርገን ምግብ ሲቀርብ አቡነ ዘበሰማያት ብለን እግዚአብሔርን አመስግነን ካህን ካለ ቆርሶ ይሰጠናል። አንድ ካህንና ብዙ ሰው ካለ ደግሞ ካህኑ ለዲያቆኑ ቆርሶ ይሰጠውና ዲያቆኑ ለሁሉ ያዳርሳል።

ክፍል ፲፯

"ኢየሱስ መልሶ፦ ይህ የእግዚአብሔር ሥራ እርሱ በላከው እንድታምኑ ነው አላቸው" (ዮሐ. ፮፣፳፱)።

እግዚአብሔር የላከው የተባለ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እግዚአብሔር ሲል አብን፣ ወልድን፣ መንፈስ ቅዱስን ያመለክታል። "አንሰ ሶበ እቤ እግዚአብሔር እብል በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ" እኔ እግዚአብሔር ባልኩ ጊዜ ስለ አብ፣ ስለ ወልድ፣ ስለመንፈስ ቅዱስ እላለሁ እንዲል (ሃይማኖተ አበው)። "የላከው" የሚለው ቃል "ሰው እንዲሆን ያደረገው" ተብሎ ይተረጎማል። ወልድን ሰው እንዲሆን ማድረግ ደግሞ የሦስቱም ሥራ ነው እንጂ ተለይቶ የአንዱ ብቻ አይደለም። በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን በአብም በመንፈስ ቅዱስም ማመን ነው። አብን፣ ወልድን፣ መንፈስ ቅዱስን የምናምነው እምነት አንድ እምነት ነው።

አዘጋጅ፦ መ/ር በትረማርያም አበባው

(የመጻሕፍተ ሊቃውንት፥ የመጻሕፍተ ብሉያትና የመጻሕፍተ መነኮሳት ትርጓሜ መምህር)

ፀደ፲፲፮ ዓ.ም